

varande lärarbefattningar. På grund härav kan överstyrelsen icke finna, att berörda personer kunde anses som lärare vid skolorna, när de utfäste de bidrag, som de s. k. donationsbrevens avsågo. Överstyrelsen kan heller icke finna, att ett utfäst bidrag till en planerad skola kan återkallas med motivering, att bidragsgivaren senare anställs som lärare vid skolan.

I här berörda sammanhang anser sig överstyrelsen även böra framhålla, att, efter vad överstyrelsen inhämtat från rektor, ifrågavarande 8 personer icke ensamma tecknade bidrag, utan att vid samma tillfälle bidrag jämväl tecknades av ett antal industriidkare och köpmän till större och mindre belopp samt av vissa å orten befintliga näringskorporationer, ävensom att efter utgången av år 1934 bidrag av enskilda personer icke insamlats.

Revisorerna hava fäst sig vid att överstyrelsen i yttrande till riksräkenskapsverket angående här förevarande fråga ansett, »att den omständigheten, att visst bidrag i form av donationer lämnats av lärare, som varit anställda vid skolorna, icke kunde lagligen lända till inskränkning i skolornas rätt till statsunderstöd och att någon jämkning i statsbidraget, då vid dettas beräkning hänsyn tagits till lärarnas avlöning, icke kunde anses befogad». I här ifrågavarande sammanhang finner sig överstyrelsen böra anmäla, att det ovan åberopade uttalandet i överstyrelsens berörda yttrande till riksräkenskapsverket, daterat den 2 juni 1937, har följande lydelse: »Den anmärkta omständigheten, att bland andra åtta personer, som senare vunnit anställning vid skolorna, genom donationsbrev, utfärdade den 19 april 1934, skänkt skolorna vissa belopp, synes överstyrelsen icke kunna lagligen lända till inskränkning i skolornas rätt till det dem författningsenligt tillkommande statsunderstöd, vid vilket beräkning även föreskriven hänsyn tagits till av rektor och övriga lärare vid skolorna bekomna avlöningsbelopp.»

Särskilt på grund av att revisorerna framhållit, att överstyrelsen icke gjort någon erinran mot det principiellt olämpliga i förfaringssättet, och i avslutning »till den ståndpunkt, som skolöverstyrelsen intagit», funnit ofrånkomligt, att viss ändring skedde av föreskrifterna angående statsunderstöds utgående, tillåter sig överstyrelsen framhålla, att överstyrelsen i sitt ovanberörda yttrande till riksräkenskapsverket, av vilket yttrande avskrift härjämte bifogas, icke ansåg sig böra yttra sig om annat än det föreliggande fallet, vilket överstyrelsen allt fortfarande icke anser äga den principiella innebörd, som av statsrevisorerna förutsatts. Det är enligt överstyrelsens mening en väsentlig skillnad mellan det förhållandet, att en anställd lärare uttager mindre arvode än det överenskomna för att minska kommunens kostnader, samtidigt med att skolan rekvirerar statsunderstöd, beräknat i proportion till det överenskomna men icke utbetalade arvudet, och det här föreliggande förhållandet, att personer stå fast vid tidigare gjorda utfästelser med avseende å en planerad skola, oberoende av att de sedermera erhålla anställning vid skolan.

Under överstyrelsens verksamhet för yrkesundervisningens befrämjande ha flera gånger vid förberedande överläggningar ute i landet framkastats tankar i den riktning, som statsrevisorerna här antytt. Överstyrelsen har därvid alltid med skärpa hävdadt den uppfattningen, att statsunderstöden måste beräknas i förhållande till de verkliga lärarlönerna och icke i förhållande till några »bruttolöner», av vilka lärarna avstått viss del. Men överstyrelsen har jämväl städe ansett och gjort gällande, att, när kommun genom laga kraftvunnet beslut författningsenligt åtagit sig erforderliga kostnader för lärares avlöning samt för lokaler och materiel, så föreligger icke hinder för kommunen att täcka den andel av kostnaderna, som ej täckes av statsunderstöd, med medel, som stå till kommunens förfogande, oavsett om dessa medel utgöra skattemedel, lånemedel, avkastning av fonder och dona-

tioner eller bidrag av landsting, hushållningssällskap, föreningar eller enskilda personer. I anslutning härtill är också det här bifogade formuläret till inkomst- och utgiftsstat¹ upprättat, som enligt överstyrelsens föreskrift skall åtfölja ansökning om statsunderstöd till kommunal anstalt för yrkesundervisning.

I sitt slutliga uttalande finna revisorerna, särskilt med hänsyn till den ståndpunkt, som skolöverstyrelsen intagit, såsom redan ovan berörts, det ofrånkomligt, att sådan ändring sker i föreskrifterna om statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, att nu påtalade tillvägagångssätt i fråga om lärarpersonalens avlöning för framtiden omöjliggöres. Det synes i samband härmed revisorerna önskvärt, att därvid tillses, att statsbidrag icke må utgå, med mindre vederbörande kommun eller annan i författningen avsedd samfällighet reellt bidrager till lärarnas avlöning.

Den första delen av här refererade uttalande synes överstyrelsen vara tillräckligt bemött genom vad överstyrelsen här ovan uttalat. Det påtalade förfaringsättet har icke, såvitt överstyrelsen kan finna, förekommit i Söderköping, och när tendenser till sådant förfaringsätt eljest kommit till överstyrelsens kännedom, har överstyrelsen alltid starkt reagerat emot desamma.

Beträffande frågan, huruvida statsunderstöd icke må utgå, med mindre vederbörande kommun eller annan i författningen avsedd samfällighet reellt bidrager till lärarnas avlöning, tillåter sig överstyrelsen som sin mening framhålla, att om med ordet »reellt» avses, att den kommunala delen av kostnaderna för lärarnas avlöning skall täckas av kommunala skattemedel, en ändring av nu gällande författning i av statsrevisorerna antydd riktning helt säkert skulle i många fall hindra tillkomsten av nya kommunala anstalter för yrkesundervisning och önskvärd utveckling av i gång varande sådana, då det ej så sällan förekommer, att intresserade föreningar och enskilda, för att förmå kommunen att igångsätta önskad skola eller förbättra redan befintlig sådan, gentemot kommunen förbinda sig att helt eller delvis täcka de kostnader utöver statsunderstödet, för vilka kommunen har att ansvara, till dess att skolan hunnit genom sin verksamhet visa, att den fyller ett samhällsgagneligt ändamål i så hög grad, att vederbörande kommun kan finna anledning att utan hjälp av enskilda bidrag fortsätta skolans verksamhet.

På grund av vad sålunda anförts får överstyrelsen i underdånighet hemställa, att de av riksdagens revisorer i ärendet gjorda påpekanden icke måtte föranleda någon Kongl. Maj:ts åtgärd.

I den slutliga handläggningen av detta ärende hava deltagit generaldirektören Holmdahl, avdelningschefen undervisningsrådet Berglund, föredragande, undervisningsrådet Schenke och t. f. undervisningsrådet Montén.

Stockholm den 10 januari 1938.

Underdånigst

OTTO HOLMDAHL.

VILH. BERGLUND.

Arvid Tidner.

¹ Ej här avtryckt.

**Styrelsens för Söderköpings
yrkesskolor**

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 109, § 46.

Till Kungl. skolöverstyrelsen, Stockholm.

Sedan Kungl. skolöverstyrelsen anmodat styrelsen för Söderköpings stads skolor för yrkesundervisning att inkomma med yttrande över riksdagens revisorers berättelse § 46 rörande statsbidrag till Söderköpings stads skolor för yrkesundervisning, får styrelsen för nämnda skolor härmed vördsamt anföra följande.

Den 13 mars 1934 beslöt stadsfullmäktige i Söderköping att upprätta Söderköpings stads skolor för yrkesundervisning, utsåg interimsstyrelse samt utfärdade förbindelse, att kommunen svarar för de kostnader, som ej täckas av statsbidrag och kontant bidrag från Schwerin-Hagbergska fonden eller andra inkomster samt för lokal och materiel så länge skolan erhåller sökt statsbidrag.

Den 9 april 1934 hölls sammanträde mellan interimsstyrelsen, Söderköpings köpmannaförening, Söderköpings fabriks- och hantverksförening och övriga för yrkesundervisningen intresserade personer, varvid de närvarande enhälligt uttalade sig för att redan till nästa läsår det måtte anordnas lärlingskurser för handel, hantverk och industri och inrättas decentraliserade verkstadsskolor samt att, då medel för ändamålet ej vore upptagna i årets budget, genom insamling och tecknandet av bidrag för det stundande läsåret säkerställa driften av dessa kurser och skolor.

Den 19 april 1934 hade tecknats bidrag och utfästelser av föreningar och enskilda med omkring 2,500 kr. (därav i donerade belopp 1,490 kr.).

Från och med budgetåret 1935 har stadsfullmäktige för yrkesundervisningen anvisat 2,200 kr., vartill kommer fria lokaler, m. m.

För vissa grenar av yrkesundervisningen, såsom lärlingskurser för handel, hantverk och industri samt decentraliserade verkstadsskolor, erfordras f. n. intet kontant bidrag från kommunen, då influtna bidrag från föreningar och elevernas terminsavgifter tillfullo täcka de utgifter, som ej bestridas av statsmedel.

Att en mindre terminsavgift upptages, torde av alla anses vara såväl pedagogiskt som psykologiskt riktigt, och att sammanslutningar inom yrkesgrupper, vilka direkt hava nytta av yrkesundervisning, ekonomiskt bidra till denna undervisning, är enbart glädjande och stärker sambandet mellan skolan och det praktiska livet.

Skulle revisorernas förslag, att kommunerna reelt bidra till *lärarnas* avlöning, beslutas av riksdagen, kan en kommun komma i den situation, att den förutom hållandet av fria lokaler, lyse, värme, m. m. måste anslå medel till utgifter, vilka i verkligheten täckas av terminsavgifter, anslag från fonder och andra inkomster.

Söderköping den 31 december 1937.

För styrelsen för Söderköpings skolor för yrkesundervisning:

C. L. CARLSSON
ordförande.

TORSTEN STRAND
rektor, sekreterare.

Skolöverstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 111, § 47.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 17 december 1937 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt skolöverstyrelsen att inkomma med utlåtande i anledning av vad av riksdagens senast församlade revisorer anmärkts rörande bristfälligheter i vissa skollokaler. Överstyrelsen har i ärendet hört rektor vid småskoleseminariet i Härnösand, styrelserna för kommunala flickskolan i Gävle och kommunala mellanskolan i Storvik, lokalstyrelsen vid högre realläroverket i Göteborg samt styrelserna för Lyceet för flickor och Vasa flickskola, båda i Göteborg, elementarläroverket för flickor i Varberg och kommunala flickskolan i Halmstad. Med överlämnande av dessa yttranden får överstyrelsen i underdånighet anföra följande.

1. *Småskoleseminariet i Härnösand.*

I anledning av vad statsrevisorerna yttrat angående det dåliga skick, vari skolgården vid småskoleseminariet i Härnösand befunde sig, har överstyrelsen inhämtat yttrande från seminariets rektor. Av detta yttrande, vilket åtföljes av en av seminariets trädgårdslärare uppgjord plan¹ för bristernas avhjälpande, framgår, att vederbörande länsarkitekt efter verkställd syneför rättning ingivit förslag i ärendet till Kungl. byggnadsstyrelsen. Det är sålunda utsikt till, att ifrågakvarande skolgård kommer att så snart sig göra låter bliva försatt i ett tillfredsställande skick.

2. *Kommunala flickskolan i Gävle.*

Såsom framgår av styrelsens yttrande, är densamma beredd att beakta de krav, som framställts av riksdagens revisorer, varför några åtgärder från statsmakternas sida i saken ej f. n. torde behöva föranledas.

3. *Kommunala mellanskolan i Storvik.*

Såsom av styrelsens yttrande framgår, har densamma redan vidtagit åtgärder för att tillgodose de krav som av riksdagens revisorer framställts, varför några ytterligare åtgärder i saken från statsmakternas sida icke torde behöva vidtagas.

4. *Högre realläroverket i Göteborg.*

Senaste inspektion vid läroverket förrättades den 4—10 maj 1933. Vissa ändringsarbeten i läroverkets byggnader voro vid denna tidpunkt beslutade, men överstyrelsens representant framhöll vid inspektionskollegiet, att de beslutade åtgärderna ej definitivt löste läroverkets svårigheter utan hade en provisorisk karaktär. Det vore nödvändigt, att de mycket snart följdes av mer ingripande åtgärder, som kompletterade det då fattade beslutet.

Av det yttrande, lokalstyrelsen nu på överstyrelsens anmodan i anledning av statsrevisorernas anmärkning avgivit, framgår att anmärkningarna måste anses befogade. Lokalstyrelsen erinrar om att vaktmästarbostäderna vid olika inspektioner förklarats olämpliga. Underhandlingar om deras ersättande med nya hade vid upprepade tillfällen förts mellan Göteborgs stad och lokalstyrelsen, och förhandlingarna hade vid ett par tillfällen lett till förslag till nybyggnader, men av olika anledningar hade intet av dem kommit till utförande. Vad beträffar trapporna inom läroverket vore dessa, sär-

¹ Ej här avtryckt.

skilt mellan första och andra våningen, oerhört slitna och hade till följd därav vid upprepade tillfällen, särskilt vid fuktig väderlek, föranlett olycks-tillbud. Redan för flera år sedan hade deras utbytande mot nya ifrågasatts. Vid de reparationsarbeten, som utfördes vid läroverket åren 1934 och 1935, hade dock staden ännu ej ansett sig böra bekosta ett sådant utbyte. Under de år, som sedan dess förflutit, hade emellertid slitaget ökat i oroväckande grad.

Lösningen av detta läroverks lokalfråga är givetvis helt beroende av läroverkets blivande organisation och sammanhänger därigenom även indirekt med gymnasieorganisationens slutliga utformning vid stadens övriga läroverk. Enligt beslut av 1937 års riksdag skall under vissa förutsättningar ett nytt högre allmänt läroverk från och med läsåret 1938—1939 upprättas i Göteborg genom ombildning av västra realskolan därstädes. Frågan om real- och latinläroverkens organisation lämnades emellertid vid 1937 års riksdag öppen. Departementschefen anmärkte i sitt anförande vid avlåtandet av propositionen i ärendet (nr 267), att de kommunala myndigheterna borde taga ståndpunkt till frågan om dessa läroverks omorganisation i samband med prövningen av de lokala ändringsarbeten, som vore planerade vid ifrå-gavarande läroverk.

I skrivelse till överstyrelsen den 23 november 1937 hava stadsfullmäktige i Göteborg anhållit, att överstyrelsen måtte efter verkställd utredning hos Eders Kungl. Maj:t framlägga förslag till åtgärder för åvägabringande av lämpligaste organisation av gymnasierna vid de real- och latinläroverken inom ramen av vissa av fullmäktige den 18 november 1937 gjorda åtagan-den. Överstyrelsen har för avsikt att inom den närmaste tiden taga ställ-ning till denna organisationsfråga och hoppas att densamma skall kunna föreläggas innevarande års riksdag. Vid granskningen av de förslag till om-byggnadsarbeten, som efter fastställd omorganisation torde komma att före-tagas, kommer överstyrelsen givetvis att hava uppmärksamheten riktad jäm-väl på de av statsrevisorerna påpekade förhållandena, i den mån desamma äro av beskaffenhet att falla under överstyrelsens prövning.

Då, såsom av det anförda framgår, anledning finnes att antaga, att de påtalade bristerna inom en nära framtid skola bliva vederbörligen avhjälpta, anser sig överstyrelsen kunna hemställa, att Eders Kungl. Maj:t ville låta bero vid vad i detta ärende förekommit.

5. *Göteborgs lyceum för flickor, Vasa realskola.*

Som av yttrandena från respektive skolors styrelse framgår, är frågan rör-ande dessa skolors sammanslagning med ytterligare två flickskolor i Göte-borg och samtliga dessa skolors ombildning till en kommunal flickskola un-der utredning, i samband varmed denna senare skolas lokalfråga även kan förväntas bragt till en lycklig lösning. Under dylika förhållanden anser över-styrelsen icke att med avseende å Lyceums och Vasa flickskolas lokaler någ-ra åtgärder från statsmakternas sida böra vidtagas.

6. *Varbergs elementarläroverk för flickor.*

Överstyrelsen har vid upprepade tillfällen haft sin uppmärksamhet rik-tad på skolans lokaler samt ävenledes gjort framställning rörande desamma till styrelsen. Att emellertid inga åtgärder vidtagits av stadsfullmäktige i saken, torde bero på att, som skolöverstyrelsen har sig bekant, frågan röran-de det högre skolväsendets organisation i Varberg är svävande. Under så-dana förhållanden torde därför enligt överstyrelsens mening några åtgärder från statsmakternas sida med avseende å flickskolans lokaler icke för när-varande böra vidtagas.

7. *Kommunala flickskolan i Halmstad.*

Då, såsom av styrelsens yttrande framgår, densamma är beredd att beakta de krav, som framställts av riksdagens revisorer, torde icke heller i detta fall ytterligare åtgärder vara av nöden.

8. *Lantmannaskolan i Bollnäs.*

Med anledning av statsrevisorernas uttalande om beskaffenheten av de lokaler och elevrum, som användas av lantmannaskolan och folkhögskolan i Bollnäs, vill överstyrelsen — med påpekande av att lantmannaskolan ej står under överstyrelsens inseende — framhålla, att frågan om anskaffande av bättre lokaler för skolorna under någon tid varit aktuell. Med hänsyn till bland annat den pågående utredningen angående den lägre lantbruksundervisningens ordnande och det framförda förslaget om lantmannaskolornas skiljande från folkhögskolorna hava positiva förslag angående lämpligaste sättet att förse skolorna i Bollnäs med ändamålsenliga lokaler ej ännu upptagits till slutlig prövning.

I den slutliga handläggningen av detta ärende hava deltagit generaldirektören Holmdahl, avdelningschefen undervisningsrådet Engvall, tjänstförrättande avdelningschefen undervisningsrådet Lundblad, samt undervisningsråden Nylund, Wagnsson och Hennings. Föredragande hava varit beträffande punkt 1 undervisningsrådet Nylund, beträffande punkt 4 undervisningsrådet Lundblad, beträffande punkt 8 undervisningsrådet Wagnsson samt beträffande punkterna 2, 3, 5, 6 och 7 undervisningsrådet Hennings.

Stockholm den 8 januari 1938.

Underdånigst

OTTO HOLMDAHL.

RAGNAR LUNDBLAD.

Karin Romberg.

Skolstyrelsens i Gävle

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 111, § 47.

Till Kungl. skolöverstyrelsen, läroverksavdelningen.

Med anledning av Kungl. skolöverstyrelsens skrivelse av den 28 sistlidne december angående statsrevisorernas erinringar rörande Kommunala flickskolans i Gefle lokaler, får skolstyrelsen vördsamt anföra följande.

Sedan Högre flickskolan i Gefle den 1 juli 1933 omlades till kommunal flickskola, hava olika delar av skollokalerna genom skolstyrelsens försorg underkastats genomgripande reparationer. Under sommaren 1933 inreddes ett rum i våningen 2 trappor upp i skolhuset till laborationsrum för fysik-kemiundervisningen, och rummet därtill anordnades till undervisningsrum för fysik-kemi. Kostnaderna för dessa anordningar uppgick till omkring 3,000 kronor. Under åren 1934—1937 hava följande anslag för underhåll av skolfastigheten stått till styrelsens disposition:

Åren 1934—1936 2,000 kr. per år och
år 1937 2,500 kr.

Därjämte beviljades år 1935 ett extra anslag å 2,000 kr. för samma ändamål.

För nämnda anslag har skolstyrelsen låtit verkställa följande reparationer:

År 1934: 3 klassrum i våningen i trappa upp ha reparerats.

År 1935: Reparation av återstoden av våningen i trappa upp, nämligen 1 klassrum, kollegierummet och samlingssalen jämte därintill gränsande rum. Utvidgning av samlingssalen genom upptagande av en s. k. veckad dörr mellan samlingssalen och angränsande rum.

År 1936: Samtliga klassrum i våningen i trappa upp samt kollegierummet belades med linoleummattor.

År 1937: Samtliga klassrum å nedre botten belades med linoleummattor.

Vidare ha en hel del inventarier såsom nya pulpeter m. m. under de senaste åren anskaffats.

Utöver här ovan angivna reparationer ha en del mindre omfattande utvändiga underhållsarbeten å skolhuset utförts, såsom omläggning och målning av plåttaket, lagning av putsen å husfasaden m. m.

Att en fullständig renovering av byggnadens yttre är påkallad och önskvärd har för skolstyrelsen stått klart sedan flera år tillbaka, men har det ansetts lämpligt att i första hand låta verkställa reparationer och renovering av byggnadens inre. Själva skollokalerna befinna sig också numera i stort sett i det skick att några berättigade anmärkningar icke kunna framställas mot dem, i annan mån än att de i vissa fall äro för trånga.

För år 1937 hade skolstyrelsen planerat en reparation av våningen 2 trappor upp, varvid de för skolköksundervisning nyttjade rummen skulle ha genomgått en ombyggnad och reparation. Detta blev emellertid inställt, sedan underrättelse ingått, att undervisning i hushållsgöromål vid Gefle Samläroverk sannolikt skulle igångsättas hösten 1938 och att Gefle stad då måste ställa lokaler till förfogande för nämnda undervisning. Då Kommunala flickskolan med säkerhet kunde räkna på att få använda dessa nya lokaler för sin skolköksundervisning, ansågs det ekonomiskt klokast att inställa reparationen av skolkökslokalerna i skolhuset. Nämnda utrymmen böra nämligen få tas i anspråk för naturkunnighetsundervisningen och behöva repareras och ombyggas för detta speciella ändamål. Skolstyrelsen har redan vid sammanträde den 11 sistlidne december beslutat ingå till drätselkammaren med begäran om att ny lokal för undervisningen i hushållsgöromål snarast möjligt måtte ställas till Kommunala flickskolans disposition.

Då Gefle stads ekonomiska ställning icke medger alltför stora och ökade utgifter, har skolstyrelsen ej ansett sig böra söka genomdriva reparationer i hastigare tempo, än vad som skett och här ovan nämnts.

Angående den av statsrevisorerna påtalade trångboddheten i fysikrummet må anföras följande.

Vid den förut omnämnda ombyggnaden av naturkunnighetslokalerna år 1933, framfördes först ett förslag till ombyggnad, som skulle möjliggjort utrymme för 16 å 18 arbetsplatser i laboratoriet. Då emellertid detta förslag visade sig vara både dyrbart att genomföra och olämpligt ur vissa synpunkter, stannade man vid det nu genomförda, billigare förslaget med 12 arbetsplatser. För att undvika trängsel vid laborationerna uppdelades för några år sedan en klass på 35 lärjungar i 3 laborationsgrupper. Dylik uppdelning av klass i 3 grupper har emellertid sedan ej upprepats, emedan lärarinnan i ämnet funnit denna anordning medföra vissa svårigheter. Då lektioner bortfalla på grund av skrivningar på lärorummet, idrottslov o. dyl., kan det inträffa, att en eller kanske två av laborationsgrupperna förlora en laborationslektion, under det att den tredje gruppen ej drabbas av samma förlust. Det blir under sådana förhållanden nästan ogörligt att hålla hela

klassen på samma nivå eller inom samma område av undervisningen i ämnet med de för hela klassen gemensamma lektionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts och med förmälan att från skolstyrelsens sida uppmärksamheten alltjämt liksom hittills skall vara riktad på att i den mån de ekonomiska resurserna det medgiva söka förbättra skolbyggnaden och de däri inrymda skollokalerna får skolstyrelsen vördsamt hemställa, att de av statsrevisorerna framställda erinringarna icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda.

Gefle den 4 januari 1938.

På skolstyrelsens vägnar:

NILS BERLIN.

Styrelsens för Storviks kommunala mellanskola

yttrande i anledning av riksdagens revisorers uttalande del I, sid. 111, § 47.

Till Kungl. skolöverstyrelsen, läroverksavdelningen.

Under hänvisning till närslutna protokollsutdrag¹ få undertecknade härmed anförda följande i fråga om de anmärkningar, som av riksdagens revisorer anförts hos Kungl. Maj:t angående vår skolas lokaler:

Som även av statsrevisorerna framhållits har i fråga om gymnastiklokalen en första avsättning av 10,000 kr. gjorts till byggande av ny sådan lokal. Vidare har även av kommunalfullmäktige anslag beviljats för frågans utredning och ritningar hålla f. n. på att uppgöras. Det är därför vår fasta tro, att denna för vår skola viktiga fråga dessbättre inom den närmaste tiden kommer att lösas.

Kommunala mellanskolan förhyr sina lokaler av folkskolestyrelsen, och i fråga om de påtalade golven, som utgöras av skurgolv, har framställning gjorts till folkskolestyrelsen att få golven ersatta med annan golvbeläggning. Då nämnda styrelse härvid ej kunnat finna lämpligare golvmaterial än målade och fernissade trägolv, men denna behandling ej lämpligen bör utföras å skolans gamla golv, har en successiv omläggning av golven beslutats och även påbörjats.

Storvik den 5 januari 1938.

Vördsamt

D. A. NYSTRÖM.
Ordförande

GUSTAF ÅSTRÖM.
Sekreterare.

¹ Ej här avtryckt.

Styrelsens för Göteborgs lyceum för flickor

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 111, § 47.

Till Kungl. skolöverstyrelsen, läroverksavdelningen.

Med anledning av Kungl. skolöverstyrelsens skrivelse av den 28 december 1937 till styrelsen för Göteborgs Lyceum för flickor angående riksdagens revisorers uttalanden om nämnda skolas lokaler får undertecknad anföra följande.

Då A.B. Göteborgs Lyceum för flickor år 1917 började bedriva sin skolverksamhet i förhyrda lokaler, var det styrelsens avsikt att efter några år flytta skolan till annan större lokal. För detta ändamål har styrelsen dels vid upprepade tillfällen undersökt möjligheterna för inköp av lämplig tomt och samrätt med arkitekter som tillhandahållit förslag till ritningar; dels slutligen inköpt tomt vid Tegnérsgatan omedelbart intill den nuvarande skollokalen. Att styrelsens önskan att vid skolans tillväxt förse densamma med fullt tidsenliga lokaler ej kunnat förverkligas, beror på kända förhållanden inom undervisningsväsendet för flickor. Redan den i december 1918 tillsatta skolkommissionen gav ju anledning att förmoda, att de statsunderstödda högre flickskolorna ej kunde ha någon längre framtid, och styrelsen såg i 1927 och 1928 års riksdagsbeslut rörande flickornas skolgång klara besked i samma riktning. Uppfattningen om att de nya högre skolformerna med säkerhet skulle komma att få sörja för flertalet flickors skolgång styrktes av det förhållandet att inga som helst tecken tydde på att de privata högre flickskolorna genom höjda anslag från stat och kommun skulle erhålla stöd i konkurrensen med de nya flickskolorna. Härtill kommer, att ifråga om göteborgsskolorna ställningen kan anses osäker till följd av vissa villkor, som Göteborgs stadsfullmäktige uppställt för flickskolornas åtnjutande av stadsunderstöd, nämligen att i den förberedande avdelningens kostnader även skola inräknas ett av drätselkammarens arkitektbyrå beräknat hyresbelopp (för innevarande år för Göteborgs Lyceum för flickor kr. 1,695: 15), samt att, därest antalet elever i den högre avdelningens första klass eller parallellavdelning av denna klass icke uppgår till minst 15, stadens anslag skall minskas med visst belopp. Under sådana förhållanden synes det knappt möjligt, att den förberedande skolan i längden skulle kunna uppehållas, och framstår det tydligt, att med dess borttagande en av grundvalarna för överskolan skulle försvinna.

Den stora tillslutningen till de statsläroverk, som öppnats för flickor, och tillkomsten av ett alltjämt växande antal kommunala flickskolor jämte vissa skolors avveckling av den förberedande avdelningen ha bekräftat riktigheten av den uppfattning, som hejdat skolans styrelse i fullföljandet av nybyggnadsplanerna.

Ehuru styrelsen hyst den åsikten, att skolans lokaler, enligt nutidens krav, äro både anspråkslösa och behäftade med vissa svagheter, vågar den dock bestrida, att de äro olämpliga. Som stöd för denna åsikt ber jag att få framhålla skolans relativt låga elevantal, skolrummens förmånliga läge mestadels åt söder samt i en del fall åt väster, den stora omsorg, som alltid ägnats åt skolans rengöring, ventilering och uppvärmning samt de vittnesbörd från både lärare, elever, föräldrar och målsmän angående skollokals trevnad, som ofta kommit till skolledningens kännedom. De lokalernas fördelar, som här antytts, ha också uppskattats av såväl skolläkare som inspekterande un-

dervisningsråd, vilka helt visst haft större möjlighet att beakta desamma än statsrevisorerna vid ett kort besök.

Eftersom skolans styrelse emellertid länge tyckt sig se utvecklingen av flickskoleväsendet peka mot tillväxt och utökning av statliga och kommunala högre flickskolor, och eftersom den kommunala flickskolan ifråga om organisation, studiemål och arbetssätt ansluter sig till den statsunderstödda högre flickskolan och dessutom erbjuder flickorna en av många målsmän livligt eftertraktad billig skolgång, ingick styrelsen för Göteborgs Lyceum för flickor tillsammans med styrelserna för Mathilda Halls flickskola och Vasa flickskola i december 1934 till Göteborgs stads drätselkammare med anhållan om dess vidtagande av åtgärder för ombildning av dessa tre skolor till en kommunal flickskola. I och med detta steg skrinlades tills vidare helt naturligt alla planer på lokalförändring för Göteborgs Lyceum för flickor. Alldenstund det huvudsakliga av ovanstående synpunkter och upplysningar av skolans föreståndarinna delgavs herrar statsrevisorer vid deras besök på Göteborgs Lyceum för flickor, vågar styrelsen för denna skola i statsrevisorernas ändock gjorda officiella framhållande i sin berättelse av vissa bristfälligheter hos vissa flickskolor i Göteborg se ett intresse för en tidsenlig och snar nybyggnad för den tilltänkta kommunala flickskolan, ett intresse, som styrelsen för Göteborgs Lyceum för flickor för sin del skulle hälsa med stor tillfredsställelse.

Göteborg den 2 januari 1938.

För styrelsen för Göteborgs Lyceum för flickor:

VERA FORSBERG.

Styrelsens för Vasa flickskola i Göteborg

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 111, § 47.

Till Kungl. skolöverstyrelsen, Stockholm.

Med anledning av skolöverstyrelsens skrivelse av den 28 sistlidne december får jag å styrelsens för Vasa flickskola vägnar anföra följande.

Vad riksdagens revisorer påpekat rörande Vasa flickskolas lokaler är i full överensstämmelse med styrelsens egen uppfattning. Då elevtillgången under de sista åren väsentligt minskats och då sedan några år fråga varit uppe om de i skolöverstyrelsens skrivelse omnämnda flickskolornas sammanslagning till en gemensam kommunal flickskola, har styrelsen emellertid ansett sig nödsakad att nöja sig med nuvarande förhållanden till dess ovannämnda fråga fått sin lösning.

Såsom jämväl av revisorerna påpekats vilar det nämnda förslaget om sammanslagning för närvarande hos stadskollegiet, och det är styrelsens förhoppning, att det skall kunna förverkligas redan med nästkommande läsårs början. Med hänsyn härtill tillåter sig styrelsen anhålla, att revisorernas påpekande icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda.

Göteborg den 4 januari 1938.

För Vasa flickskolas styrelse:

AXEL HELLMAN.
Styrelsens ordförande.

Styrelsens för Varbergs elementarläroverk för flickor

yttrande i anledning av riksdagens revisorers uttalande del I, sid. 111, § 47.

Styrelsen för Varbergs elementarläroverk för flickor anser i likhet med riksdagens revisorer, att skolans lokaler för undervisning i huslig ekonomi och kemi äro ohygieniska och bristfälliga. Styrelsen har upprepade gånger till stadsfullmäktige gjort framställning om bristernas avhjälpande, men hittills ha dessa framställningar ej lett till resultat på grund av kostnadernas storlek. Styrelsen kommer emellertid att upprepa sin begäran om ändring av nämnda förhållanden. Styrelsen anser, att nya lokaler för nämnda undervisning kunde inredas antingen i skolans vindsvåning eller i bottenvåningen. Då stadsingenjören i Varberg för ett par år sedan besiktigade skolans lokaler, vitsordade han denna styrelsens uppfattning.

Varberg i januari 1938.

För styrelsen för Varbergs elementarläroverk för flickor:

ERNST SJÖBLOM.

Styrelsens för Halmstads kommunala flickskola

yttrande i anledning av riksdagens revisorers uttalande del I, sid. 111, § 47.

Till Kungl. skolöverstyrelsen, läroverksavdelningen.

Med anledning av Kungl. skolöverstyrelsens skrivelse av den 28 december 1937 angående Halmstads kommunala flickskolas lokaler, får styrelsen härmed värdsamt anföra följande:

Den vid skolans övergång till kommunal flickskola planerade tillbyggnaden utfördes ej, då man ville avvakta några år för att se huru stort lärjungesantal man normalt kunde räkna med i den kommunala flickskolan. I början av år 1937 förelåg av stadsarkitekten på grundval av skolans collegiums program utarbetade nya ritningar, dels för tillbyggnad av nuvarande byggnad, dels för fristående annexbyggnad på nuvarande tomt. Styrelsen var ej tillfredsställd med dessa förslag, varför styrelsen efter underhandling med representanter för stadens drätselkammare under höstterminen 1937 inriktat sig på att lösa skolans lokalfråga genom en helt ny byggnad sannolikt på annan plats än den nuvarande.

Efter de förhandlingar och utredningar, som nu förevarit, har styrelsen beslutat att på ett sammanträde under innevarande månad taga upp frågan om lämplig tomt för nybyggnad och därefter ingå till stadsfullmäktige med framställning i ärendet.

Vad beträffar lokaler för undervisningen i huslig ekonomi, får styrelsen meddela, att kommunala flickskolan för detta ändamål disponerar högre

allmänna läroverkets nyinredda skolkök, vilket blivit disponibelt efter överstyrelsens inspektion 1930.

Halmstad den 3 januari 1938.

Å styrelsens vägnar:

ERIK HERNQVIST.
Ordförande.

Marit Olde.
Skr.

Lantbruksstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 111, § 48.

Till Konungen.

Genom remiss har lantbruksstyrelsen anbefallts avgiva utlåtande över vissa av riksdagens revisorer i deras senaste berättelse under § 48 gjorda uttalanden ifråga om gällande bestämmelser för statsbidrag till betesförbättring.

Med återställande av remissakten får lantbruksstyrelsen anföra följande.

Revisorerna framhålla, att bestämmelser saknas om viss framtida underhållsskyldighet, såvitt angår med statsbidrag utförd betesförbättring. Detta hade medfört, att ändamålet med dylikt statsbidrag, nämligen befordrande av rationell beteskultur å icke odlad jord, i många fall kommit att förfelas. Revisorerna anse därför lämpligt, att bestämmelser utfärdas, varigenom vederbörande bidragsfagare åläggas att under viss tid och i viss omfattning underhålla med statsbidrag verkställt betesförbättringsarbete, och att vid underlåtenhet härutinnan återbetala uppburit bidrag.

Vidare ifrågasätta revisorerna, att bestämmelser måtte utfärdas i syfte att förhindra beviljande av bidrag till betesförbättring å därtill olämplig mark. Genom utfärdande av föreskrifter härutinnan borde nämligen kunna skapas säkrare garantier för att bidrag icke beviljades till andra företag än sådana, som med någorlunda visshet kunde väntas medföra en bestående förbättring av markens avkastning.

Slutligen framhålla revisorerna betydelsen av effektiv övervakning ifråga om den markberedning, som uföres å jord, som skall undergå betesförbättring, och anföra i detta sammanhang, att det borde tagas under övervägande, huruvida icke genom ändring av grunderna för ifrågavarande statsbidrag möjlighet borde beredas markägare att erhålla förhöjt statsbidrag, därest särskilt kostsam beredning av marken måste verkställas för ernående av det med förbättringsarbetet avsedda syftet.

Lantbruksstyrelsen finner de av revisorerna sålunda anförda synpunkterna beaktansvärda.

Med hänsyn till de svårigheter, som kunna befaras möta vid tillämpningen av eventuella bestämmelser i syfte att möjliggöra förhöjt statsbidrag till betesförbättring, där särskilt kostsam markberedning är av nöden för uppnående av syftet med förbättringen, ställer sig lantbruksstyrelsen tveksam till revisorernas förslag i denna del. Då emellertid dylika bestämmelser kunna erhålla sådan utformning, att de kunna väntas bliva av ett visst värde för främjande av det med statsbidraget avsedda ändamålet, vill lantbruksstyrelsen icke

motsätta sig ifrågavarande förslag. Mot förslagen i övrigt har lantbruksstyrelsen intet att invända.

Lantbruksstyrelsen förordar sålunda ändring uti bestämmelserna rörande statsbidrag till betesförbättring å ofullständiga jordbruk i av riksdagens revisorer föreslagen riktning.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit generaldirektören Insulander samt byråcheferna Bjurstedt och von Zweigbergk.

Stockholm den 8 januari 1938.

Underdånigst

ERIK INSULANDER.

GEORG v. ZWEIGBERGK.

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 117, § 49.

Till Konungen.

Genom remiss den 17 december 1937 har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att avgiva utlåtande över ett av riksdagens år 1937 församlade revisorer gjort uttalande i fråga om redovisning och fondering av fiskeavgifter.

I anledning härav får statskontoret anföra, att med hänsyn till vad revisorerna framhållit ämbetsverket icke har någon erinran att framställa mot att åtgärder vidtagas för genomförande av en centralisering av uppbörderna och förvaltningen jämväl av de enligt 6 kap. 9 och 17 §§ vattenlagen utgående avgifterna.

I likhet med revisorerna anser statskontoret vissa skäl tala för ett sammanförande av samtliga avgifter till förvaltning av lantbruksstyrelsen, ehuru väl även skäl kunna andragas för att förvaltningsuppdraget i anslutning till vad hittills skett lämnas statskontoret. Skulle lantbruksstyrelsen finna det vara ur fiskeriväsendets synpunkt fördelaktigare, att förvaltningen lämnas till detta ämbetsverk, har statskontoret icke något att däremot erinra.

I handläggningen av detta ärende har, förutom undertecknade, deltagit t. f. statskommissarien Johnsson.

Stockholm den 7 januari 1938.

Underdånigst

C. Fr. NISSEN.

NILS SPILHAMMAR.

Börje Kull.

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 119, § 50.

Till Konungen.

Genom remiss den 17 december 1937 har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att avgiva utlåtande över ett av riksdagens år 1937 församlade revisorer gjort uttalande i fråga om användningen av vissa enligt 4 kap. 14 § vattenlagen utgående avgifter; och får statskontoret anföra, att ämbetsverket för sin del icke har något att erinra mot att den av revisorerna ifrågasatta utredningen rörande föreliggande spörsmål kommer till stånd.

I handläggningen av detta ärende har jämväl deltagit t. f. statskommissarien Johnsson.

Stockholm den 7 januari 1938.

Underdånigst

C. Fr. NISSEN.

NILS SPILHAMMAR.

Börje Kull.

Lantbruksstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 117 och
119, §§ 49 och 50.

Till Konungen.

Genom remiss har Kungl. Maj:t anbefallt lantbruksstyrelsen att till jordbruksdepartementet inkomma med underdånigt utlåtande i anledning av vad riksdagens revisorer uti sin nu avgivna berättelse §§ 49 och 50 anfört angående dels redovisning och fondering av s. k. fiskeavgifter (§ 49) och dels nyttiggörande av avgifter enligt 4 kap. 14 § vattenlagen (§ 50).

Med återställande av remissakten och överlämnande av infordrade yttranden från länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Kopparbergs och Väster-norrlands län med anledning av riksdagens revisorers uttalande under § 50 rörande nyssnämnda avgifter enligt 4 kap. 14 § vattenlagen — infordrat yttrande i ämnet från länsstyrelsen i Norrbottens län har ännu icke inkommit till styrelsen — vill lantbruksstyrelsen till en början beträffande av revisorerna under § 49 upptagen fråga om central förvaltning av de s. k. fiskeavgifterna anföra följande.

Fiskeavgifterna kunna indelas i fem med hänsyn till tillkomst och användning olika grupper, nämligen:

1) avgifter, utdömda jämlikt Kungl. Maj:ts resolutioner angående tillstånd till överbyggande av kungsådra enligt bestämmelserna i 1880 års förordning om jordägares rätt över vattnet å hans grund (jämförd med 1899 års kungörelse angående tillstånd av Kungl. Maj:t till byggande i kungsådra),

2) avgifter, utdömda genom länsstyrelsers och häradsrätters utslag vid tillstånd till flottning, mindre överbyggnader, sjöregleringar etc. enligt såväl nyssnämnda förordning som 1880 års förordning om allmän flottled,

3) avgifter, utdömda jämlikt vattenlagen 2 kap. 8 § vid tillstånd till byggnad i vatten, där fisken har sin gång m. m.,

4) avgifter, utdömda jämlikt vattenlagen 2 kap. 10 § vid tillstånd till utförande av kraftverksbyggnader och sjöregleringar, samt

5) avgifter, utdömda jämlikt vattenlagen 6 kap. 9 och 17 §§ vid tillstånd till flottning.

Avgifter under grupp 1 hava utdömts i 42 fall. Några av dessa avgifter hava dock ej inbetalats, då vederbörande byggnad icke kommit till utförande. Avgifterna avse bidrag till fiskodling eller andra fiskevårdsåtgärder inom de vattenområden, för vilka de utdömts, och äro dels engångsbelopp, dels årligen utgående avgifter. Enligt vid utslagen eller sedermera av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser förvaltas dessa avgifter av statskontoret (Dalälven, Gullspångsälven, Ljusnan och Pite älv), av lantbruksstyrelsen (Mörrumsån, Gavleån) samt av länsstyrelserna i Linköping (Motala ström), Kalmar (Emån), Kristianstad (Helgeån), Karlstad (Klarälven), Gävle (Gavleån), Härnösand (Ljungan), Östersund (Faxälven, Indalsälven) och Luleå (Råne älv).

Avgifter under grupp 2, som uppgå till ett antal av 17, avse även bidrag till fiskevårdsåtgärder inom respektive vattenområden. De utgöras av såväl engångs- som årliga belopp och förvaltas enligt bestämmelser, som meddelats i respektive utslag eller sedermera av Kungl. Maj:t, av statskontoret (Öresjöarna, Tolken, Indalsälven), lantbruksstyrelsen (Dalälven (Hovran), Gavleån, Indalsälven), länsstyrelserna i Karlstad (Klarälven) och Östersund (Indalsälven), hushållningssällskapen i Växjö (Helgeån, Torpaån), Karlstad (Klarälven m. fl.) och Umeå (Örträsket) samt av kommunalnämnderna i Lima och Malungs socknar (Femtån).

Avgifter under grupp 3 vattenlagen 2 kap. 8 §) hava, såvitt hittills kommit till lantbruksstyrelsens kännedom, utdömts till ett antal av 50, varav dock flera ännu icke inbetalats, emedan vederbörande företag ej kommit till utförande. Avgifterna utgöras av såväl årliga avgifter som engångsbelopp. Deras användning avser liksom i föregående fall vidtagande av fiskevårdsåtgärder inom respektive vattenområden. Avgifterna hava jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 22 maj 1936 överförts till statskontorets förvaltning under rubrik »vattenavgifter för befrämjande av särskilda fiskeriändamål» och med undertitlar för respektive vattenområde. Enstaka dylika avgifter hava dock av vattendomstol direkt tilldömts hushållningssällskap, i vilket fall avgiften förvaltas av vederbörande sällskap.

Avgifter under grupp 4 (vattenlagen 2 kap. 10 §) uppgå för närvarande till minst 320. De äro alla årliga och avse bidrag till åtgärder för befrämjande av fisket i allmänhet, sålunda icke några till bestämda vattenområden bundna fiskevårdsåtgärder. Förvaltningen av dessa avgifter tillkommer jämlikt Kungl. Maj:ts kungörelse den 11 juni 1920 angående indrivningen och användningen av vissa enligt vattenlagen utgående avgifter statskontoret, därvid avgifterna sammanföras under gemensam titel »vattenavgifter till befrämjande av fisket inom landet».

Avgifter under grupp 5 slutligen (vattenlagen 6 kap. 9 och 17 §§) uppgå för närvarande till omkring 50 och avse bidrag till åtgärder för fiskets förbättrande inom de flottledsområden, för vilka de utdömts. Dessa avgifter äro alla årliga, och förvaltas jämlikt nyssnämnda kungörelse den 11 juni 1920 av vederbörande länsstyrelser under titeln »fiskeavgifter enligt 6 kap. 9 § vattenlagen».

Beslutanderätten över användningen av ifrågavarande fiskeavgifter är, såvitt angår grupperna 4 och 5, jämlikt sistnämnda kungörelse förbehållen Kungl. Maj:t. Rörande användningen av övriga avgifter har jämlikt i respektive utslag eller sedermera av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter vanligen

lantbruksstyrelsen, men i vissa fall vederbörande hushållningssällskap erhållit beslutanderätt.

Av ovanstående framgår, att såsom riksdagens revisorer framhållit, förvaltningen av fiskeavgifterna är uppdelad på ett stort antal myndigheter. Detta försvårar otvivelaktigt i viss mån möjligheten att överblicka de olika avgifternas storlek vid olika tidpunkter. Även redovisningen av dessa avgifter synes med den nuvarande ordningen härför vara försvårad. Vissa skäl kunna därför anses tala för att ifrågavarande avgifter i enlighet med revisorernas uttalande böra förvaltas av en enda myndighet.

Emellertid må med avseende härå anföras att såsom av det anförda framgår, samtliga ovan omnämnda grupper fiskeavgifter utom grupp 4 avse lokala fiskeriändamål eller upphjälpande av fisket inom särskilda vattenområden. Vid sådant förhållande synes det jämväl naturligt, att ifrågavarande grupper av fiskeavgifter förvaltas och redovisas av lokala myndigheter, länsstyrelserna eller eventuellt hushållningssällskapen. Detta synes desto mer motiverat som det väl i första hand bör ankomma på de fiskevårdande lokala myndigheterna (hushållningssällskapens fiskerinämnder och fiskeritendenterna) att taga initiativ till åtgärder för avgifternas användning. Som regel torde det också ankomma på vederbörande hushållningssällskap att vidtaga och genomföra de praktiska åtgärder i fiskebefrämjande syfte, som avses med dessa fiskeavgifter. Vid angivna förhållanden synes en centralisering av avgifterna till en enda myndighet innebära en onödigt omgång.

Riksdagens revisorer hava ifrågasatt, att den av dem föreslagna centraliserade förvaltningen och redovisningen av fiskeavgifterna skulle påläggas lantbruksstyrelsen. Med avseende härå må till en början framhållas, att en centraliserad förvaltning på en hand av samtliga dessa avgifter — vilka avgifter jämväl oavbrutet ökas — skulle innebära en betydande arbetsuppgift, särskilt som det stora antalet lokala avgifter icke kunna redovisas i klump utan måste specificeras var för sig. Denna arbetsuppgift skulle än ytterligare i avsevärd grad ökas, därest kontrollen över avgifternas inflytande och indrivningen därav skulle tillkomma den centrala förvaltande myndigheten.

Såsom riksdagens revisorer anmärka, har lantbruksstyrelsen från och med den 1 juli 1937 upptagits bland statsverkets s. k. huvudförvaltningar, och har i samband härmed styrelsens kamerala organisation förstärkts. Då lantbruksstyrelsen på sin tid avgav förslag till denna omorganisation, kunde styrelsen givetvis icke taga hänsyn till den av revisorerna nu ifrågasatta nya arbetsuppgiften, som enligt vad av de ovanstående framgår måste kvantitativt bliva ganska omfattande. Då vidare de arbetsuppgifter, som äro förenade med bestyret som huvudförvaltning i och för sig i själva verket blivit mera betungande än vad styrelsen på förhand kunnat beräkna och i övrigt visa tendens att automatiskt ökas, vågar styrelsen icke påtaga sig ansvaret för förvaltningen och redovisningen av fiskeavgifterna, därest icke en här emot svarande förstärkning av arbetskrafterna å styrelsens kamerala avdelning kommer till stånd.

Lantbruksstyrelsen vill även tillägga, att styrelsen överhuvud hyser starka betänkligheter mot en ytterligare utökning av styrelsens kamerala förvaltningsuppgifter. Även om styrelsen för fullgörande av ifrågavarande arbetsuppgift skulle erhålla någon förstärkning i form av mera underordnad arbetskraft — styrelsen tänker härvid närmast på en revisorstjänst — så skulle densamma dock komma att verka tyngande på ämbetsverkets ledning och försvåra för denna att ägna tillräcklig uppmärksamhet åt och fullgöra verkets egentliga och främsta arbetsuppgifter nämligen att genom ändamålsenliga åtgärder befrämja jordbrukets och fiskets intressen och utveckling,

vilka uppgifter i och för sig äro mycket omfattande och ställa synnerliga krav på denna ledning. Lantbruksstyrelsens organisation är också avpassad för en produktionsfrämjande uppgift och icke direkt för en penningförvaltande sådan. Den fondförvaltning, varom här närmast är fråga, har ej heller något direkt sammanhang med lantbruksstyrelsens uppgift som huvudförvaltning utan synes närmast sammanhänga med den medelsförvaltande verksamhet, som utövas av statskontoret. Denna myndighet besitter också givetvis större sakkunskap i hithörande frågor och förvaltar redan en stor del av ifrågavarande fiskeavgifter.

Av det ovanstående torde framgå, att lantbruksstyrelsen anser sig icke utan vidare kunna tillstyrka riksdagens revisorers förslag att överflytta förvaltningen av samtliga fiskeavgifter på styrelsen. Då lantbruksstyrelsen å andra sidan ingalunda vill göra gällande, att förhållandena uti förevarande avseende äro tillfredsställande, vill styrelsen ifrågasätta, att frågan om fiskeavgifternas förvaltning och redovisning göres till föremål för närmare utredning. Vid en sådan utredning böra emellertid rena redovisnings- och revisionssynpunkter icke tillmätas mera avgörande betydelse, utan bör fastmer vid bedömande av frågan om fiskeavgifternas förvaltning den synpunkten vara vägledande, att syftet med dessa avgifter främjas och att avgifterna sålunda komma till största möjliga praktiska nytta.

I fråga om det av riksdagens revisorer under § 50 gjorda uttalandet angående vissa andra av vattendomstolarna utdömda avgifter, så torde detta knappast påkalla särskilt yttrande från lantbruksstyrelsens sida, varför styrelsen med avseende härå kunde inskränka sig till att överlämna ovannämnda, av vissa länsstyrelser avgivna yttranden. Lantbruksstyrelsen vill dock ifrågasätta, huruvida icke användningen av dessa avgifter må vara beroende av framställningar i det särskilda fallet från intresserat lokalt håll såsom redan synes hava skett inom Norrbottens län och såsom ställes i utsikt av länsstyrelsen i Östergötlands län för detta läns vidkommande. Härvid synes visst initiativ i saken böra förutsättas av vederbörande länsstyrelse bland annat för åstadkommande av samverkan med hushållningssällskap, eventuellt även med annan ortskorporation, för avgifternas nyttiggörande.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit generaldirektören Insulander, byråcheferna Bjurstedt och von Zweigbergk samt byrådirektören Alm.

Stockholm den 10 januari 1938.

Underdånigst

ERIK INSULANDER.

ELIS BJURSTEDT.

Länsstyrelsens i Östergötlands län

yttrande i anledning av riksdagens revisorers uttalande del I, sid. 119, § 50.

Till kungl. lantbruksstyrelsen.

Med anledning av skrivelsen den 27 i denna månad, vari Ni anhållit om länsstyrelsens yttrande över vad riksdagens revisorer under § 50 av sin senast avgivna berättelse anfört i fråga om användningen av sådana avgifter, som

avses i 4 kap. 14 och 15 §§ vattenlagen, får länsstyrelsen till en början meddela, att dylika avgifter inom detta län nedsatts endast beträffande ett regleringsföretag på sätt framgår av bilagda specifikation.¹ Någon framställning jämlikt 10 § nåd. kungörelsen den 26 september 1919, nr 636, har icke till länsstyrelsen inkommit och ej heller någon rekvisition å ersättning jämlikt 9 § samma kungörelse. Med anledning av nu ifrågavarande remiss ämnar länsstyrelsen erinra länets hushållningssällskap om den möjlighet att erhålla bidrag till jordbrukets främjande, som kan förefinnas i berörda avseende, och då behov av sådant bidrag i flera fall torde föreligga, synes det med sannolikhet kunna förväntas, att inom de närmaste åren framställningar därom komma att göras.

Linköpings slott i landskontoret den 31 december 1937.

KARL TISELIUS.

E. STÅRCK.

Länsstyrelsens i Jönköpings län

yttrande i anledning av riksdagens revisorers uttalande del I, sid. 119, § 50.

Till kungl. lantbruksstyrelsen.

Sedan ni uti skrivelse till länsstyrelsen den 27 innevarande december anhållit om länsstyrelsens yttrande i anledning av vad riksdagens revisorers i skrivelsen bilagt transumt anfört i fråga om användningen av fonderade avgifter enligt vattenlagens 4 kap. 14 §, får länsstyrelsen för sin del tillstyrka sådan utredning av denna fråga, som riksdagens revisorer föreslagit.

Jönköping i landskontoret den 30 december 1937.

På länsstyrelsens vägnar:

JOHAN WALLINDER.

H. BERGELIN.

Länsstyrelsens i Kopparbergs län

yttrande i anledning av riksdagens revisorers uttalande del I, sid. 119, § 50.

Till kungl. lantbruksstyrelsen.

Åberopande eder skrivelse den 27 sistlidne december med anhållan om länsstyrelsens utlåtande snarast möjligt i anledning av vad riksdagens revisorer uti § 50 av vid skrivelsen fogade transsumt anfört beträffande avgifter

¹ Ej här avtryckt. Regleringsföretaget avser sjön Sommen.

enligt 4 kap. 14 § vattenlagen får länsstyrelsen förklara sig intet hava att erinra emot den av riksdagens revisorer föreslagna utredningen i ämnet.

Falun i landskansliet den 7 januari 1938.

På länsstyrelsens vägnar:

LUDVIG LORICHS.

EMIL LINDSTRÖM.

Länsstyrelsens i Västernorrlands län

yttrande i anledning av riksdagens revisorers uttalande del I, sid. 119, § 50.

Till kungl. lantbruksstyrelsen.

Med anledning av kungl. lantbruksstyrelsens skrivelse den 27 december 1937 angående fonderade avgifter enligt 4 kap. 14 § vattenlagen får länsstyrelsen anföra följande.

De till länsstyrelsen influtna avgifterna hava hittills stigit till ett belopp av tolv tusensexhundra femtio kronor 77 öre. Någon framställning om ersättning av ifrågavarande medel för skada och intrång har, länsstyrelsen veterligen, icke blivit gjord. Beträffande användningen av medlen för andra ändamål har det fonderade beloppet tidigare icke varit så stort, att detsamma förslagit till vidtagande av åtgärder enligt 4 kap. 15 § vattenlagen. Numera synes beloppet emellertid hava nått den storlek, att frågan om användningen därav kan tagas under övervägande.

Länsstyrelsen har för sin del intet att erinra emot att den ifrågasatta utredningen kommer till stånd.

Härnösand i landskontoret den 29 december 1937.

På länsstyrelsens vägnar:

RAGNAR STATTIN.

HILDING BJÖRNE.

Kommerskollegii

yttrande i anledning av riksdagens revisorers uttalande del I, sid. 121, § 51.

Till Konungen.

Enligt remiss har Kungl. Maj:t anbefallt kommerskollegium att avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagens revisorer uti § 51 av ett i remissen förefintligt transsumt anfört rörande det för havsfiskets behov anskaffade bevaknings- och undersökningsfartyget »Skagerack».

I anledning härav får kollegium anföra följande.

Revisorerna hava ansett det icke vara lämpligt av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län att utan tillräcklig föregående undersökning antaga ett av aktiebolaget Götaverken beträffande fartygets byggande avgivet anbud, innebärande inbyggande i fartyget av ett framdrivningsmaskineri, som icke varit i erforderlig grad utexperimenterat.

Då förslag om anskaffande av fartyget förelåg, uttalade kollegium sig i utlåtande den 8 februari 1933 bl. a. om maskineri av denna tillverkning. Kollegium framhöll därvid, att sådant maskineri torde vara oprövat för fartyg av den storlek och art, varom här vore fråga, att det icke med ledning av tillgängligt material kunde bestämt bedömas, huruvida maskineriet vore lämpligt för dylikt fartyg, att det visserligen vore möjligt att så vore förhållandet, men att det dock syntes angeläget, att frågan härom underkastades ingående utredning, innan slutlig ställning toges till densamma.

Huruvida och i vad mån dylik utredning kommit till stånd har kollegium sig icke bekant. Även om förhållandena ej medgivit utredningens företagande, kunna emellertid vissa, i och för sig beaktansvärda skäl förelagat för godtagande av anbud, omfattande ifrågavarande maskineri. Ett maskineri av denna typ kunde nämligen, med hänsyn till dess förhållandevis stora kapacitet och ringa bränsleåtgång, förväntas i dessa hänseenden erbjuda ej oväsentliga fördelar framför vanliga ång- och motormaskinerier. Det riskmoment, som alltid är förenat med inbyggande i ett fartyg av ett maskineri av ny typ, avsåg länsstyrelsen vid uppgörande av kontrakt om byggandet av ifrågavarande fartyg synbarligen att neutralisera genom införande i kontraktets § 9 av bestämmelse om skyldighet för leverantören att, i den händelse maskineriet eller någon dess följdkonstruktion under garantitiden visade sig ej tillfredsställande och felet ej genom detaljändring kunde hävas, skyndsammast insätta nytt maskineri av godkänd typ och av sådan kapacitet och övriga egenskaper, att det motsvarade i beställarens anbudsprogram givna fordringar.

På grund av det skydd, som denna bestämmelse tillförsäkrade statens intressen, anser kollegium att — även om lämpligheten av att under för handen varande förhållanden bestämma sig för ett maskineri av förevarande slag kunde ifrågasättas — befogad anledning till anmärkning mot länsstyrelsens förfarande härvidlag icke föreligger.

Det har synts revisorerna i hög grad anmärkningsvärt, att med hänsyn till maskineriets säregna art kontraktets bestämmelser angående maskin- och fartprov kunnat eftersättas vid besiktningen för fartygets leverans, liksom även att protokoll i vederbörlig ordning över de företagna proven icke upprättats.

Kontraktetsbestämmelser av förevarande slag torde i första hand avse att bereda beställaren tillfälle att förvissa sig om att ifrågakommande fartyg beträffande maskinstyrka och fart ävensom vad angår maskineriets bränsleåtgång och manöverduglighet fyller uppställda fordringar. De maskin- och fartprov, som vid besiktningen företogs, avveko otvivelaktigt från de i kontraktet angivna, särskilt därigenom att i kontraktet föreskrivet prov under fyra timmars oavbruten gång ersattes med två prov, vardera omfattande två timmars oavbruten gång. Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida ej den företagna besiktningen, i betraktande av att under vardera av sistnämnda båda prov endast en av maskineriets generatorer var i bruk, i själva verket var för beställarens del mera tillfredsställande än om den skett helt i enlighet med kontraktets bestämmelser. I varje fall får besiktningen anses hava fullt ut tjänat sitt ändamål att klarlägga, att det besiktigade fartyget mer än väl fyllde uppställda fordringar i fråga om maskinstyrka, fart och maskineriets bränsleåtgång samt att fartyget — bortsett från vissa detaljer, som senare skulle ordnas — även besatt erforderlig manöverduglighet hos maskineriet. De anmärkningar, som numera framkommit mot maskineriet, avse egentligen ej heller dessa förhållanden utan i stället maskineriets driftsäkerhet och hållbarhet. Att vid en leveransbesikt-

ning tillfredsställande uträna driftsäkerheten och hållbarheten torde emellertid vara uteslutet, även om en provtur, omfattande fyra timmars oavbruten gång, verkställes. Först sedan fartyget under en längre tid varit i bruk, torde det vara möjligt att bilda sig en slutgiltig uppfattning om maskineriets driftsäkerhet och hållbarhet.

På grund av det sålunda anförda torde det ej föreligga sakliga skäl till anmärkning mot det sätt, på vilket maskin- och fartproven vid leveransbesiktningen utfördes.

Vad angår revisorernas anmärkning mot att protokoll i vederbörlig ordning icke upprättats över de företagna proven, kan kollegium ej finna annat än att redan den av besiktningsmannen avgivna rapporten, i de delar som finnas intagna i det remitterade transsumtet, synes innehålla erforderliga uppgifter rörande maskineriets besiktning vid provturerna. För övrigt synes, enligt vad av uttalande i nämnda delar av rapporten framgår, särskilt protokoll varit bifogat densamma.

Revisorerna hava framhållit, att fartyget, såsom av dess maskindagbok ävensom av rapporter, avgivna av fartygets befälhavare, framgår, under den tid, som förflutit från fartygets leverans från varvet, varit utsatt för ständiga maskinlaverier, vilka i flera fall varit av den art, att de inneburit allvarlig fara för fartyget och dess besättning. De ofta upprepade startsvårigheterna, avbrotten för reparationer och justeringar av maskineriet hava, enligt vad revisorerna vidare framhållit, medfört, att fartygets expeditioner alltsomoftast måst inskränkas, varigenom de uppgifter, för vilka det varit avsett, icke kunnat fullföljas. Det har därför synts revisorerna ofrånkomligt, att med tillämpning av kontraktets föreskrifter åtgärder snarast vidtagas för fartygets försättande i fullgott skick.

Jämlikt kongl. brev den 1 december 1933, jämfört med § 2 i kontraktet, och kongl. brev den 28 september 1934 har kollegii tillsyn över fartygsbygget och sedermera över det färdiga fartyget varit inskränkt till sådan kontroll, som vederbörande klassanstalt utövar över ett fartygsbygge, och den kontroll, som kollegium enligt vissa författningar utövar i allmänhet å fartyg och dess nyttjande. Därvid har kollegium, alldenstund val av maskinerityp redan träffats genom kontraktets avslutande, icke haft att taga ställning till frågan om maskineritypens lämplighet. Den tillsyn, som ankommit på kollegium att föranstalta om, har i vederbörlig ordning verkställts och har därvid inkomna rapporter icke givit skäl till anmärkning mot fartyget och dess maskineri. Efter leveransen av fartyget har kollegium ej haft anledning underkasta dess maskineri någon särskild inspektion. Kollegii uttalande angående maskineriets funktionerande måste för den skull grunda sig på vad förefintliga handlingar därom innehålla.

De i maskindagboken gjorda anteckningarna avse i stort antal fall allena sådana mindre justeringar, som, särskilt under den första tiden av ett maskineris användning, normalt förekomma. Från dessa fall torde för den skull helt kunna bortses vid bedömande av frågan om maskineriets lämplighet. Även med bortscende från dessa fall synas emellertid under den tid, som hittills förflutit, maskineriets driftsäkerhet och hållbarhet i vissa avseenden hava lämnat en hel del övrigt att önska, i det brister av nog så allvarlig beskaffenhet tid efter annan befunnits föreligga. En del av dessa brister synes hava blivit avhjälpta, men maskineriet kan otvivelaktigt ännu ej sägas hava visat sig tillfredsställande. Det synes för den skull befogat att taga under övervägande, huruvida statsverket med stöd av ovan omnämnda i kontraktets § 9 införda bestämmelse nu skall påfordra insättande av nytt maskineri i fartyget.

Vid bedömande av frågan om huruvida tidpunkten för uppställande av en sådan fordran är inne torde följande synpunkter vara att beakta. Det förefintliga maskineriet har stor kapacitet och ringa bränsleåtgång. Kan tillfredsställande driftsäkerhet och hållbarhet hos maskineriet ernås med bibehållande i allt väsentligt av dess kapacitet och bränslebesparande egenskaper, bör maskineriet bliva ett synnerligen lämpligt sådant. Vid insättande i fartyg av maskineri av ny konstruktion måste det alltid räknas med, att maskineriet ej från början fungerar oklanderligt, utan att det en tid framåt måste tillses och förbättras i olika avseenden. Har man nu en gång gått in för att pröva den ifrågavarande maskinkonstruktionen på fartyget, synes det under angivna förhållanden följdriktigast, att alla förbättringar av maskineriet, som äro möjliga, även verkställas innan det utdömes. Leverantören synes för den skull böra beredas tillfälle att under ytterligare viss tid vidtaga de åtgärder av dylikt slag, som han anser lämpliga.

Det uppskov med uppställande av fordran å insättande av nytt maskineri, som härav föranledes, bör dock endast komma till stånd under förutsättning att fartygets nyttjande ej därigenom allt för mycket försvåras. Såsom ett oeftergivligt villkor för dylikt uppskov måste dessutom givetvis uppställas fordran å att utsträckning erhålles av den garanti, som berörda bestämmelse i § 9 åsyftat att tillskapa. Garantien bör gälla oförminskad intill dess viss längre tid förflutit från utgången av den leverantören beredda anståndstiden eller — därest denne, genom att före anståndstidens utgång anmäla maskineriet vara i fullgott skick, avstått från tillgodonjutande av anståndstidens återstående del — från tidpunkten för dylik anmälan. Innan slutlig ståndpunkt före garantitidens slut tages till frågan om maskineriets utbyte mot annat maskineri, torde det i fartyget nu befintliga maskineriet böra ingående besiktigas bl. a. för att utröna att det ej, särskilt på grund av det höga tryck och den höga temperatur, under vilka det arbetar, undergått sådan förslitning att det måste anses otillfredställande och i anledning härav bör påfordras utbytt.

Därest vad i näst föregående stycke sagts iakttages, anser kollegium att tiden ännu ej är inne för slutligt avgörande av frågan om fordran å maskineriets utbyte skall framställas.

Revisorerna hava slutligen förklarat, att vad som förekommit givit dem anledning framhålla vikten av att anskaffandet av fartyg i liknande fall anförtros åt på området sakkunnig myndighet.

Såsom av det ovan anförda framgår kan länsstyrelsens ställningstagande till frågan om val av maskinerityp, även om resultatet, åtminstone ännu så länge, ej visat sig vara fullt tillfredsställande, icke enligt kollegii mening giva anledning till anmärkning.

Det lär ingalunda kunna tagas för givet, att en på skeppsbyggeriets område speciellt sakkunnig myndighet skulle förfarit på annat sätt, utan är det tänkbart, att även dylik myndighet skulle bestämt sig för det maskineri, med vilket fartyget utrustats, och, liksom länsstyrelsen, sökt tillse, att den risk, statsverket härigenom iklädde sig, täcktes genom lämpliga kontraktsbestämmelser.

Kollegium anser för sin del, att den myndighet, åt vilken i ett fall som detta anskaffandet av fartyg anförtros, icke nödvändigtvis behöver besitta speciell sakkunskap på skeppsbyggeriets område. Enligt kollegii mening bör anskaffande av fartyg för statsverkets behov, liksom hittills i allmänhet torde varit fallet, i regel uppdragas åt den myndighet, inom vars förvaltningsområde fartyget skall finna användning. Endast dylik myndighet lär besitta den särskilda sakkunskap, som erfordras för att tillse, att alla de

speciella krav uppfyllas, som behöva ställas å fartyget för att de ändamål, detsamma är avsett att tjäna, skola bliva behörigen tillgodosedda. Myndigheten ifråga kan, såsom länsstyrelsen i detta fall gjort, skaffa sig tillgång till erforderlig, hos myndigheten ej förefintlig expertis genom att anlita särskild sakkunnig. Givetvis bör myndigheten ej underlåta att i mån av behov hänvända sig till den eller de andra myndigheter, som eventuellt kunna tillhandagå med sakkunniga uttalanden i ämnet.

Stockholm den 10 januari 1938.

Underdånigst

KARL SIDENVALL.

HJALMAR SJÖHOLM.

O. Koch.

Lantbruksstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 121, § 51.

Utlåtande.

Lantbruksstyrelsen, som icke anser sig hava att uttala sig om de av riksdagens revisorer uti förevarande avseende framställda anmärkningarna, vill endast understryka angelägenheten av att undersöknings- och bevakningsfartyget Skagerak snarast förses med ett maskineri av fullgod beskaffenhet, så att fartyget blir fullt funktionsdugligt.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit generaldirektören Insulander samt byråcheferna Bjurstedt och Andersson.

Stockholm den 31 december 1937.

Underdånigst

ERIK INSULANDER.

K. A. ANDERSSON.

Länsstyrelsens i Göteborgs och Bohus län

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 121, § 51.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 17 december 1937 har länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län förelagts att avgiva utlåtande över vad riksdagens år 1937 församlade revisorer under § 51 i sin berättelse anfört angående statens bevaknings- och undersökningsfartyg Skagerak.

Med anledning härav får länsstyrelsen i underdånighet anföra följande.

Riksdagens revisorer hava särskilt funnit anmärkningsvärt, dels att länsstyrelsen på sin tid antagit ett anbud, innebärande inbyggande i fartyget av ett maskineri, som icke varit i erforderlig grad utexperimenterat, dels att vid den provtur, som den 5 juli 1935 företogs med fartyget, maskin- och fartprov icke verkstälts i full överensstämmelse med gällande kontrakts föreskrifter.

I båda dessa hänseenden får länsstyrelsen hänvisa till här i avskrift bilagda promemoria från länsstyrelsens kontrollant över fartygsbygget, ingenjören O. R. von Sydow. Av denna promemoria torde framgå, att när länsstyrelsen träffade avtal med Aktiebolaget Götaverken om fartygets byggande, länsstyrelsen, ehuru det gällde en nykonstruktion, icke hade anledning betrakta maskineriet som oprövat, ävensom att den omständigheten, att kontraktets villkor icke följdes vid provturen, ingalunda innebar någon eftergift från länsstyrelsens sida i fordringarna på maskineriets fullgodhet. Tvärtom avsågs härmed att, sedan kontraktets fordringar på fart, bränsleförbrukning och maskinstyrka både vid den ifrågavarande och vid tidigare provturer fullt klart konstaterats uppfyllda, få en allsidigare bild av maskineriets funktionsförmåga, än vad enbart de kontraktsevenliga proven skulle kunnat ge. I alla de hänseenden, som genom prov enligt kontraktet kunnat undersökas, har för övrigt erfarenheten tillfullo visat, att fartygsmaskineriet uppfyllt ställda fordringar. De brister, som yppat sig, hava genomgående varit sådana, som först vid en längre tids användning av maskineriet kunnat göra sig gällande. För uttrönande av dylika brister krävdes med andra ord erfarenheterna från den långa garantitiden.

Anmärkning har även framställts mot att särskilt protokoll från provturen den 5 juli 1935 icke förts. Häremot må framhållas, att fartyget — även om det mottogs till begagnande efter nämnda provtur — icke härvid godkändes av länsstyrelsen, och att länsstyrelsen vid detta förhållande förmenade, att den rapport, som kontrollanten uppsatte över alla vid provturen gjorda iakttagelser, för det dåvarande borde vara tillfyllest. Ett länsstyrelsens protokoll över provturen hade uppenbarligen icke kunnat innehålla annat än en direkt hänvisning till kontrollantens rapport.

I motsats mot vad riksdagens revisorer uttalat, anser sig länsstyrelsen kunna göra gällande, att fartyget av uppkomna maskinhaverier icke i någon betydande mån hindrats att fullgöra sina programliga uppgifter. Att länsstyrelsen detta oaktat icke vill förringa betydelsen av dessa haverier torde emellertid framgå därav, att länsstyrelsen alltjämt förbehållit sig rätten att få maskineriet utbytt mot sådant av annan konstruktion. Då anledning finns till antagande, att det nu befintliga maskineriet skall kunna försättas i fullgott skick — ett antagande som länsstyrelsen stöder icke blott på leverantörens försäkringar utan också på uttalanden av den av länsstyrelsen sedan maskinhaverier i större omfattning börjat förekomma anlitade sakkunnige, mariningenjören av första graden B. T. Swenzén — har länsstyrelsen dock icke hittills velat tillgripa sin kontraktsevenliga rätt härutinnan. Härvid är att märka, att det maskineri, som för närvarande finns å Skagerak är både mera bränslebesparande och avsevärt mycket starkare än vad som kontrakterats, egenskaper, som äro synnerligen värdefulla, den sistnämnda särskilt, när fartyget användes som isbrytare. Att Skagerak med sitt nuvarande maskineri är en förträfflig isbrytare hava erfarenheterna från isvintern 1936—1937 givit tydligt vid handen. Vid utbyte av maskineri kan givetvis icke påräknas, att mer än kontraktsevenlig maskinstyrka erhålles. Vidare skulle ett dylikt utbyte medföra en mycket lång tidsutdräkt till förfång för fartygets möjlighet att fullgöra sina uppgifter. Sedan någon tid har emellertid Skagerak

varit intagen på Götaverken för att på verkstadens bekostnad få det nuvarande maskineriet noggrant reviderat. Inom de närmaste dagarna komma ett flertal provturer att verkställas. Självfallet komma dessa prov liksom också fartygets förhållanden under den därefter löpande fortsatta garanti-tiden att med den största noggrannhet följas av såväl länsstyrelsen som dess ovan nämnda expert, mariningenjören Swenzén.

Till grund för de uttalanden, som riksdagens revisorer gjort om fartyget, ligga väsentligen de rapporter, som i allmänhet en gång i månaden till länsstyrelsen avgivits av Skageraks befälhavare och övermaskinist. Det är därför angeläget för länsstyrelsen att framhålla, att dessa rapporter om maskineriet tillkommit helt på länsstyrelsens eget initiativ, varvid särskilt begärts, att varje felaktighet, hur obetydlig den än vore, skulle registreras. På grund av denna länsstyrelsens begäran hava i rapporterna upptagits alla avvikelser från det normala, även där dessa — och detta gäller det långt övervägande flertalet — saknat varje betydelse för maskineriets funktionsförmåga och driftsäkerhet, och härjämte en mångfald för varje motormaskineri vanliga företeelser, som dock för Skageraks närmast vid ångmaskineri vanda maskinbefäl synts mera egendomliga. En dylik fullständighet i rapporterna påyrkades emellertid av länsstyrelsen för att därigenom skulle vinnas en fullt klar bild av maskineriets svagheter, närmast givetvis med hänsyn till Skageraks egna förhållanden, men även i betraktande av den nytta rapporterna kunde hava för marinförvaltningen, som efter hand erhållit avskrifter av desamma att begagnas som erfarenhetsrön vid byggandet av det vida större men enligt samma konstruktion anordnade maskineriet för minkryssaren Klas Fleming.

Göteborg i landskansliet den 10 januari 1938.

Underdånigst

MALTE JACOBSSON.

NILS BJÖRKMAN.

Avskrift.

Bilaga.

P. M.

Enligt uppgift från Götaverken skulle dess varmluftsmaskineri enligt Johanssons patent ha varit utexperimenterat å bogserbåten Göta, när det beslöts, att detsamma skulle installeras å Skagerak. Vissa förbättringar skulle emellertid vidtagas vid konstruerandet av sistnämnda fartygs maskineri.

Det var även redan då bestämt, att Götaverken skulle tillverka det avsevärt större, kraftigare och betydligt dyrbarare maskineriet av liknande konstruktion för minkryssaren Klas Fleming, ehuru kontraktet beträffande detta maskineri icke blev klart förrän några veckor efter det Skageraks kontrakt undertecknats.

Götaverkens låga pris, dess vittgående garantier och förpliktelse att utbyta maskineriet, om detsamma icke skulle visa sig tillfredsställande, varvets stora anscende m. m. har givetvis varit av avgörande betydelse för valet av nämnda verkstad och ifrågavarande maskineri, vilket senare — om det uppfyllde vad som med goda skäl kunde väntas av detsamma — skulle visa sig vara särskilt lämpligt för Skagerak.

Innan provturen den 5 juli 1935 företogs, hade verkstadstur företagits den 26 juni samt en provtur den 3 juli (se besiktningsrapport av den 10 juli 1935 och protokoll av byråchefen Dr K. A. Andersson) ägt rum. Denna senare provtur, som blev ett extra prov å maskineriet, föreskrevs icke i kontraktet.

Då det av de föregående proven ådagalagts att de fordringar, vars uppfyllande provturen framför allt avsåg att utröna, med lätthet kunde uppfyllas, ansågs det ändamålsenligt att proven den 5 juli i någon mån omlades, så att desamma komme att utföras på så vis, att maskineriet bleve provat under sådana förhållanden, som mera svarade mot dem, under vilka fartyget framdeles för det mesta skulle komma att arbeta.

Sålunda bestämdes det, att i stället för 4 timmars kombinerade fart-, maskinkraft- och bränsleförbrukningsprov, vid vilket fartygets *båda* generatorer fingo vara inkopplade till propellermaskinen, *enbart den ena* av generatorerna under 2 timmars gång skulle driva propellermaskinen med en kraftutveckling, som skulle giva fartyget en hastighet av c:a $10\frac{1}{2}$ knop, d. v. s. den hastighet, som för fartyget skulle bliva den ordinära, samt att vidare *enbart den andra* generatorn under 2 timmars gång skulle gå med en kraftutveckling, som skulle giva fartyget en hastighet av c:a $11\frac{1}{4}$ knop. Den i kontraktet stipulerade farten var $11\frac{1}{4}$ knop normal gång, för vars uppnående, som ovan nämnts, båda generatorerna samtidigt fingo användas.

Slutligen skulle båda generatorerna samtidigt under 2 timmars gång forceras, d. v. s. ett fall som avsåg att motsvara gång uti is under svåra isförhållanden.

Maskineriet skulle sålunda bliva allsidigt provat.

De under nämnda provtur erhållna resultaten bekräfta tillfullo de under de föregående provturerna gjorda observationerna. Så t. ex. kunde farten hållas vid c:a $11\frac{1}{4}$ knop under 2 timmars oavbruten gång med enbart en generator. Det är ju då uppenbart, att man under 4 timmars gång skulle med lätthet ha kunnat hålla den kontrakterade farten $11\frac{1}{4}$ knop med båda generatorerna tillkopplade, normal gång.

Liknande är förhållandet angående hästkraftantalet. Om man under 1 timmes forcering (forceringen måste efter 1 timmes gång avbrytas och farten nedsättas på grund av farledens beskaffenhet) kan uppnå genomsnittligt 1,014 hästkrafter är det uppenbart att de föreskrivna 850 hästkrafterna och åtskilligt mer med lätthet skulle ha kunnat erhållas under 2 timmars gång och längre.

Det kan i detta sammanhang påpekas att denna ökade hästkraft utöver den stipulerade är mycket värdefull, när fartyget fullgör en av sina viktigaste uppgifter, nämligen som isbrytare för fiskarebefolkningen. Under vintern 1936—1937 har Skagerak enligt uppgift visat sig vara en synnerligen god isbrytare. Fartygets isbrytningsförmåga beror givetvis icke endast på fartygets för isbrytning lämpliga form utan även i icke ringa grad på den höga hästkraft, över vilken fartyget disponerar och den för isbrytning lämpliga maskintypen.

På liknande sätt förhåller det sig även med bränsleförbrukningen. Erfarenheten under den gångna tiden bekräftar även enligt uppgift att bränsleförbrukningen är låg.

De bristfälligheter, som under garantitiden uppstått, äro icke av den art att de kunnat utrönas under provtur. Beträffande denna sak hänvisas till vad som säges i besiktningsrapporten av den 10 juli 1935: »Huruvida kontraktets fordringar att maskineriet, inklusive samtliga hjälpmaskiner, skall beträffande driftsäkerhet och underhållskostnad vara likvärdigt med ett ångmaskineri, likaså fordran att däcksmaskinerna skola arbeta lika driftsäkert

och tillfredsställande, som om de dreves med ånga, uppfyllas, så kan endast erfarenheten under garantitiden lämna svar härå.»

Göteborg den 30 december 1937.

K. von Sydow.

Medicinalstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 157, § 52.

Medicinalstyrelsen, som infortrat bifogade yttrande från föreståndaren för statens veterinärbakteriologiska anstalt, får härmed anföra, att styrelsen kommer vid handläggning av föreståndarens i hans egenskap av utgivare av Skandinavisk veterinärtidskrift blivande ansökningar om statsbidrag till tidskriftens utgivande att, med beaktande av riksdagens revisorers anmärkningar, hos Kungl. Maj:t föreslå de förtydliganden i villkoren för statsbidraget, som föranledas av anmärkningarna i fråga.

I handläggningen av detta ärende hava deltagit generaldirektören J. A. Höjer och medicinalrådet N. Frykholm, föredragande.

Stockholm den 12 januari 1938.

Underdånigst

J. AXEL HÖJER.

NILS FRYKHOLM.

C. Ullman.

Professor Sven Walls

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 157, § 52.

Till kungl. medicinalstyrelsen.

Med anledning av Kungl. styrelsens skrivelse av den 22 december (oriktigt dagtecknad den 22 januari 1937) med överlämnande av en av Kungl. Maj:t den 17 december detta år remitterad skrivelse från riksdagens revisorer angående Statens veterinärbakteriologiska anstalts tryck får under-tecknad med remissens återställande vördsamt anföra följande.

År 1911 utkom första årgången av Skandinavisk veterinärtidskrift för bakteriologi, patologi samt kött- och mjölkhygien. Tidskriftens redaktion utgjordes då av föreståndaren för Statens veterinärbakteriologiska anstalt professor A. M. Bergman, Stockholm, medicinalrådet Gust. Kjerrulf, Stockholm, föreståndaren för Medicinalstyrelsens veterinärlaboratorium Dr. med. vet. R. Hinderesson, Helsingfors samt veterinärerna Per Tuff, Norge samt L. Bahr och H. M. Høyberg, Danmark. Nämnade redaktionskommitté ägde gemensamt tidskriften enligt ett år 1910 dem emellan upprättat kontrakt, varige-

nom de förpliktigade sig att mellan sig lika fördela eventuellt uppkommen förlust. Professor Bergman var tidskriftens huvudredaktör och ansvarige utgivare. Genom nådigt brev av den 18 oktober 1912 beviljades föreståndaren för Statens veterinärbakteriologiska anstalt professor A. M. Bergman i egenkap av huvudredaktör för Skandinavisk veterinärtidskrift för bakteriologi, patologi samt kött- och mjölkhygien ett statsanslag å 1,000 kr. för utgivande under år 1913 av nämnda tidskrift.

Nämnda brev finnes icke i Statens veterinärbakteriologiska anstalts arkiv, men följande år den 26 september 1913 beviljade Kungl. Maj:t ävenledes 1,000 kr. för utgivande under år 1914 av nämnda tidskrift under följande villkor:

»dels att tio exemplar av tidskriften konstnadsfritt överlämnas till jordbruksdepartementet för att enligt chefens för nämnda departement bestämmande utdelas.

dels att uti tidskriften kostnadsfritt intagas alla meddelanden från Statens veterinärbakteriologiska anstalt av mera allmänt intresse,

dels ock att omedelbart efter uppsatsernas tryckning särtryck av de utav tjänstemännen vid anstalten författade uppsatser tillhandahålles medicinalstyrelsen i samma format som anstaltens övriga meddelanden, med den boktitel och i det antal exemplar, som av medicinalstyrelsen begäres, samt till det pris som särtryckens utförande betingar.»

Anslaget utgick enligt nämnda nådiga brev »från det under nionde huvudtiteln uppförda anslaget till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar». Anslaget utanordnas i efterskott »sedan styrkt blivit, att ovannämnda villkor blivit uppfyllda».

Tidskriften har alltsedan år 1913 årligen åtnjutit statsanslag och de med statsanslagets utanordnande uppställda villkoren hava varit ordagrant desamma år från år till och med det sista nådiga brevet av den 9 juli 1937. I detta sista brev utgick statsanslaget från »reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanäringar».

Statsanslaget utgick första tiden med 1,000 kronor för år, vilket sedan höjdes till 1,500 kronor för år, för att sedan från och med år 1933 sänkas till 1,200 kronor för år.

År 1923 avled föreståndaren för Statens veterinärbakteriologiska anstalt professor A. M. Bergman, varefter medicinalrådet Gust. Kjerrulf efterträdde Bergman som tidskriftens huvudredaktör, utan att tidskriftens redaktion i övrigt förändrades.

År 1931 avled medicinalrådet Kjerrulf. Några för tidskriften intresserade personer: Regementsveterinären Gustav Regnér, stadsveterinär Sven Nystedt och undertecknad underhandlade då med professor Gustav Hülphers i syfte att försöka förmå honom att som huvudredaktör övertaga tidskriften. Då detta icke lyckades gjordes försök att förvärva professor Hilding Magnusson i Malmö till huvudredaktör. Då icke heller Magnusson ville ställa sig till förfogande som tidskriftens huvudredaktör uppmanades jag av de för tidskriften intresserade: Regementsveterinär Regnér, stadsveterinär Nystedt samt professorerna Hülphers och Magnusson att övertaga huvudredaktörs-posten för tidskriften.

Jag hade önskat att icke behöva komma i den besvärliga ställningen att vara utgivare av denna tidskrift eftersom jag var föreståndare för statens veterinärbakteriologiska anstalt och i denna ställning tillhörde tidskriftens kundkrets, dels som annonsör för Statens veterinärbakteriologiska anstalt dels som medarbetare i tidskriften genom publikationssviten: Meddelanden från Statens veterinärbakteriologiska anstalt, varvid jag som föreståndare för anstalten med tidskriftens förutvarande utgivare medicinalrådet Kjerrulf

för anstaltens räkning träffat viss överenskommelse om beredande av viss ekonomisk lättnad för tidskriften vid tryckning i tidskriften av anstaltens meddelanden, varvid anstalten skulle betala viss del av tryckningskostnaden enligt särskilt oss emellan å anstaltens och tidskriftens vägnar träffat avtal.

Jag insåg att om jag som huvudredaktör och ansvarig utgivare övertog tidskriften, så skulle jag komma i en mycket ömtalig ställning, som krävde försiktighet och omtanke för att icke råka ut för den misstanken att jag missbrukade min ställning som föreståndare för anstalten till förmån för den av mig utgivna tidskriften.

Emellertid hade min företrädare på föreståndarebefattningen professor Bergman icke tvekat att utsätta sig för samma kritik och samma misstankar, och jag ansåg mig på den grund icke böra tveka inför faran att bli missförstådd, utan åtog mig uppdraget att bli tidskriftens huvudredaktör.

Avgörande för mitt beslut var min bestämda uppfattning om tidskriftens nödvändighet för anstaltens utveckling. I tidskriften publicerades nämligen anstaltens viktigaste publikationssvit: »Meddelanden från Statens veterinär-bakteriologiska anstalt» och utan denna möjlighet för en regelbundet periodiskt återkommande publikation av vid anstalten utförda arbeten ansåg jag det hopplöst att befordra anstaltens utveckling.

Vid årsskiftet 1931—1932 avgick den gamla redaktionen av tidskriften och jag övertog tidskriften som dess ansvarige utgivare, ägare och huvudredaktör. Till min hjälp hade jag emellertid lyckats förvärva följande medredaktörer: Stadsdyrläge Dr. C. S. Aaser, Oslo; professor V. M. D. A. Hjärre, Stockholm; professor G. Hülphers, Stockholm; professor H. Magnusson, Malmö; Forsøgsleder Dr. N. Plum, Köpenhamn samt avdelningsveterinären vid Lantbruksministeriet Dr. R. Stenius, Helsingfors.

Under den nya redaktionens ledning utvecklades tidskriften. Årgångens sidotal fördubblades från 300 till c:a 700 och prenumeranternas antal fördubblades från cirka 100 till 230 och därutöver.

Men denna utveckling vanns icke utan ekonomiska offer. Kostnaderna för tidskriftens tryckning och distribution stego till mer än dubbelt. Prenumerationspriset (15 kr. för år) vågade jag icke höja och ej heller annonspriset (200 kr. för sida på omslaget och 180 kr. för sida i annonsbilagan inuti häftet för helårsannonser).

Av samtliga meddelanden från Statens veterinärbakteriologiska anstalt *inköper anstalten* enligt det gamla avtalet mellan mig som föreståndare för anstalten och medicinalrådet Kjerrulf som utgivare av tidskriften 200 särtryck, för vilka anstalten erlägger ett pris, som sättes efter följande grunder:

1. Det pris som särtryckens utförande betingar, sedan tidskriftsupplagan satts och tryckts;

Härtill fogas:

2. hela sättningskostnaden av i Meddelandet ingående tabeller samt
3. kostnaden för utförandet av i Meddelandet ingående klichéer jämte förlappning av dessa.

Med Veterinärhögskolans publikationsnämnd träffades mellan rektor för Veterinärhögskolan, professor Sahlstedt, å publikationsnämndens vägnar och mig som utgivare av tidskriften år 1932 ett liknande avtal:

För särtryck av i Tidskriften ingående publikationer utgivna av Veterinärhögskolan erlägger Publikationsnämnden ett pris, som sättes efter följande grunder:

1. Det pris som särtryckens utförande betingar, sedan tidskriftsupplagan satts och tryckts:

Härtill fogas:

2. 35 % av sättningskostnaden för sättning av i arbetet ingående engelsk, fransk eller tysk text;
3. all sättning av i arbetet ingående tabeller samt
4. kostnaden för utförande av i arbetet ingående klichéer samt förlappning av dessa.

Med hjälp av dessa avtal erhöles inkomster, som visade sig både nyttiga och nödvändiga för tidskriften ehuru de likväl voro otillräckliga för att få tidskriftens inkomster och utgifter att balansera.

Det må i detta samband anföras att ingen inom tidskriftens redaktion uppbar eller uppbär något som helst arvode. Allt arbete gjordes frivilligt utan någon som helst ersättning i penningar.

Man må icke tro att omnämnda inkomster dolts. Tvärtom hava de uppenbart deklarerats, så i min ansökan om statsanslag för tidskriften av den 15 oktober 1931 sålunda:

»Kostnaderna för tryckningen och distributionen uppgivas av Almqvist och Wiksells boktryckeriaktiebolag i Uppsala, vilken firma för närvarande ombesörjer såväl tryckningen som distributionen, uppgå till c:a 500 kr. per häfte eller cirka 6,000 kr. per år. Till täckning av dessa kostnader beräknas följande inkomster:

Direkta prenumeranter för närvarande 90 st. à 15 kr.	1,350:—
Bokhandelsprenumeranter » » 24 st. à 10 »	240:—
(med avdrag av bokhandelsrabatten)	
Separat-tryckningskostnader att betalas av Medicinalstyrelsen och Statens veterinärbakteriologiska anstalt beräknat till	c:a 2,000:—
Annonser, beräknat till	c:a 500:—

Summa kronor 4,090:—»

Ej heller må man anse dessa debiteringar såsom ovanliga eller underliga.

Ofta föreskrives vid vetenskapliga publikationer att publikationen icke får överstiga viss längd (vanligen 16 sidor text), överskjutande text sättes och tryckes på författarens bekostnad. Ofta föreskrives även att förf. må betala ingående tabelltryck och klichéer. Och dessutom är det ingalunda ovanligt utan snarare en allmän regel att debitera beställda särtryck med ett pris som med cirka 25—40 % av tidskriftens självkostnad för särtryckens framställning överstiger nämnda självkostnad.¹

Redan första året (1932) som jag som huvudredaktör utgav tidskriften upptäckte jag huru betydelsefulla omnämnda inkomster voro för tidskriftens ekonomi.

Vid samtal med dåvarande chefen för kungl. jordbruksdepartementet statsrådet *Edvin Sköld* gjorde jag honom uppmärksam på att tidskriften utöver statsanslaget åtnjöt viss ekonomisk hjälp från anstalten som bidrog till tryckningskostnaderna för anstaltens meddelanden och att önskligt vore att denna ekonomiska hjälp tillsvidare och så länge tidskriften det behövde kunde bli säkerställd. Statsrådet ansåg sig på grund av detta meddelande böra begära en utredning av ärendet och på grund härav inflöt i kungl. brevet av den 12 maj 1933 med beviljande av ett statsanslag av 1,200 kronor till tidskriften för nämnda år följande bestämmelse:

»Tillika föreskriver Kungl. Maj:t, att Wall skall vara skyldig underkasta

¹ Så begäres för första arket med omslag c:a 40 % förhöjning och för följande ark 25 % förhöjning.

sig den granskning av riksdagens revisorer rörande ifrågavarande statsbidrags användning, som Kungl. Maj:t kan komma att föreskriva.»¹

Med anledning av nämnda föreskrift anmodades jag av riksdagens revisorer år 1934 att till dem inkomma med viss utredning angående tidskriftens inkomster av anstalten. Den på grund härav den 8 december 1934 av mig till riksdagens revisorer avlämnade promemorian lyder sålunda:

»Vördsamt P. M.

för riksdagens revisorer vid granskning av statens veterinärbakteriologiska anstalts tryckningskostnader för publikationssviten: 'Meddelanden från statens veterinärbakteriologiska anstalt', avgiven av föreståndaren för statens veterinärbakteriologiska anstalt Sven Wall.

Publikationen av anförda 'Meddelanden från statens veterinärbakteriologiska anstalt' sker med stöd av nådigt brev, utfärdat för varje år. För innevarande år 1934 gäller till efterrättelse kungl. brevet av den 18 maj 1934, vilket härmed i bevitnad avskrift närslutes. I nämnda brev meddelas att Kungl. Maj:t finner gott att såsom bidrag för utgivande av 'Skandinavisk veterinärtidskrift' anvisa ett belopp av 1,200 kronor att under vissa villkor ställas till undertecknads, professor Sven Walls, förfogande i egenskap av ansvarig utgivare för nämnda tidskrift. Villkoren för erhållande av nämnda statsanslag äro följande:

'dels att tio exemplar av tidskriften kostnadsfritt överlämnas till jordbruksdepartementet för att utdelas enligt chefens för nämnda departement bestämmande,

dels att i tidskriften kostnadsfritt intagas alla meddelanden av mera allmänt intresse från statens veterinärbakteriologiska anstalt,

dels ock att omedelbart efter uppsatsernas tryckning särtryck av de utav tjänstemännen vid anstalten författade uppsatser tillhandahålles medicinalstyrelsen i samma format som anstaltens övriga meddelanden med den boktitel och i det antal exemplar, som av medicinalstyrelsen begäres, samt till det pris som särtryckens utförande belingar.'

Av anförda villkor är det andra villkoret, på vilket ovan anförda publikationssvit utgives. Enligt nämnda villkor: skall kostnadsfritt i Skandinavisk veterinärtidskrift intagas alla meddelanden av mera allmänt intresse från statens veterinärbakteriologiska anstalt.

Av nämnda publikationssvit tillhandahålles enligt kungl. brevets tredje villkor kungl. medicinalstyrelsen särtryck, vars antal bestämes av medicinalstyrelsen, till det pris som särtryckens utförande betingar.

Utom dessa särtryck, som skola levereras till kungl. medicinalstyrelsen enligt anförda grunder, inköper statens veterinärbakteriologiska anstalt för sin del 200 särtryck att utsändas till de laboratorier och vetenskapliga institutioner som hava liknande uppgifter som statens veterinärbakteriologiska anstalt. På så sätt erhålles i utbyte anförda laboratoriers och vetenskapliga institutioners egna publikationer.

För dessa 200 särtryck betalar anstalten ett visst pris enligt följande grunder:

1. Det pris som särtryckens utförande belingar, sedan tidskriftsupplagan satts och tryckts. (Detta grundpris skall vara samma pris per 100 särtryck, som medicinalstyrelsen skall betala enligt kungl. brevets bestämmelser om villkoren för statsunderstödet's erhållande.)

2. Härtill kommer hela *sättnings* kostnaden av i meddelandena från anstalten ingående tabeller, (d. v. s. kostnaden för tabellernas utförande) samt

¹ Denna föreskrift lämnades i alla nädiga brev om statsanslag för tidskriften från och med 1933 till och med 1936. Först år 1937 saknades den.

3. kostnaden för utförandet av i meddelandena från anstalten ingående klichéer jämte

4. förlappningar av nämnda klichéer.

Dessa bestämmelser gällde redan under den tid medicinalråd *Gustaf Kjerrulf* levde och var redaktör för tidskriften.

Att dessa bestämmelser uppfyllas, så att anstalten icke blir för högt debiterad övervakas av statens tryckerisakkunnige, vilken för detta ändamål erhållit en avskrift av min order till tryckeriet om dessa särtryck.

Själv är jag av naturliga skäl icke kompetent att utöva en sådan kontroll.

Tidskriftens ekonomi är icke god. Trots att jag själv och mina medredaktörer arbeta utan ersättning går tidskriften ännu så länge med förlust, vilket framgår av tidskriftens bokslut för år 1933 som upptager följande poster:

Utgifter.

Räkning från tryckeriet	kronor 9,104: 64
Andra kostnader för porto, telegram, översättningsarvoden, arvoden för notisanskaffning m. m.	» 543: 46
	<u>Summa kronor 9,648: 10.</u>

Inkomster.

Annonser	kronor 2,084: —
Statsbidrag	» 1,200: —
Abonnement, post-	» 2,926: 16
» bokh-	» 296: 04
Bidrag för inköpta separat fr. Veterinär- högskolan och Statens veterinärbak- teriologiska anstalt	» 1,359: 50 kronor 7,865: 70
Min förlust	» 1,782: 40
	<u>Summa kronor 9,648: 10.</u>

Enligt anstaltens instruktion (nr 392/1926) tillkommer anstalten bland annat:

»att genom väl planlagda och omsorgsfullt utförda försök ej endast vid anstalten utan även hos praktiska jordbrukare söka vinna insikt om, hur kampen mot olika kreaturssjukdomar skall föras med största utsikt till framgång».

För att anstalten skall kunna utnyttja sin erfarenhet vunnen vid denna av Kungl. Maj:t anbefallda försöksverksamhet är publikationen av anstaltens försök och iakttagelser en nödvändighet.

I anstaltens stat utgör kostnaderna för anstaltens meddelanden ett ganska ringa belopp i jämförelse med anstaltens samtliga utgifter.

Sålunda var anstaltens samtliga utgifter under räkenskapsåret 1932—1933 kronor 232,439: 91 medan anstaltens utgifter för publikationssviten Meddelanden från statens veterinärbakteriologiska anstalt endast utgjorde kr. 1,864: 65¹ eller 1.2 % av samtliga utgifter.

Stockholm den 8 december 1934.

Vördsamt
Sven Wall.»

¹ En del meddelanden tryckes annorstädes än i Skand. Vet. Tidskrift. Wall.

I skrivelse från statskontoret den 6 april 1936 framfördes följande:

»Kungl. Statskontoret
D:nr. T. 963.

Till statens veterinärbakteriologiska anstalt.

Med anledning av en den 27 sistlidne mars för granskning inkommen räkning från Almquist och Wiksells Boktryckeri A.-B. å tryckning av anstaltens meddelanden nr. 128—132 vill statskontorets tryckeriexpedition härmed erinra om att det i kungörelsen den 2 december 1932 (nr 561) angående statsmyndigheters rätt att verkställa tryckning av publikationer föreskrives, med angivande av vissa undantag, att myndighet ej må på statsverkets bekostnad verkställa tryckning av någon publikation utan att Kungl. Maj:t för varje särskilt fall lämnat tillstånd.

Då meddelande om att dylikt tillstånd lämnats för ovannämnda publikationer icke kommit statskontoret tillhanda, får statskontorets tryckeriexpedition härmed meddela, att ifrågavarande räkning icke kan godkännas, såframt icke tillstånd till tryckningens utförande föreligger.

Stockholm, kungl. statskontoret, den 6 april 1936.

I tjänsten
Gust. Lindholm»

Denna skrivelse besvarades av mig sålunda:

»Till kungl. statskontoret.

Med anledning av kungl. statskontorets skrivelse av den 6 april 1936 (D:nr T 963) angående en den 27 sistlidne mars till statskontoret för granskning inkommen räkning från Almquist och Wiksells Boktryckeri A.-B. å tryckning av anstaltens meddelanden nr 128—132, 'att ifrågavarande räkning icke kan godkännas, såframt icke tillstånd till tryckningens utförande föreligger', får undertecknad härmed meddela följande.

Omnämnda meddelande nr 128—132 äro samtliga tryckta i Skandinavisk veterinärtidskrift för bakteriologi, patologi samt kött- och mjölkhygien årgången 1935. Meddelandena nr 128, 129 och 130 äro tryckta i oktoberhäftet och meddelandena 131 och 132 i novemberhäftet av nämnda tidskrift.

Enligt vidfogat kungl. brev av den 18 april 1935 (Bilaga A) understöddes nämnda tidskrift år 1935 med anslag av statsmedel under villkor bland annat att i nämnda tidskrift intagas alla meddelanden av mera allmänt intresse från statens veterinärbakteriologiska anstalt.

Nämnda villkor har av undertecknad tolkats som av Kungl. Maj:t lämnat tillstånd att verkställa tryckning av angivna publikationer 'meddelanden från anstalten'.

Anstalten köper sedan för sin del av meromnämnda tidskrift efter räkning från Almquist och Wiksells boktryckeriaktiebolag 200 separat av vart meddelande, varvid såsom i det kungl. brevet angives priset beräknas i överensstämmelse med vad särtryckens utförande betingar enligt vissa närmare angivna beräkningsgrunder.

Grunderna för det pris som påföres anstalten finnas angivna i närslutna promemoria ingiven till riksdagens revisorer den 8 december 1934 (Bilaga B).

Mot vad i promemorian anförts har från riksdagens revisorer icke framställts någon erinran i revisorernas årsberättelser eller eljest. Icke heller har från statens tryckerisakkunnige tidigare gjorts någon erinran mot räkningar av enahanda beskaffenhet som den här ifrågavarande.

Stockholm den 15 april 1936.

Vördsamt
Sven Wall»

(Bilagorna icke här medtagna)

Efter denna inledning övergår jag till det remitterade ärendet. Riksdagens revisorer meddela inledningsvis det av mig ovan återgivna avtalet mellan anstalten och tidskriften och anföra därefter »att kostnaden för tryck av tabeller och klichéer spelat en ej oväsentlig roll.»

Som exempel härpå anföres:

1. Meddelande 136 (14 juli 1936) 200 ex. särtryck:		
Särtrycken självkostnad ¹	kronor	94:—
Sättningskostnad för tabeller	»	372:—
Autotypie	»	5: 65
		Summa kronor 471: 65.
2. Meddelande 138 (24 augusti 1936) 200 ex. särtryck:		
Särtrycken självkostnad	kronor	27:—
Sättningskostnad för tabeller	»	59: 75
		Summa kronor 86: 75.
3. Meddelande 142 (1 mars 1937) 200 ex. särtryck:		
Särtrycken självkostnad	kronor	34:—
Sättningskostnad för tabeller	»	53:—
Autotypie	»	69:—
		Summa kronor 156:—.

Vidare meddelas ur ett för revisorerna tillgängligt utdrag av tidskriftens räkenskaper för 1933 att tidskriften nämnda år på så sätt debiterat veterinärhögskolan och statens veterinärbakteriologiska anstalt kr. 1,359: 50 och att utgivarens förlust samma år uppgick till kronor 1,782: 40.

Riksdagens revisorer anmärker därpå att i Kungl. brevet icke finnes något medgivande eller förbud för nämnda debitering och anse det lämpligt att ett förtydligande göres i villkoren för statsbidrag till utgivaren av Skandinavisk veterinärtidskrift, så att därav med full tydlighet framgår, vad i priset för särtrycken skall ingå.

Undertecknad kan icke annat än instämma med riksdagens revisorer om behovet av tilläggsbestämmelser för att bringa reda och klarhet ifråga om avtalet mellan tidskriften och anstalten.

Men innan jag framför mina egna önskningsar och förslag i frågan om dessa tilläggsbestämmelser, tillåter jag mig att framlägga en utredning om vad nu rådande bestämmelser och praxis innebära i fråga om årliga utgifter och förmåner för kronan och dess veterinärbakteriologiska anstalt å ena sidan och den mig tillhöriga Skandinaviska veterinärtidskriften å andra sidan.

För att undvika all beräkning har jag för denna utredning valt ett bestämt år, 1936, med avslutade räkenskaper.

För nämnda år utgick statsanslaget till tidskriften med kronor 1,200:—.

För nämnda belopp erhöi kronan och dess veterinärbakteriologiska anstalt följande fördelar:

1. 10 exemplar av tidskriften efter prenumerationspriset 15 kr. per årgång	kronor	150:—
2. Tryckning och spridning genom tidskriften av 6 nr av publikationssviten: »Meddelanden från statens veterinärbakteriologiska anstalt» enligt räkning från tryckerifirman Almqvist och Wiksells boktryckeri A.-B., Uppsala (antal trycksidor: 108)		

¹ Självkostnad = kostnad för papper och tryck.

papper, sättning, tryckning:	kronor	857: 32
förhöjning för tabeller:	»	618: 40
klichéer o. förlappningar:	»	62: 20

Summa under 2. kronor 1,537: 92

Inalles utgifter under 1 o. 2. kronor 1,687: 92.
 Varifrån avgår vid försäljning av 200 särtryck till Statens veterinärbakteriologiska anstalt debiterade bidrag till tidskriften

för sättning av tabeller:	kronor	445: 50
för klichéer med förlappning:	»	56: 55

Sammanlagt kronor 502: 05

Varefter återstår utgifter till tidskriften kronor 1,185: 87.

Som av denna sammanställning framgår konsumerades nämnda år praktiskt taget såväl statsanslaget kr. 1,200:— som de traditionellt anstalten debiterade bidragen till tidskriften kr. 502: 05 för tryckning av anstaltens meddelanden i tidskriften jämte kostnaden för de 10 ex. av tidskriften som överlämnades till jordbruksdepartementet kr. 150:—.

Statsanslaget kr. 1,200:— jämte anstalten debiterade bidrag till tidskriften kr. 502: 05 utgöra tillsammans 1,702: 05 och tidskriftens kostnader för utgivande av anstaltens meddelanden kr. 1,537: 92 tillsammans med prenumerationsavgiften för de 10 exemplar av tidskriften som lämnas till jordbruksdepartementet kr 150:— utgöra kr 1,687: 92. Tidskriftens nettovinst på dessa statsmedel (1,200:— + 502: 05 = 1,702: 05) utgjorde således kr. 14: 13.

Tidskriftens utgifter under nämnda år 1936 voro följande:

Utgifter:

Almqvist och Wiksells boktryckeri

Sättning, tryckning, papper, inhäftning och distribution kronor 8,605: 63

Redaktionen: porto, telegr., översätn., notisarvoden m. m. » 303: 36

Summa kronor 8,908: 99.

Samma år hade tidskriften följande inkomster.

Inkomster

Statsanslag kronor 1,200:—

Prenumerationsavgifter » 3,689: 19

Annonser » 1,791:—¹

Diverse kreditorer (varav anstalten kr. 502: 05) » 798:—

Bidrag från Svenska veterinärföreningen för kött- och mjölkhygien » 100:—

Min förlust » 1,330: 80

Summa kronor 8,908: 99.

Min förlust nämnda år var lägre än eljest, vilket framgår av följande översikt över förlusterna under åren 1932—1936.

År 1932 var min förlust	kronor	2,034: 50
» 1933 » » »	»	1,782: 40
» 1934 » » »	»	2,486: 50
» 1935 » » »	»	2,001: 09
» 1936 » » »	»	1,330: 80

¹ I dessa annonsinkomster ingår anstaltens årsannons i tidskriften kr. 486:— (3 sidor à 180:— kr. per sida med 10 % rabatt).

Anförda siffror vittna om att tidskriften behover ekonomisk hjälp för att den skall fortfarande kunna utgivas såsom hittills.

Man kan då fråga sig: Är tidskriften värd att fortfarande understödjas av statsverket, då det likväl av räkenskaperna framgår att tidskriften icke bär sig. Tidskriften är synbarligen för litet efterfrågad. Den har för få prenumeranter.

Det är sant, att tidskriften har för få abonnenter, men tidskriften har blivit alltmera efterfrågad, vilket framgår av följande förteckning på postabonnenter under åren 1931—1936: (härtill bör läggas 25 à 30 bokhandelsabonnenter per år, vilka efter avdrag av bokhandelsrabatten betala kr. 10: — var för sig).

1931:	90,	varav	69	svenska,	21	danska,	norska	och	finska
1932:	141,	»	117	»	,	24	»	,	»
1933:	193,	»	161	»	,	32	»	,	»
1934:	191,	»	159	»	,	32	»	,	»
1935:	216,	»	180	»	,	36	»	,	»
1936:	219,	»	183	»	,	36	»	,	»

Tidskriften har som synes sin största spridning i Sverige, medan spridningen i Danmark, Norge och Finland är relativt ringa.

Så småningom böra flera prenumeranter kunna vinnas även i dessa våra grannland, men det tar sin tid, och även i Sverige bör abonnentantalet kunna ökas.

Med hjälp av nuvarande statsanslag på kr. 1,200: — samt nuvarande annonsinkomster skulle tidskriften kunna bära sig om nuvarande prenumerantantal fördubblades (till 440 i st. för nu 219).

Tidskriften förhandlar nu med de 4 nordiska ländernas (Danmark, Finland, Norge och Sverige) respektive veterinärföreningar för att av dem få ett bidrag av 300 kr. per land årligen. Svenska och danska veterinärföreningarna hava svarat välvilligt, och ävenledes den norska. Men Finlands veterinärförening har på grund av penningkursen ställt sig avvaktande. Avtalet kräver emellertid ett enigt beslut av samtliga dessa länders veterinärföreningar för att bli va gällande.

Bliver detta avtal gällande så synes tidskriften kunna anses ekonomiskt säkerställd för en lång tid framåt under förutsättning av att nuvarande statsbidrag till tidskriften bibehålles oförändrat.

Jag tillåter mig att värdsamt framhålla tidskriftens värdefulla innehåll.

Tidskriften innehåller tre huvudavdelningar omfattande originalarbeten, referat och notiser.

I den nyligen avslutade årgången för 1937 finner man bland de publicerade *originalarbetena*

11 arbeten om smittsamma husdjursjukdomar (varav 5 om tuberkulos och 2 om smittsam kastning hos nötkreatur). 4 arbeten om parasitära husdjursjukdomar och 4 arbeten om andra sjukdomar samt 4 arbeten om kött- och mjölkhygien och vattenkontroll.

Av de i samma årgång publicerade *referaten* behandla 25 smittsamma husdjursjukdomar, 8 parasitära husdjursjukdomar, 2 bristsjukdomar och 6 andra sjukdomar samt 6 födoämneshygien.

I *notisavdelningen* förekom i vart häfte en redogörelse från Mul- och klövsjukefronten i de nordiska rikenas grannland. Bokanmälningarna hava varit 14. Viktigare data ur årsberättelser från Danmark, Finland, Norge och Sverige hava återgivits. Nya lagar och förordningar hava refererats och liksom viktigare förslag och betänkanden samt notiser från de olika statsinstitutionerna i Danmark, Finland, Norge och Sverige m. m.

Såsom tidskriften nu föreligger är den att anse som en värdefull publikation, väl värd att av statsverket understödjas. Den betyder en eggelse för veterinärkonstens utövare och veterinärvetenskapens idkare så väl i vårt land som i våra grannland.

Alldeles särskilt betydelsefull är denna tidskrift för Statens veterinärbakteriologiska anstalt och dess vetenskapsmän, som däri få sina arbeten publicerade och spridda och för framtiden bevarade, och där de städse få en levande bild av vad som göres och uträttas i andra liknande institutioner i våra grannland och annorstädes.

Med hänsyn härtill får jag vördsamt föreslå att Kungl. medicinalstyrelsen ville tillstyrka att tidskriften allt fortfarande måtte få åtnjuta statsanslag om 1,200 kr. (eller om möjligt än mera såsom 1,500 kr.) med enahanda villkor som förut samt att i samma Kungl. brev måtte bestämmas *dels* att statens veterinärbakteriologiska anstalt äger att för sin del inköpa 200 exemplar av de utav tjänstemännen vid anstalten författade uppsatserna till det pris, som särtrycken betinga, vartill må läggas tidskriftens kostnader för sättning av i nämnda uppsatser ingående tabeller samt för utförande av i samma uppsatser ingående klichéer med förlappning av dem, *dels* att vart tidskriftshäfte må åtföljas av Statens veterinärbakteriologiska anstalts annons med kortare anvisningar, meddelanden, råd och upplysningar rörande vid anstalten beredda bakteriologiska preparat och deras användning samt vid anstalten utförda diagnostiska undersökningar och deras betydelse med prisuppgifter, för vilket tidskriften må åtnjuta en ersättning, som icke må överstiga 400 kronor.

Som ytterligare motivering må anföras att tabeller och klichéer äro avsedda som bevis på sanningen av i uppsatserna gjorda påståenden. De äro på den grund nödvändiga, men då de äro dyrbara, är det av vikt att medel kunna därtill anslås som bidrag så att icke av ekonomiska skäl bevisen för i uppsatserna framförda teser uteslutas. Nämnda bevismedel äro att anse som det väsentligaste i nämnda uppsatser.

I fråga om annonsen så måste den räknas som nyttig och fördelaktig för anstalten. Det är sant att i Sverige finnas två större veterinärtidskrifter, av vilka Svensk veterinärtidskrift äger större spridning än Skandinavisk veterinärtidskrift.

Det synes mig nödvändigt för anstalten att annonsera i Svensk veterinärtidskrift.

Jag anser det icke vara nödvändigt för anstalten att annonsera i Skandinavisk veterinärtidskrift, men jag anser det både gott och nyttigt att så göra för anstaltens skull.

Vardera av dessa tidskrifter har sin publik. De veterinärer i riket som äro mest intresserade av sitt yrke finner man bland Skandinavisk veterinärtidskrifts abonnenter och det vore icke minst för deras skull oklokt att avstå från annonsen i Skandinavisk veterinärtidskrift.

Att tidskriften behöver annonsen för den härav tidskriften tillförda inkomstens skull har förut tillräckligt tydligt framhållits.

Om detta förslag skulle av Kungl. medicinalstyrelsen kunna tillstyrkas och av Konung och riksdag antagas skulle tidskriften i statsbidrag erhålla 2 fasta årsbidrag nämligen kr. 1,200:— (eventuellt kr. 1,500:—) samt kr. 400:—, det senare till anstaltens annons, samt ett rörligt bidrag, som utgår i mån av behov av tabeller och klichéer.

Anordningen synes mig vara fördelaktig såväl ur tidskriftens som statsverkets synpunkt.

Liksom hittills böra alla räkningar från tryckeriet på anstalten kontrolle-

ras av statskontorets tryckerisakkunnige, så att staten icke genom feldebitering förlorar på avtalet.

Jag tillägger till slut att denna utredning må vara tillräcklig att visa för var man att jag icke i mitt ömtåliga förhållande som tidskriftens utgivare samtidigt som jag bekläder den ansvarsfulla posten som föreståndare för statens veterinärbakteriologiska anstalt på något sätt sökt att vinna egna fördelar.

Jag har tvärtom med uppoffring av egna fördelar sökt att uppehålla och utgiva en för anstalten alldeles särskilt och för rikets samtliga veterinärer mycket betydelsefull veterinärvetenskaplig tidskrift.

Stockholm den 30 december 1937.

Vördsamt

SVEN WALL.

Lotsstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 160, § 54.

Till Konungen.

Genom remiss den 17 december 1937 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt lotsstyrelsen avgiva och senast den 25 januari 1938 till handelsdepartementet inkomma med utlåtande med anledning av vad i riksdagens senast församlade revisorers berättelse yttrats angående tjänstefartyget »Göteborg» (§ 54 i berättelsen).

Till åtlydnad härav får lotsstyrelsen, med återställande av remissakten, i underdånighet anföra följande.

Förberedelserna för anskaffning av ett nytt tjänstefartyg för västra lotsdistriktet hade påbörjats åtskilliga år, innan avtal i februari 1935 träffats med Nya Varvsaktiebolaget Öresund, sedermera benämnt Öresundsvärvet aktiebolag, angående byggande av tjänstefartyget »Göteborg». Såsom ett led i förberedelsearbetet ingingo överläggningar mellan lotsstyrelsen och samtliga lotskaptener. Därjämte verkställdes utredning i syfte att klarlägga den svårbedömliga frågan, huruvida fartyget borde förses med ångmaskineri eller motormaskineri (diesel). Byråingenjören Tillman, som särskilt ägnade sig åt denna fråga, rådgjorde härvid bland annat med i detta ämne särskilt sakkunniga personer hos Aktiebolaget Atlas Diesel och Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget (ASEA). De fördelar och nackdelar de båda typerna, dieselmotormaskineri respektive ångmaskineri, ansågos medföra, kunna i korthet sammanfattas sålunda:

Motormaskineri innebär en betydande viktbesparing och medför lättnader i arbetet i följande hänseenden: arbete med periodisk rengöring av ångpannan, med eldning och med bortskaffande av aska och slagg bortfaller, den besvärliga kolningen ersättes med den ur arbetssynpunkt enkla intagningen av olja. Motorfartyg kan i jämförelse med ett ångfartyg av samma storlek intaga bränsleförråd för längre tids oavbruten gång. Ett motormaskineri är i olikhet med ett ångmaskineri alltid klart att omedelbart sättas i gång och förbrukar under stillaliggande icke något bränsle. I fråga om driftkostnader ställer sig ett motorfartyg betydligt billigare än ett ångfartyg.

Å andra sidan har ångmaskineriet vissa fördelar, som motormaskineriet icke äger. Sålunda är ångmaskineriet mindre ömtåligt och därtill hörande hjälpmaskiner bli enklare och i viss mån driftsäkrare än då motormaskineri kommer till användning. Ångmaskineriet ställer ock i fråga om dess skötsel mindre krav å maskinpersonalen än ett motormaskineri. I fråga om anskaffningskostnad befunnos de båda maskintyperna ungefärligen jämställda.

Innan styrelsen kunde träffa sitt val mellan de båda maskintyperna hade styrelsen jämväl låtit utreda frågan, att med dieselmaskineri kunna möjliggöra ett drivande av propellern med lågt varvantal, vilket ansetts önskvärt beträffande ett fartyg med de arbetsuppgifter, som tillkomma lotsverkets tjänstefartyg. Den utredning, som i detta hänseende verkställdes, gav till resultat, att en av ASEA konstruerad elektromagnetisk axelkoppling skulle kunna tillgodose nyssnämnda krav på lågt varvantal av propellern.

På grundval av den utredning, som sålunda och i övrigt förelåg, fann sig styrelsen vid beställning av fartyget böra utgå från att detsamma skulle förse med dieselmaskineri jämte elektromagnetisk axelkoppling av ASEA:s konstruktion. Enär denna koppling vid tidpunkten för beställningen ej var så prövad i praktiskt bruk, att styrelsen ville slutligen binda sig vid sagda konstruktion, intogs i specifikationen en bestämmelse till möjliggörande före fartygets fördigställande av kopplingens utbyte mot en hydraulisk s. k. »Vulcan koppling».

Med avseende å lämpligheten att förse fartyget med motormaskineri får styrelsen till en början framhålla, att huvudmaskinen visat sig i alla avseenden driftsäker. Den elektromagnetiska axelkopplingen har fungerat utan anmärkning. Enligt uppgift hava ock liknande kopplingar numera utförts eller äro under utförande av ASEA till ett sammanlagt antal av 34.

I detta sammanhang anser sig styrelsen böra omnämna, att i England tre under senare år för fyrväsendets behov nybyggda fartyg försetts med dieselmotorer såsom framdrivningsmaskineri och att dessa motorer ehuru tillverkade i England äro av Atlas Diesels konstruktion. Enligt vad styrelsen vidare erfarit, lär man även i Danmark ha för avsikt att förse ett för fyrväsendet avsett nytt tjänstefartyg med motormaskineri. Vad angår handelssjöfarten och då särskilt kustfarten, vars fartyg med hänsyn till användningen böra i första hand tagas i betraktande vid jämförelse med lotsverkets fartyg, anser sig styrelsen böra nämna, att ett av våra större rederier — det största vad kustfarten beträffar — under senare år övergått till att städse vid nybyggnad förse sina fartyg med motormaskineri. Vissa under denna nybyggnadsperiod till en början uppträdande svårigheter med motormaskinerierna ha numera, enligt vad styrelsen förspott, övervunnits. Särskilt torde för tjäna framhållas, att erfarenheterna inom nämnda rederi givit vid handen, att fartyg försedda med motormaskineri äro väl lämpade för kustfart även under vintern samt att driftkostnaderna uppgå vid motormaskineri allenast till omkring hälften mot samma kostnader vid ångmaskineri.

Frågan huruvida lotsverkets tjänstefartyg böra förse med motor- eller ångmaskineri är, såsom styrelsen redan antytt, av svårbedömd beskaffenhet. Vad här anförts innefattar icke något ståndpunkttagande till spörsmålet, huruvida vid nästkommande beställning av tjänstefartyg jämväl detta bör utrustas med motormaskineri. Styrelsen vill, innan den kommer att fatta definitiv ståndpunkt härtill, inhämta ytterligare erfarenhet av tjänstefartyget »Göteborg», sedan detta, på sätt av det följande framgår, försetts med nya hjälpmotorer.

Vad härefter angår de i tjänstefartyget »Göteborg» installerade hjälpmotorerna får styrelsen till bemötande av en uppgift i revisorernas berättelse framhålla, att i specifikationen för fartyget icke angivits någon fordran på

att endast ett aggregat skulle kunna ensamt leverera erforderlig elektrisk ström för huvudmotorns axelkoppling, startluftkompressor, styrmaskineri, diverse pumpar, vinschar, ankarspel och elektrisk belysning. En sådan fordran vore ej heller berättigad. Däremot kan det icke anses tillfredsställande att båda aggregaten måste hållas i gång för samtidig drift av huvudmotorns axelkoppling, startluftkompressor, styrmaskin och en vinsch. Ehuru fartygets konstruktör vid bestämmande av hjälppaggregatens storlek samrått med sakkunniga personer hos ASEA, har det sålunda ändock visat sig, att hjälppaggregatens kapacitet icke varit fullt tillräcklig. Enligt styrelsens uppfattning har dock enbart denna omständighet icke nödvändiggjort anskaffande av en hjälpmotor med större effekt än de nuvarande motorerna var för sig besitta, innan endera av motorerna blivit försliten.

Hjälppaggregaten hava emellertid i fråga om vissa delar visat sig behäftade med sådana fel, som äro att hänföra antingen till aggregatens konstruktion eller till beskaffenheten av däri ingående material. Dessa fel äro av den karaktären, att de blivit uppenbara först efter en längre tids användning. Vid de provningar med maskineriet, som företagits i närvaro av styrelsens kontrollant, har anledning till antagande av dylika fel ej förekommit. Att sådana fel giva sig till känna först efter längre tids användning måste man för övrigt räkna med då det gäller motorer. Styrelsen har ock måst lita till att en firma med den erfarenhet, som aktiebolaget Atlas Diesel obestriddligen äger på området, skulle leverera en motor, som vore fullt användbar och fri från bristfälligheter. Med hänsyn till risken för dolda fel har emellertid, i överensstämmelse med upphandlingsförordningens bestämmelser, i det med Öresundsvarvet ingångna kontraktet stadgats en garantitid av ett år. På grund av de fel, som under garantitiden uppträtt på hjälpmotorerna, har styrelsen inom nämnda tid framställt reklamation. Efter ingående förhandlingar med aktiebolaget Atlas Diesel och sedan jämväl efter garantitidens utgång upprepade maskinhaverier inträffat till följd av fel å hjälpmotorerna, har aktiebolaget Atlas Diesel skriftligen utfäst sig att återtaga båda dessa motorer till samma pris, som bolaget betingat sig vid leveransen. Samtidigt har styrelsen träffat överenskommelse med bolaget om leverans av en annan, större hjälpmotor av en typ, som redan finnes installerad på ett flertal fartyg och därvid visat sig ändamålsenlig och driftsäker. Enligt vad styrelsen inhämtat har bland annat förenämnda rederi haft de bästa erfarenheter av denna typ ombord å sina motorfartyg. Sagda större hjälpmotor är i stånd att ensam lämna en effekt, som helt täcker det behov av elektrisk energi, som kan antagas förekomma å fartyget.

Vidare har styrelsen med aktiebolaget Bolinder-Munktell träffat avtal om leverans av en hjälpmotor såsom ersättning för den andra dieselmotorn och av ungefärligen samma effekt som denna och huvudsakligen avsedd att komma till användning vid vanlig gång med fartyget, d. v. s. för driften av axelkopplingen, styrmaskineriet, belysningen och hjälpmaskinerna i maskinrummet. Jämväl den av aktiebolaget Bolinder-Munktell beställda motorn är redan utförd i en mångfald exemplar, som prövats sedan flera år och därvid befunnits vara driftsäkra.

Byråingenjören Tillman har i en här bilagd sammanställning gjort en beräkning av kostnaderna för iasättande av nya hjälpmotorer. Av sammanställningen inhämtas, att den merkostnad, som uppstått till följd därav, att de båda nya hjälpmotorerna icke blivit installerade från början, kan beräknas till omkring 12,000 kronor, en kostnad, som i jämförelse med kostnaden för fartyget i dess helhet icke lär kunna anses särdeles stor.

Vid några tillfällen har inträffat, att vissa maskiner blivit tillfälligt obrukbara till följd av felaktighet å en av de i fartyget installerade maximal-

strömbrytarna. Dessa ha till ändamål att automatiskt bryta den elektriska strömmen från generatorerna, därest strömmen uppnår en sådan styrka, att fara för det elektriska ledningsnätet eller därtill anknutna maskiner uppstår. Utan att sådan överbelastning förelegat har emellertid vid de tillfällen, varom nu är fråga, en av maximalströmbrytarna slagit ifrån strömmen och ledningsnätet sålunda blivit strömlöst. Sedan leverantören av maximalströmbrytaren, ASEA, låtit genom sin personal undersöka strömbrytaren utan att något fel kunnat upptäckas, har nämnda bolag låtit insätta en ny maximalströmbrytare, som fungerat klanderfritt. Vid utbytet av maximalströmbrytaren befanns det, att felet berott på en mindre felkoppling, som tidigare icke upptäckts. Såväl under provturen med fartyget som sedermera under ett flertal resor hade någon felaktighet å strömbrytaren icke förmärkts. För ett sådant fel kan icke lotsstyrelsen eller dess kontrollant lastas, då det icke finnes möjlighet att verkställa kontroll in i minsta detalj.

Styrelsen får härefter övergå att behandla frågan om styrmaskineriet. Enligt den för fartygsbygget gällande specifikationen skulle styrinrättningen anordnas dels för elektrisk kraft och dels för handkraft. Omkoppling från maskinstyrning till styrning medelst handkraft skulle anordnas på lämpligt sätt. Den styrmaskin, som installerats å fartyget, är av ASEA:s konstruktion och dess princip hade före leveransen godkänts av styrelsen. Å denna styrmaskin befinner sig själva omkopplingen akterut under däck. Mot en sådan anordning har gjorts den anmärkningen, att omkopplingen icke kan ske tillräckligt snabbt och bekvämt; omkopplingen bör kunna äga rum på bryggan, varifrån styrningen sker. I detta sammanhang får styrelsen framhålla, att det ej är vanligt å fartyg, som äro försedda med elektrisk styrning, att omkoppling till styrning med handkraft kan ske å bryggan; i regel kan styrning med handkraft å fartyg med elektriskt styrmaskineri överhuvud icke äga rum från bryggan utan endast från en särskild styrinrättning, som är placerad akterut, en anordning, som givetvis är än mindre betryggande än det system, vilket kommit till användning å »Göteborg». Anledningen till att man sålunda å fartyg med elektriskt styrmaskineri i allmänhet icke anbragt anordningar för omkoppling till styrning med handkraft å bryggan utan akterut å fartyget är att söka i det förhållandet, att å den elektriska styrinrättningen uppställts sådana krav på driftsäkerhet, att styrning med handkraft ytterst sällan skall behöva ifrågakomma.

Med avseende å styrinrättningen är vidare att framhålla, att kugghjulen i styrinrättningens stativ visat sig icke besitta tillräcklig styrka; vid två olika tillfällen har det nämligen inträffat, att kuggar brustit. Till följd härav har ASEA åtagit sig att utan kostnad för lotsstyrelsen utbyta de delar, som sålunda visat sig vara för svaga, mot fullt hållfasta konstruktioner. Styrelsen har vidare avtalat med bolaget, att i samband med nämnda utbyte jämväl företaga sådan ändring av styrinrättningen, att omkoppling från maskinstyrning till styrning medelst handkraft skall kunna äga rum å bryggan. Därest sistnämnda ändring verkställes samtidigt med förberörda förstärkning av kugghjulen, kommer den att belöpa sig till 1,750 kronor. Ifrågavarande arbeten äro avsedda att komma till utförande vid fartygets förläggande till varv för utbyte av hjälpmaskinerna och de torde därför icke behöva befaras förorsaka något extra avbräck i fartygets användning inom västra lotsdistriktet.

Revisorerna hava vidare framhållit, att det visat sig nödvändigt, att sedan fartyget övertagits av statsverket, företaga åtskilliga ändringar och reparationer av smärre konstruktionsdetaljer. De ändringsarbeten, som — i den mån de icke redan i det föregående berörts — härvid torde åsyftas, äro följande, vilka fallit inom leverantörens garanti, nämligen: justering av sido-

ventiler, utbyte av en sjökortlåda, ändring av elektrisk armatur på vissa ställen och översyn av propellermaskinens snabbmanöveranordning. Lotsstyrelsen har därutöver själv låtit för en sammanlagd kostnad av 2,429 kronor utföra en del mindre ändringar, bland vilka märkas flyttning av beläggningspollare och relingsknappar samt komplettering av ringledningssystemet. Samtliga nu nämnda arbeten utfördes i januari månad 1937, då fartyget intagits i docka för målning av botten; de hava sålunda icke varit till hinder för fartygets användning i tjänsten.

Revisorerna ha ytterligare uttalat, att de jämväl fäst sig vid, att lotskaptenen i västra distriktet funnit anledning att i sin framställning till lotsstyrelsen rörande anslagsäskanden, avsedda att framläggas för 1938 års riksdag, framställa förslag till vissa större ändringsarbeten å fartyget samt att enligt lotskaptenens uppfattning de av honom föreslagna åtgärderna vore erforderliga för att fartyget skulle bliva fullt sjövärdigt.

I nämnda framställning har lotskaptenen uttalat farhågor rörande fartygets stabilitet och framställt förslag till vissa åtgärder, som enligt hans uppfattning skulle vara ägnade att höja stabiliteten. Lotskaptenen åberopar i detta sammanhang erfarenheten av fartygets rörelser i grov sjö med hård vind tvärs eller akter om tvärs. Gentemot detta uttalande får styrelsen framhålla, att de flesta fartyg av samma storleksordning och typ som »Göteborg» ha benägenhet att under angivna omständigheter göra häftiga rörelser i sjön. Enligt för fartyget beräknade stabilitetskurvor är för övrigt stabiliteten fullt betryggande och några risker för att fartygets rörelser skola överskrida gränserna för vad det tål kunna icke anses föreligga. Vid fartygets konstruktion har särskilt avseende måst fästas därvid, att fartyget skulle bliva lämpat för gång i is. Detta önskemål har ock uppnåtts. Fartyget har ådagalagt mycket god isbrytande förmåga; det har sålunda utan satstagning framförts genom 39 cm:s kärnis. Dessa fartygets egenskaper ha emellertid icke kunnat vinnas annorledes än med visst eftergivande av fartygets egenskaper vid gång i grov sjö.

De åtgärder, som lotskaptenen föreslår för höjande av stabiliteten äro: anbringande av slingerkölur, förminskande eller borttagande av övre bryggskärmen, masternas avkortande minst 3 meter samt borttagande av luftroren till lastrummet (eventuellt deras ersättande med s. k. svanhalsar).

Vad först angår anbringande av slingerkölur är att märka, att denna detalj diskuterades vid de i det föregående omförmälda överläggningarna med lotskaptenerna rörande anskaffande av ett nytt tjänstefartyg. Den allmänna meningen bland lotskaptenerna befanns därvid vara emot slingerkölur. Styrelsen har emellertid sin uppmärksamhet fäst på denna fråga och har styrelsen, om det efter ytterligare vunen erfarenhet skulle visa sig behöfligt, för avsikt att låta förse fartyget med slingerkölur. Detta torde i så fall lämpligen kunna ske i samband med den sjövärdighetsbesiktning, fartyget skall undergå år 1939. Enär slingerkölurarna svetsas fast vid bordläggningen, är det ur kostnadssynpunkt utan betydelse, om fartyget försetts med slingerkölur redan från början eller om sådana kölur anordnas först vid en senare tidpunkt, då fartyget i allt fall är dockat.

Beträffande lotskaptenens förslag rörande minskande eller borttagande av övre bryggskärmen får styrelsen framhålla, att denna åtgärd, som enligt lotskaptenens förmenande jämväl skulle vara ägnad att öka manöverförmågan, icke skulle vare sig i nämnt hänseende eller ur stabilitetssynpunkt medföra någon mera påtaglig vinst. Enär bryggskärmen icke tjänar något annat syfte än att skydda mot vinddrag, har emellertid styrelsen för sin del icke något intresse av att bibehålla densamma; skärmens borttagande drager endast en mindre kostnad. Frågan om bryggskärmens borttagande tor-

de lämpligen kunna upptagas till bedömande i samband med sjövärdighetsbesiktningen av fartyget år 1939.

Lotskaptenens förslag att avkorta masterna kan, vad beträffar aktermasten, icke komma till utförande, enär den nuvarande höjden av denna mast erfordras för att fartygets aktertopplanterna skall kunna placeras på författningsenlig höjd. Ett borttagande av luftrören till lastrummet anser styrelsen vara en mindre välbetänkt åtgärd. Dessa luftrör äro nämligen välbehövliga för ventilation av lastrummet. För övrigt skulle varken avkortning av masterna eller borttagande av nämnda luftrör ha någon märkbar inverkan på fartygets stabilitet.

Vidare har lotskaptenen i förenämnda framställning framlagt förslag om hjälpmotorernas utbytande mot större sådana motorer, anordnande av telefonförbindelse mellan brygga och maskinrum, ökande av vinscharnas lyftkapacitet, anskaffande av en motorbåt samt installation av radiotelefon. Vad angår utbyte av hjälpmotorer har denna fråga redan varit föremål för behandling. Vinscharnas lyftkapacitet får anses fullt tillräcklig. De två båtar, som nu finnas ombord, hava konstruerats och byggts med ledning av de erfarenheter, som vunnits inom lotsverket. Dessa båtar, mellan vilka en fartyget tillhörig utombordsmotor kan skiftas, motsvara väl sitt ändamål. Den av lotskaptenen föreslagna anskaffningen av en motorbåt kan därför icke anses av behovet påkallad. Vad beträffar anordnande av telefonförbindelse mellan bryggan och maskinrummet och installation av radiotelefon kunna dessa åtgärder väl i och för sig anses nyttiga och önskvärda men torde ej vara erforderliga för att fartyget skall vara i stånd att fylla sin uppgift. Kostnaderna för dessa anordningar skulle ock bliva jämförelsevis betydande.

I detta sammanhang anser sig styrelsen böra uttala, att enligt styrelsens uppfattning vissa av de av lotskaptenen framställda ändringsförslagen torde i övervägande grad få betraktas såsom personliga önskemål av lotskaptenen i egenskap av befälhavare å fartyget. Härjämte må framhållas, att tjänstefartyget »Göteborg» byggts för ett förhållandevis billigt pris samt att styrelsen, som vid tidpunkten för igångsättande av detta fartygsbygge sedan lång tid tillbaka måst åtnöjas med i förhållande till verkets behov mycket snävt tillmätta anslag, icke ansett sig böra utrusta fartyget med ett flertal anordningar, som väl kunnat vara önskvärda men strängt taget icke erforderliga. Tjänstefartyget »Göteborg» är dock både modernt och mera bekvämt utrustat än något annat lotsverkets tjänstefartyg.

De reparationer och ändringsarbeten, som enligt den lämnade redogörelsen måst vidtagas å fartyget, hava medfört, att fartyget under kortare tider icke kunnat vara disponibelt för tjänsten. En sådan olägenhet får man emellertid i de flesta fall taga i beräkning, då det gäller ett nytt fartyg. Sedan det nya tjänstefartyget insatts i tjänstgöring i västra lotsdistriktet, ha dock alla nödvändiga arbeten inom distriktet medhunnits, ehuru understundom vissa förskjutningar ägt rum i arbetsplanerna. Några större olägenheter hava icke härigenom uppstått.

I det följande får styrelsen lämna uppgift å antalet timmar per år, varunder, dels det förutvarande tjänstefartyget i västra distriktet och dels det nya tjänstefartyget varit i gång.

Det äldre tjänstefartyget.

$\frac{1}{7}$ 1933— $\frac{30}{6}$ 1934	1,106	tim mar
$\frac{1}{7}$ 1934— $\frac{30}{6}$ 1935	977	»
$\frac{1}{7}$ 1935— $\frac{30}{6}$ 1936	1,000	»

Det nya tjänstefartyget.

$\frac{1}{7}$ 1936— $\frac{30}{6}$ 1937 1,099 timmar.

Av förestående sammanställning framgår, att med det nya tjänstefartyget torde per år räknat hava utförts minst lika mycket arbete som med det äldre tjänstefartyget. Vid en jämförelse i nu förevarande hänseende mellan de båda fartygen bör jämväl hänsyn tagas till att det nya fartyget har större fart och lastkapacitet och att under samma antal gångtimmar mer arbete sålunda bör medhinnas med detta fartyg än med det äldre, mindre fartyget.

Vad slutligen angår revisorernas anmärkning beträffande planläggningen och kontrollen av fartygsbygget får styrelsen erinra om vad som inledningsvis anförts rörande förberedelserna för bygget. Till huvudentreprenören, Öresundsvarvet aktiebolag, har överlämnats en av byråingenjören Tillman utarbetad synnerligen omfattande specifikation jämte huvudritningar. I specifikationen, varav en kopia bilägges, har icke kunnat lämnas föreskrifter om arbetets utförande i alla detaljer utan har det av lämplighetsskäl måst överlämnas till entreprenören att allt eftersom bygget fortskridit inkomma med förslag om utformningen av detaljerna. En sådan ordning, som torde få anses lämplig vid alla fartygsbyggen av den storleksordning, varom här är fråga, kan desto mindre anses vara betänklig i detta fall, då huvudentreprenören och underleverantörerna räknas till de ledande företagen inom respektive branscher.

Kontrollen av bygget har handhåfts av byråingenjören Tillman, vilken i olika frågor biträts av befälhavaren å tjänstefartyget Vega, verkmästaren för fartygsärenden hos lotsstyrelsen samt den blivande maskinisten å fartyget. Kontrollen, som varit fortlöpande, har utövats med all den noggrannhet och i den omfattning, som över huvud taget varit möjlig med de arbetskrafter, som stått styrelsen till buds. En kontroll i minsta detalj har givetvis icke kunnat äga rum och torde ej heller få anses nödvändig. Härvidlag har man ock att taga hänsyn till den stora erfarenhet, som huvudentreprenören och underleverantörerna obestriddligen äga på ifrågavarande områden.

Till det anförda må fogas några allmänna omdömen rörande tjänstefartyget »Göteborg». De bristfälligheter av väsentlig betydelse, som visat sig föreligga å fartyget, kunna hänföras till hjälpmotorerna, vissa kugghjul för styrinrättningen samt en maximalströmbrytare. Efter vidtagande av de åtgärder beträffande hjälpmotorer och styrinrättningen, för vilka redogörelse i det föregående lämnats, är styrelsen för sin del förvissad om att fartyget är väl ägnat att fylla sin uppgift som tjänstefartyg i västra lotsdistriktet. Vad beträffar de smärre ändringsarbeten, varom styrelsen föranstaltat, får styrelsen fästa uppmärksamheten därå, att det är en relativt vanlig företeelse att nybyggda fartyg efter viss tids användning finnas böra bli föremål för ändringsarbeten i olika hänseenden. Slutligen förtjänar framhållas, att fartyget besitter god manöverförmåga samt att erforderliga arbetsplatser ombord få anses anordnade på ett ändamålsenligt sätt.

Under återopande av vad sålunda anförts får lotsstyrelsen i underdånighet hemställa, att revisorernas uttalande angående tjänstefartyget »Göteborg» icke måtte föranleda vidare åtgärd.

I handläggningen av förevarande remiss hava deltagit överfyringenjören Lundeborg, byråchefen Tydén, föredragande, samt byråchefen Göransson.

Stockholm den 22 januari 1938.

Underdånigst
TORSTEN PETERSSON.

Tore Schaffer.

Bilaga.

Tjänstefartyget »Göteborg» kostnader för insättandet av nya hjälpmaskiner.

Dieselmotorer K—43 E Atlas Diesel, 125 ahk	kronor 14,000
Elektr. generator för d:o L—103	» 6,900
Motorgenerator	» 1,550
Bolindermotor W—7 S—2, 50 ahk	» 6,040
Öresundsvarvet, installationskostnader	» 11,800
Asea d:o	» 3,850
	<hr/> kronor 44,140

Avgår:

Atlas Diesel återköpt 2 st. gamla dieselmotorer	kronor 14,300
	<hr/> Verklig kostnad kronor 29,840

Kostnad för installerad större effekt:

Kostnadsskillnad, dieselmotorer K—43 E—C 26 D}	kronor 14,000	7,150	}	kronor 6,850
generator L—103—K 10}				
» kronor 6,900	1,500			» 5,400
Motorgenerator				» 1,550
Installationskostnader för större aggregat:				
Öresundsvarvet + Asea ca				» 3,800
				<hr/> Summa kronor 17,600

∴ nettokostnad av ändringen = 29,840 — 17,600 = 12,240 kronor.

Stockholm den 8 januari 1938.

G. Tillman.

**Svenska Gymnastik- och
Idrottsföreningarnas
riksförbunds**

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 165, § 55.

Till Konungen.

I anledning av nådiga remissen den 17 december 1937 rörande vad i riksdagens senast församlade revisorers berättelse yttrats angående Sveriges olympiska kommittés räkenskaper rörande förberedelserna till och deltagandet från svensk sida i olympiska spelen i Berlin 1936 får Svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund, under hänvisning till här bilagda från olympiska kommittén infordrade yttrande, i underdånighet hos Eders Kungl. Maj:t hemställa, att, på grund av de skäl, som i ärendet förebragts och mot vilka riksförbundet icke funnit något att erinra, riksdagens revisorers i ovan-

nämnda berättelse framförda anmärkningar icke måtte föranleda vidare åtgärd.

Stockholm den 21 januari 1938.

Svenska Gymnastik- och Idrottsföreningarnas Riksförbunds
Förvaltningsutskott

ERNST BREDBERG.

Helge Waerland.

Sveriges Olympiska kommittés

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 165, § 55.

Till Svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas
riksförbund.

Anmodad att avgiva utlåtande med anledning av vad i av riksdagens senast församlade revisorers berättelse yttrats angående kommitténs räkenskaper rörande förberedelserna till och deltagandet från svensk sida i Olympiska spelen i Berlin år 1936 har Sveriges Olympiska kommitté härmed äran anföra följande.

Kommittén kan icke annat än beklaga, att redovisning av till förfogande för deltagande uti Olympiska Spelen 1936 stående medel i enlighet med bestämmelserna i kungl. brevet av den 29 november 1935 på grund av samverkande omständigheter icke kunnat angivas före den 1 juli 1937. Anledningarna till ifrågavarande försening äro flera. Dels hava vissa specialförbund av olika skäl, trots upprepade påminnelser, icke inom av kommittén föreskriven tid hit inkommit med redovisningar över medel, som i samband med vårt lands deltagande i spelen förbrukats av förbunden. Dels hava en del av dessa redovisningar efter granskning icke utan vidare kunnat godtagas utan måst återsändas för rättelse, varigenom en del besparingar kunnat göras å till förfogande ställda medel. Dels kommo vissa sjukdomsfall att i avsevärd grad försvåra och fördröja bokföringsarbetet och därmed även räkenskapernas avslutande. Vid bedömandet av det anmärkta förhållandet synes hänsyn även böra tagas till att idrottsarbetet till största delen utföres av oavlönade krafter.

Riksdagens revisorer hava anmärkt på det förhållandet, att förskott skulle hava utlämnats efter den tid, då Olympiska spelen ägt rum och bl. a. så sent som i oktober 1937. Till bemötande härav får kommittén anföra följande:

Vad först angår de vid tidpunkten för de oavslutade räkenskapernas överlämnande till herrar revisorer såsom oredovisade betecknade förskott å tillhoppa kr. 113,675: 04, så funnos vid sagda tillfälle redovisningar å tillsammans kr. 106,130: 96 bifogade räkenskaperna. Detta sistnämnda belopp hade emellertid ej införts i böckerna, enär *samtliga* redovisningar då ännu icke inkommit. Skillnaden mellan ovanstående belopp motsvarades av en redovisning, som kommittén ansett sig böra återremittera för ytterligare komplettering.

De medel å kr. 16,855: 65 resp. kr. 5,225: 35 och kr. 3,500: —, vilka utbetalts efter spelens avslutande utgöra, ehuru bokförda å förskottskonto, i

själva verket icke förskottsmedel utan äro *i efterskott* till förbunden lämna-
de medel för utgifter, vilka bestritts av specialförbunden redan i samband
med deltagandet i spelen. I de flesta fall hava ifrågavarande medel utbetalts
vid *slutredovisning* från förbunden. I ett fall — utbetalning å kr. 3,500: —
ha medlen utlämnats för att möjliggöra för ifrågavarande förbund att li-
kvidera, enligt företedda verifikationer, under Spelen åsamkade kostnader.
Slutredovisning från detta förbund har kommit kommittén tillhanda den 22
sistlidne december och visar, att förbundet hos kommittén har en ytterligare
fordran å kr. 972: 57.

Utbetalningen i oktober 1937 avsåg likaledes likvid i efterskott för kost-
nader, vilka av ett specialförbund bestritts redan under spelen, varför det
icke heller i detta fall varit fråga om utbetalning av något förskott.

Såsom av det anförda framgår, har det sålunda i intet fall varit fråga om
förskottsutbetalningar av det slag herrar revisorer förmena. Den i räk-
skaperna använda benämningen »Förskottskonto», varå ifrågavarande ut-
betalningar bokförts, har i fråga om de utbetalningar, vilka skett efter spe-
lens avslutande måhända kunnat verka missledande, då ifrågavarande konto
i själva verket ju kommit till användning vid efterskottbetalningar.

Revisorerna hava även påtalat den omständigheten, att medel använts
till inköp av hedersgåvor till personer utom och inom kommittén. Kom-
mittén kan icke dela revisorernas uppfattning, att ett dylikt förfarande
skulle innebära ett missbruk av anvisade medel. Tvärtom torde en mindre
hedersgåva till personer, som under många år av oavlönat och självuphoff-
rande arbete i idrottens tjänst, gjort kommittén och vår idrott tjänster av
olika slag, vara ett både lämpligt och billigt sätt att visa personerna ifråga
icke endast kommitténs utan hela vår idrotts tacksamhet. Samma synes oss
vara förhållandet vare sig personen står utanför kommittén eller icke.

Vad slutligen angår revisorernas erinran om inköp av personlig utrustning
till ledare för de olika idrottstrupperna tillåter sig kommittén framhålla, att
olympiatrupperna betraktas som en enhet, där alla äro jämställda och där
var och en har sin funktion samt försöker att på sitt sätt bidra till ett för
vårt land hedrande resultat. Några sociala eller ekonomiska gränser vill
kommittén för sin del icke uppdraga mellan de olika medlemmarna i trup-
pen genom att exempelvis göra skillnad mellan den utrustning, som tilldelas
den ene eller den andre. Bland ledarne funnos förvisso de, som hade mindre
möjlighet att skaffa sig erforderlig utrustning, än vad fallet var med många
av de aktiva idrottsmännen. När därtill kommer, att hela truppen på något
undantag när, var förlagd tillsammans i en »olympisk by», ansågs det ur
trevnadssynpunkt och av praktiska skäl både önskvärt och lämpligt, att
man var enhetligt klädd även beträffande underplagg och nattkläder.

Till sist får kommittén meddela, att räkenskaperna, nu sedan samtliga
redovisningar inkommit, omedelbart komma att avslutas och överlämnas
till de av Svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund samt
Sveriges centralförening för idrottens främjande utsedda revisorerna för att
av dessa jämte en auktoriserad revisor granskas.

Stockholm den 19 januari 1938.

för Sveriges olympiska kommitté

GUSTAF ADOLF.

Ordförande.

Tor Wibom.

Svenska Gymnastik- och Idrottsföreningarnas riksförbunds

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 167, § 56.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 17 december 1937 har Svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund anbefallts avgiva yttrande med anledning av vad i remissen bifogat transumt av riksdagens senast församlade revisorers berättelse yttrats angående dispositionen av statens inkomster av vad-hållning vid idrottstävlingar.

Riksförbundet får i anledning härav i underdånighet anföra följande.

Efter en redogörelse för till staten hittills inlevererade medel från den av A/B Tipstjänst bedrivna verksamheten hava riksdagens revisorer ifrågasatt, huruvida icke med hänsyn till storleken av de belopp, vilka framdeles förväntas komma att bliva disponibla för idrottsändamål, tiden är inne för ett övertäggande, huruvida icke ett större belopp än det nuvarande, 1 miljon kronor, lämpligen kan tagas i anspråk, för allmänna budgetändamål.

Riksförbundet anser sig i anledning härav böra framhålla, att de vinstmedel från A/B Tipstjänsts verksamhet under åren 1934—30 juni 1937, vilka enligt riksdagens beslut tillförts fonden för idrottens främjande, icke på långt när varit tillräckliga för tillgodoseende av de verkliga idrottsliga anslagsbehoven, vilket framgår av följande sammanställningar.

Under *budgetåret 1935—1936* inkommo 250 ansökningar om anslag till en sammanlagd summa av kr. 3,953,008:39. Trots att de flesta av dessa voro väl motiverade, kunde endast i 142 fall anslag beviljas till sammanlagt belopp av kr. 678,097:—, vilken var den summa som återstod av tillgängliga medel, sedan riksdagen beviljat 100,000:— kr. för ordinarie budgeten, samt för olympiska spelen avsatts 338,200:— kr. och till gymnastikfolkhögskolan å Lillsved anslagits 100,000:— kr., vilket innebär att begärda anslag endast kunde beviljas till ung. 17 %.

Sedan anslag under *budgetåret 1936—1937* beviljats för idrottens och gymnastikens ordinarie budget med 333,500:— kr., ett anslag av 200,000:— kr. lämnats till Lillsved, samt avsättningar gjorts med 100,000:— kr. för olympiska spelen och med 250,000:— kr. till den s. k. lotterifonden, återstod en summa av kr. 2,178,796:37, vilken fördelades i anslag till 268 organisationer av 407 sökande med en sammanlagd ansökningssumma av kr. 6,618,582:64, vilket utgör ung. 33 % beviljade anslag.

Innevarande budgetår förelågo 426 ansökningar å sammanlagt kronor 10,980,775:86, varav 283 beviljades med en sammanlagd summa av kr. 2,982,010:01, sedan anslag beviljats till den ordinarie budgeten med 487,000:— kronor, till Lillsved med 153,280:— kronor och 50,000:— kronor till olika scoutorganisationer, samt avsättningar gjorts till olympiska spelen med 100,000:— kronor och till lotterifonden med 500,000:— kronor, varjämte 498,000:— kronor tills vidare reserverats.

Någon anledning finnes icke, enligt riksförbundets åsikt, att åtminstone under de närmaste åren förvänta minskning i behovet av anslag för idrottsändamål. Idrottens oerhört snabba utveckling tyder snarare på en ökning av kraven på anslag från hela landet.

Riksförbundet tillåter sig erinra om, att de tillgängliga medlen visserligen till större delen användas för idrottsanläggningar av olika slag, men att det icke blott gäller idrottsplatser, skidbackar och andra liknande anläggningar

utan även idrottshallar, gymnastik- och idrottshus, simhallar, simbadsanläggningar, bastubad m. m., vilka tillgodose kommunernas behov, landet runt, för fysisk och hygienisk fostran, önskemål som icke förut hava kunnat förverkligas.

Det synes också rätt naturligt, att dessa medel, som tillkommit på grund av den idrottsliga verksamheten, också fortfarande som hittills användas för att stödja denna för landet gagnande verksamhet och för att i första hand tillgodose dess behov.

I detta sammanhang torde även böra nämnas de avsevärda belopp, som tipsverksamheten tillför staten i form av skatter, och som sålunda komma olika ändamål till godo.

A/B Tipstjänsts skatt är på grund av aktiekapitalets ringa storlek synnerligen hög. I *kronoskatt* har sålunda för verksamhetsåret 1934—1935 erlagts kr. 469,218: 63, och för året 1935—1936 blir summan kr. 1,501,447: 49, varjämte av nettovinsten för året 1936—1937 reserverats för kronoskatt en summa av icke mindre än kr. 1,999,751: 66. Detta utgör för de tre åren en sammanlagd skatt av kr. 3,970,417: 78.

Enligt Kungl. Maj:ts förordning nr 29 den 22 februari 1935 erlägges 10 % å vinster överstigande 25:— kronor. Detta har tillfört staten följande inkomster:

1934—1935	kronor	224,161:—
1935—1936	»	802,639: 30
1936—1937	»	1,100,797: 05

eller sammanlagt kronor 2,127,597: 35

Då av A/B Tipstjänst årsbehållning (nettovinst för verksamhetsåren 1935—1936 och 1936—1937 en summa av sammanlagt kr. 2,000,000:— tillförts rikets allmänna budget, har *staten* alltså för tidsperioden 1934/1935 till 1936/1937 (budgetåren 1935—1938) genom vadhållningar vid idrottstävlingar erhållit en sammanlagd inkomst av:

kronoskatt m. m.	kronor	3,970,417: 78
skatt å vinstbelopp	»	2,127,597: 35
allmänna budgeten	»	2,000,000:—

Summa kronor 8,098,015: 17.

Kommunalskatt m. m. till Stockholms stad kan för samma tidsperiod beräknas sammanlagt till kr. 1,817,069: 43.

För *idrottsliga och liknande ändamål* hava under samma tid stått till förfogande en summa av kr. 9,042,883: 38, vilket sålunda visar, att staten och Stockholms stad genom A/B Tipstjänsts verksamhet under nämnda tidsperiod erhållit sammanlagt kr. 872,783: 44 *mera* än som kommit den frivilliga idrotten och gymnastiken m. m. samt anläggningar för idrott och gymnastik till godo.

Riksdagens revisorer hava även upptagit frågan om tillvägagångssättet vid utdelandet av anslag från fonden för idrottens främjande och därvid framhållit, att detta sker efter beslut av Kungl. Maj:ts ensam, vilket förfaringssätt även kommer till användning vid utdelandet av lotterimedel. Med utgående från vad statslotteriutredningen i sitt den 31 december 1936 avgivna betänkande med förslag rörande svenskt penninglotteri anfört, att såsom förutsättning för att ett allmänt behov skulle kunna tillgodoses i den extraordinära ordning, som en tilldelning av lotterimedel onekligen utgör, syntes endast böra gälla, att behovet varit så svårt att förutse eller beräkna eller ock av sådan tillfällig eller speciell art, att det icke lämpligen kunde efter ordinär budgetberedning och riksdagsbehandling tillgodoses med vanligt

statsanslag, hava revisorerna hållit före, att i den mån anslagsbehovet för idrottsändamål utan svårighet kan prövas av riksdagen i vanlig ordning, riksdagen även bör bliva satt i tillfälle att pröva storleken av det belopp, som för idrottens befrämjande kan ställas till förfogande.

Riksförbundet anser sig med stöd av erfarenheterna från de nu närmast gångna budgetåren kunna framhålla, att en sådan omläggning av sättet för prövning av anslagsbehovet för idrottsändamål och för beviljandet av anslag ur fonden för idrottens främjande skulle medföra mycket stora svårigheter.

Så länge de vinstmedel, som inflyta från A/B Tipstjänsts verksamhet, därjämte icke täcka legitima och fullt motiverade behov såväl för den frivilliga idrottens och gymnastikens rätta bedrivande som för åstadkommandet landet runt av erforderlig hygienisk och fysisk fostran samt för idrottsliga ändamål, finner riksförbundet *icke* några anledningar föreliggande vare sig för minskning av tillgängliga medel genom att taga ett större belopp än det nuvarande, 1 million kronor, i anspråk för allmänna budgetändamål eller för omläggning av sättet för prövning i olika fall av anslagsbehovet.

Stockholm den 25 januari 1938.

Underdånigst

Svenska Gymnastik- och Idrottsföreningarnas Riksförbunds
Förvaltningsutskott.

ERNST BREDBERG.

Helge Waerland.

Telegrafstyrelsens

ytrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 171, § 58.

Till Konungen.

Genom remiss den 20 december 1937 har Kungl. Maj:t anbefallt telegrafstyrelsen att avgiva utåtande i anledning av vad riksdagens senast församlade revisorer anfört beträffande ersättningar för särskilda uppdrag.

Till åtländnad härav får styrelsen med remissaktens återställande meddela följande:

Statsrevisorerna ha erinrat, att utbetalning av särskild gottgörelse åt delegerade för telegrafstyrelsen ägt rum *dels* i två fall — åren 1931 och 1935 — för förhandlingar angående kollektivavtal för arbetare vid telegrafverket, *dels ock* i ett fall — år 1937 — för utredning angående luftbevakningscentraler. Utbetalning av gottgörelserna har skett i enlighet med beslut av Kungl. Maj:t på framställning av telegrafstyrelsen och med stöd av 40 § avlönsreglementet för kommunikationsverken.

Revisorernas anmärkning avser, att affärsverken tillämpa skilda principer vid tolkningen av 40 § i avlönsreglementet, i det att järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen icke ifrågasatt särskild ersättning för uppdrag att förhandla om arbetsavtal utan anse denna arbetsuppgift ingå i vederbörandes tjänsteåligganden. Enhetlighet på förevarande område anse revisorerna vara så mycket viktigare, som kungörelsen den 4 juni 1937 an-

gående förhandlingsrätt för statens tjänstemän träder i kraft den 1 januari 1938, efter vilken tid förhandlingar mellan verken och deras tjänstemän komma att mera regelbundet äga rum. Verken borde därför tillse, att de för framtiden vore i besittning av för dylika förhandlingar erforderliga organ, i vilkas arbetsuppgifter dessa förhandlingar reglements enligt inginge. Varje anledning till utbetalning av särskild ersättning för medverkan vid förhandlingar skulle därefter bortfalla.

Det vill synas som om revisorerna här sammanblandat två väsentligt skilda slag av förhandlingar. De förhandlingar, för vilka på telegrafstyrelsens framställningar särskild ersättning beviljats av Kungl. Maj:t, ha avsett att upprätta och med vederbörande arbetarorganisationer överenskomma om kollektivavtal, innefattande fullständiga avlöningsbestämmelser och arbetsföreskrifter m. m. Detta arbete måste utföras på kort tid och i synnerligen forcerad takt, och förhandlingarna pågå ofta långt in på nätterna. För vederbörande förhandlare medförde avtalsförhandlingarna såväl avsevärt övertidsarbete som direkta kostnader. Till förhandlare utser telegrafstyrelsen de för varje särskilt tillfälle bäst skickade, och det skulle icke vara lämpligt eller ekonomiskt fördelaktigt, att för förhandlingar av ifrågavarande art anställa särskilda organ. Telegrafstyrelsen måste därför anse det synnerligen befogat att tillerkänna dem, som anförtrotts förhandlingar av ifrågavarande omfattande och ansvarsfulla art, särskild gottgörelse enligt 40 § avlöningsreglementet. Det torde också böra framhållas, att den personal vid telegrafverket, för vilken kollektivavtal gälla, är större till antalet än vid något av de övriga affärsverken.

De förhandlingar, som kunna komma att föras jämlikt den av revisorerna omnämnda kungörelsen den 4 juni 1937, torde bli av helt annan art. Där gäller det närmast att låta personalens organisationer framföra sina synpunkter på de ifrågakomna spörsmålen och låta dem erfaras de synpunkter, som förvaltningen anlagt. Arbetet kan bedrivas såsom annat byråarbete, och svårbedömliga avlöningsfrågor torde sällan förekomma, enär nämnda kungörelse avser tjänstemän, för vilka avlöningsbestämmelserna fastställas av Kungl. Maj:t eller av Kungl. Maj:t och riksdagen. Emedan kungörelsen ännu icke kommit i praktisk tillämpning, är det för tidigt att säga, huru förhandlingar enligt denna kungörelse komma att gestalta sig, men telegrafstyrelsen utgår från att de komma att föras på enahanda sätt, som hittills skett, nämligen genom att styrelsen vid dem företrädes av den byråchef, som närmast beröres, jämte personal å hans byrå, där ej verkets chef finnes böra delta i förhandlingarna. Styrelsen har således åtminstone för närvarande icke avsett att anställa särskilda organ för dessa förhandlingar, och har icke anledning antaga, att särskild gottgörelse skall behöva ifrågakomma för dem, lika litet som styrelsen hittills gjort framställning till Kungl. Maj:t om utbetalande av ersättning för de ofta förekommande överläggningarna med tjänstemännens skilda organisationer eller för de mindre omfattande förhandlingar, som från tid till annan ägt rum rörande den kollektivavtalsanställda personalen.

Vad slutligen angår det av revisorerna gjorda uttalandet, att ämbetsverken böra på förhand underställa Kungl. Maj:ts prövning frågor om lämnandet av uppdrag och anordnande av utredningar i sådana fall, där dessa anses kräva ersättning med större belopp än verket självt anser sig lämpligen kunna utbetala, får telegrafstyrelsen endast meddela, att, i samband med frågan om anvisande av särskild gottgörelse för den av revisorerna omnämnda utredningen angående luftbevakningscentraler, chefen för kommunikationsdepartementet riktade en anmodan till telegrafverkets chef att för framtiden iakttaga att anmälan till Kungl. Maj:t borde göras, innan upp-

drag lämnades eller utredning igångsattes, som kunde beräknas bliva av sådan omfattning, att särskild gottgörelse borde ifrågakomma.

Vid detta ärendes avgörande hava närvarit generaldirektören greve Hamilton, byråcheferna Ljungqvist, Lundgren och Hedén, förste byrådirektören Holmgren samt t. f. byråcheferna Petri och Röding.

Stockholm den 10 januari 1938.

Underdånigst

A. HAMILTON.

J. ALF. LUNDGREN.

Sigurd Heresson.

Kommunikationsverkens lönenämnds

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 171, § 58.

U n d e r d å n i g t u t l å t a n d e.

Genom remissbeslut den 20 december 1936 har Kungl. Maj:t anbefallt kommunikationsverkens lönenämnd att avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagens år 1937 församlade revisorer under § 58 i sin berättelse anfört angående ersättningar för särskilda uppdrag. Till åtlydnad härav får lönenämnden anföra följande.

Revisorerna utgå ifrån tre särskilda fall, där Kungl. Maj:t efter framställning av telegrafstyrelsen — med stöd av 40 § avlöningsreglementet den 19 juni 1919 (nr 343) för tjänstemän vid postverket m. fl. verk — medgivit utbetalande till tjänstemän vid telegrafverket av särskild ersättning för fullgörande av uppdrag, som ansetts falla utom tjänstemännens vanliga tjänstutövning. Av berörda tre fall avse de två ersättning för uppdrag att såsom delegerade för telegrafstyrelsen deltaga i förhandlingar om kollektivavtal mellan telegrafverket och vederbörande arbetarorganisation, medan det tredje fallet avser ersättning för uppdrag såsom sakkunnig för verkställande av utredning för militära ändamål rörande vissa med luftbevakningscentralernas organisation sammanhängande frågor.

Med avseende å de båda först nämnda fallen hava revisorerna uttalat, att skilda principer tillämpades vid de olika affärsdrivande verken vid tolkningen av 40 § avlöningsreglementet. Medan järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen, såvitt revisorerna kunnat utröna, icke ifrågasatt särskild ersättning för uppdrag att förhandla om arbetsavtal med vederbörande verks personalsammanslutningar utan ansåge denna arbetsuppgift böra ingå i vederbörandes tjänsteåligganden, hade åt telegrafstyrelsens tjänstemän för dylikt uppdrag utverkats särskild ersättning. Såvitt revisorerna kunnat finna, borde för framtiden i förevarande avseende tillämpas ett och samma förfaringsätt vid samtliga affärsverk. Att förhållandena på förevarande område ordnades enhetligt vore så mycket viktigare, som kungörelsen den 4 juni 1937 angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän trädde i kraft den 1 januari 1938, efter vilken tid förhandlingar mellan verken och deras tjänstemän mera regelbundet komme att äga rum. Vederbörande verk borde tillse,

att de för framtiden vore i besittning av för dessa förhandlingar erforderliga organ, i vilkas arbetsuppgifter dylika förhandlingar reglementslikt inginge. Varje anledning till utbetalning av särskild ersättning för medverkan vid förhandlingar syntes därefter hava bortfallit.

Med hänsyftning huvudsakligen å det tredje av de anmärkta fallen hava revisorerna vidare framhållit, att ämbetsverken borde redan på förhand underställa Kungl. Maj:t:s prövning frågor om lämnande av uppdrag och anordnande av utredningar, i sådana fall där dessa ansåges kräva ersättning med större belopp, än verket självt ansåge sig lämpligen kunna utbetala.

I sistberörda fråga biträder lönenämnden i huvudsak den av revisorerna uttalade uppfattningen. I fall, då det kan förutses, att en utredning kommer att bli mera arbetskrävande och långvarig, bör sålunda uppkommande fråga om särskild ersättning åt utredningsmännen i förväg underställas Kungl. Maj:t. Vad angår det särskilda av revisorerna omnämnda hithörande fallet synes emellertid böra framhållas, att ifrågavarande utredning, som tjänat i övervägande grad militära ändamål, enligt vad för lönenämnden upplysts, icke kunnat förutses få den omfattning, som sedermera visat sig bli fallet.

Vad angår revisorernas uttalanden rörande ersättning för uppdrag att såsom delegerad för ett ämbetsverk delta i förhandlingar om kollektivavtal med vederbörande arbetarfackorganisation får lönenämnden anföra följande.

Beträffande dylika uppdrag torde i allmänhet icke kunna i förväg avgöras, huruvida de komma att bli mer eller mindre arbetskrävande och långvariga. Bland annat med hänsyn härtill torde icke böra ifrågasättas att vid meddelande av dylikt uppdrag ålägga verksstyrelserna att på förhand underställa Kungl. Maj:t frågan om särskild ersättning åt de delegerade. Det må i detta sammanhang framhållas, att beträffande flertalet av hithörande uppdrag vid telegrafverket särskild ersättning icke utgått eller blivit ifrågasatt, enär det med uppdraget förenade arbetet icke ansetts motivera sådan ersättning.

Vid övervägandet av revisorernas uttalanden i nu förevarande hänseende bör vidare beaktas, att det Kungl. Maj:t genom 40 § avlöningsreglementet givna bemyndigandet enligt motiveringen till paragrafen ifråga åsyftar bland andra just sådana fall, då fråga är om förhandlingar om kollektivavtal med arbetarpersonalen. Härom anför kommunikationsverkens lönekommitté i sitt betänkande (sid. 153 f.) angående gemensamt lönesystem samt lönerreglering för postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk: »Understundom måste åt tjänstemän lämnas särskilda uppdrag eller anförtros särskilda arbeten, som väl kunna hänföras till tjänstgöring vid vederbörande verk men som icke tillhöra tjänstemännens vanliga tjänstutövning. Såsom exempel må nämnas tjänstgöring såsom lärare vid undervisningskurs, som av verket anordnas, vice värdskap för verket tillhörig eller av detsamma förhyrd fastighet, undantagsvis förekommande särskild gottgörelse under längre förordnanden å högre tjänst, uppdrag att utarbeta instruktioner eller andra allmänna föreskrifter, läroböcker, beskrivningar över särskilda inrättningar m. m. berörande verkets arbetsområde, fungerande såsom sakkunnig eller rådgivare vid löneförhandlingar med arbetarpersonalen, uppdrag att verkställa utredningar och avgiva förslag beträffande olika områden av tjänsten m. m. För mera ofta återkommande dylika uppdrag eller arbeten böra medel redan på förhand kunna vara ställda till verkens disposition att användas enligt mer eller mindre detaljerade grunder, som fastställts i sammanhang med medlens anvisande eller av Kungl. Maj:t meddelas, för andra uppdrag eller arbeten åter torde Kungl. Maj:t böra för varje särskilt fall besluta om gottgörelse.»

Revisorernas uttalande i fråga om konsekvenserna i nu förevarande avseende av kungörelsen den 4 juni 1937 (nr 292) angående förhandlingsrätt för statens

tjänstemän synes lönenämnden icke fullt klart, enär nämnda kungörelse icke har tillämplighet å sådana förhandlingar om kollektivavtal med arbetarorganisation, som de anmärkta fallen avse. För den händelse revisorernas ifrågavarande uttalande skulle innebära, att utbetalande av ersättningar åt verkens delegerade vid sistnämnda form av förhandlingar skulle kunna medföra konsekvenser beträffande förhandlingar enligt kungörelsen 1937: 292, vill lönenämnden framhålla, att dylika konsekvenser, såvitt lönenämnden kan finna, icke torde behöva befaras. Den i förevarande hänseende stora skillnaden mellan de ifrågavarande båda arterna av förhandling hänför sig väsentligen till det förhållandet, att verkets delegerade, då det gäller kollektivavtal, skola vid förhandlingarna på kort tid och under trycket av det ansvar, som ett avvisande eller accepterande av motpartens yrkanden kan medföra, träffa för verket bindande överenskommelse angående arbetarnas löneförmåner under avtalstiden, medan vid förhandlingar enligt kungörelsen 1937: 292, i den mån de avse anställnings- och lönefrågor, några för verket bindande avgöranden icke kunna träffas av verkets representanter vid förhandlingarna. Sistnämnda förhandlingar hava nämligen närmast karaktären av överläggningar i ämnen, vari icke verksstyrelsen utan Kungl. Maj:t eller Kungl. Maj:t och riksdagen i allmänhet hava beslutanderätt. Det är enligt lönenämndens mening fördenskull anledning förmoda, att verksstyrelserna icke komma att ifrågasätta särskild ersättning till verkets representanter vid förhandlingar enligt kungörelsen 1937: 292.

Givetvis är det, såsom revisorerna framhålla, önskvärt att 40 § avlönsreglementet erhåller en likformig tillämpning beträffande de olika verken, då det gäller beslut i fråga om ersättning till verkens delegerade vid förhandlingar angående kollektivavtal. En förutsättning härför synes emellertid vara, att de i förhandlingarna deltagande representanterna vid de olika verken uttagits efter likartade principer. Så lär emellertid, åtminstone för närvarande, icke vara fallet. Härtill kommer, att det enligt lönenämndens mening icke är tillrådigt att på detta område i likformighetens intresse införa alltför sträng bundenhet för verksstyrelserna. Såväl ur statsverkets som ur arbetstagarnas synpunkt lär det nämligen vara av största vikt, att till verksstyrelsens delegerade vid kollektivavtalsförhandlingar väljas tjänstemän, som genom sina personliga egenskaper och erfarenhet äro ägnade att vid förhandlingarna skapa förutsättningar för och bidra till en för båda parter såvitt möjligt tillfredsställande överenskommelse i godo, alldeles oavsett om dessa tjänstemän hava en sådan ställning, att de äro skyldiga representera verksstyrelsen vid dylika förhandlingar eller om i deras vanliga tjänstutövning ingå åligganden av ifrågavarande slag. Särskilt om avtalsförhandlingarna visa sig avsevärt arbetskrävande, långvariga eller besvärliga, kunna fall förekomma, då särskild ersättning för ett dylikt uppdrags fullgörande måste anses befogad.

Ehuru lönenämnden sålunda anser, att uppdrag av här ifrågavarande art i allmänhet böra fullgöras utan särskild ersättning, synes dylik ersättning likväl kunna utgå i fall, då särskilda skäl därtill föranleda.

I avgörandet av förevarande ärende hava deltagit undertecknad lönenämndens ordförande samt ledamöterna Emers, Eriksson, Magnusson, Mattelin, Wahlmark och Wold.

Stockholm den 11 januari 1938.

Underdånigst

ERIK STRIDSBERG.

Nils-Fride Antoni.

Järnvägsstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 172, § 59.

Till Konungen.

Genom remiss den 20 nästlidne december har järnvägsstyrelsen anbefallts avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagens år 1937 församlade revisorer under § 59 av sin berättelse anfört angående överlåtelsen av lån hos statens järnvägars änke- och pupillkassa å enskild penninginrättning. Med remisshandlingens återställande får styrelsen i denna fråga anföra följande.

Järnvägsstyrelsen vill då i första hand framhålla, att riksdagens revisorer ej framställt någon erinran mot den skedda *omplaceringen* i och för sig; vad revisorerna göra gällande är däremot, att densamma bort föregås av en viss förundersökning angående placeringarnas eventuella värde för övriga statsmyndigheter. Revisorerna hava därmed framfört ett krav, som, järnvägsstyrelsen veterligen, aldrig tidigare varit diskuterat.

Om revisorerna alltså uteslutande riktat sig mot en detalj i ärendets handläggning, synes det dock vara lämpligt här börja med en redogörelse för händelseförloppet i dess helhet.

Såsom revisorerna meddelat, har Kungl. Maj:t genom brev den 25 juni 1937 uppdragit åt järnvägsstyrelsen att för förvaltning mottaga de statens järnvägars änke- och pupillkassa tillhöriga kapitaltillgångar, som staten bekommit enligt överenskommelse med kassan den 14 december 1936. I samma brev har Kungl. Maj:t vidare förordnat, bl. a. att sistberörda tillgångar skola av järnvägsstyrelsen överföras till en fondförvaltning, benämnd »Statens järnvägars familjepensionsfond», samt att nämnda fonds tillgångar skola göras räntebärande i enlighet med de bestämmelser, som äro stadgade i 20 och 21 §§ av kungörelsen den 23 maj 1935 (nr 246) med föreskrifter rörande tillämpning av civila tjänstepensionsreglementet.

I nyssnämnda kungörelse och paragrafer stadgas, att pensionsfondsmedel, i den mån desamma icke äro erforderliga såsom förlagsmedel för vederbörande verk, må av verkets styrelse överlämnas till riksgäldskontoret såsom deposition mot ränta, som bestämmes med hänsyn tagen till den effektiva medelräntan, för under de fem senaste budgetåren upptagna fasta statslånen.

I 20 § stadgas vidare, att ovan återgivna bestämmelse icke skall utgöra hinder att bibehålla den vid reglementets ikraftträdande gällande placeringen av pensionsfond tillhöriga medel, därest denna placering finnes nöjaktig.

Beträffande anförda formulering må påpekas, att densamma ansetts böra tolkas restriktivt och alltså innebära, att styrelsen icke skulle ha rätt att medgiva ökning av lånebeloppen och väl ej heller annan väsentlig ändring av lånevillkoren än räntefotens successiva anpassning efter tidsförhållandena. Härmed ha tydligen placeringarna i viss mån fått provisoriets karaktär.

Angående förevarande inteckningslån må — till komplettering av vad riksdagens revisorer anfört — meddelas, att desamma löpte med sex månaders uppsägning samt att vid övertagandet ränta utgick efter 3 procent. Erinras må vidare, att under intryck av nuvarande förhållanden på lånemarknaden utställare av sådana lånereverser, som de förevarande allmänt sökt få desamma utbytta mot skuldförbindelser med lång löptid, i regel minst 10 år.

Under tiden närmast innan styrelsen övertog kassans tillgångar till för-

valtning liksom ock under den korta tid, som förflöt från det nämnda övertagande ägde rum och till dess lånen i fråga överlätos på Stockholms stads sparbank, blevo också många av kassans tidigare inteckningslån av nyss berörda anledning uppsagda till inbetalning, enär styrelsen, som redan nämnt, ansett sig icke äga befogenhet att binda lånen i fråga (och för övrigt icke skulle funnit en sådan förändring önskvärd).

I detta sammanhang må framhållas, att även fränsett ovissheten, i vad mån resultat därav kunnat påräknas, styrelsen jämväl måste ställa sig mycket betänksam beträffande den åtgärd — sänkning av räntefoten från gällande 3 till 2.5 procent — som stod styrelsen öppen för bevarande i möjlig mån av placeringar i fråga. Efter en sådan sänkning av avkastningen synas nämligen ifrågavarande inteckningslån icke kunna anses stå närmelsevis på samma nivå som ovan omförmälda reguljära placering av statens järnvägars fondmedel; inteckningslånen i fråga kunde med andra ord icke vidare anses fylla i anförda bestämmelse angivna villkor att utgöra en för statens järnvägar nöjaktig placering.

Hade förhållandena fått utveckla sig utan något styrelsens åtgörande, skulle att döma av den hittills iakttagna tendensen samtliga ifrågavarande inteckningslån med undantag blott för något fall, där säkerheten icke är förstklassig — antagligen inom en nära framtid — kommit att uppsägas till inlösen i och för omplacering på andra villkor. Vad som nu skett avviker från vad sålunda under alla förhållanden torde hava varit att motse endast i så måtto att å ena sidan en enda — och därtill enskild — penninginrättning fått på en gång övertaga samtliga ifrågavarande lån och att å andra sidan riksgäldskontoret, likaledes på en gång, erhållit det mot lånen svarande kapitalbeloppet i stället för eljest successivt och med mindre belopp för varje gång. Ur de synpunkter, som järnvägsstyrelsen på grund av givna föreskrifter har att beakta, torde skillnaden mellan dessa bägge sätt att avveckla ifrågavarande engagemang icke vara stor.

Vid sådant förhållande ansåg styrelsen, när Stockholms stads sparbank — vilken fått övertaga flera lån, som tidigare varit placerade hos änke- och pupillkassan — föreslog styrelsen ett övertagande av samtliga i familjepensionsfondens värdeportfölj med 6 månaders uppsägning ingående inteckningslån, att styrelsen icke borde ställa sig avvisande till detta uppslag, givetvis dock under förutsättning att de medel, som sålunda eventuellt komme att bliva lösgjorda, skulle kunna omedelbart deponeras i riksgäldskontoret, vilket måste anses vara ur flera synpunkter gynnsamt, då dels familjepensionsfonden tillfördes högre ränta, dels ock möjlighet fanns få överlätet jämväl de mindre begärliga av förevarande lån. Efter det från sparbankens sida tagna initiativet förhörde sig styrelsen därför hos riksgäldskontoret angående dettas villighet att mottaga det mot ifrågavarande lån svarande kapitalbeloppet och erhöll härå jakande svar. Först sedan styrelsen sålunda förvissat sig om, att denna förutsättning var för handen, träffades den definitiva överenskommelsen med sparbanken om lånen övertagande. Härmed anser sig järnvägsstyrelsen hava uppfyllt gällande bestämmelser (både vad angår ordalydelsen och i fråga om avsikterna vid utfärdandet) samt på bästa sätt tillvaratagit den av styrelsen förvaltade familjepensionsfondens intressen.

Någon avvikande mening i detta stycke har ju, som redan påpekats, ej heller uttalats av riksdagens revisorer. Revisorerna ha emellertid gjort gällande, att järnvägsstyrelsen bort uppmärksamma vissa förhållanden, som ligga utanför bestämmelsernas ram och det av styrelsen förvaltade verkets intressen; som redan framhållits ett helt nytt krav, vars fyllande måste bereda stora vanskligheter. Det hade vid sådant förhållande varit önskvärt,

att revisorerna närmare angivit, på vad sätt det krävda erbjudandet till andra statliga myndigheter tänkts kunna ske, och även i övrigt närmare preciserat sin ståndpunkt. Detta särskilt med hänsyn till den skarpa form, som revisorernas uttalande givits. — Att järnvägsstyrelsen icke har någon fullständig överblick över samtliga statliga myndigheters ställning i här berörda hänseende, kan väl icke betecknas såsom förvånande än mindre som anmärkningsvärt, då sagda förhållanden, som nämnt, icke i någon mån beröra det av styrelsen förvaltade verkets intressen.

I allt fall skulle givetvis en förfrågan ha skett, väl ej till samtliga statens penningförvaltande myndigheter, men till några av dessa, för den händelse järnvägsstyrelsen före den tid överlåtelsen skedde på ett eller annat sätt erhållit kännedom om de placeringssvårigheter, vilka omförmälas i revisorernas berättelse. Någon sådan underrättelse hade emellertid icke erhållits; styrelsen var fastmer av den uppfattningen, att för staten såsom övervägande låntagare den rikliga penningtillgången icke gärna kunde vålla några svårigheter.

Det tjänar väl icke mycket till att nu kommentera det skedda. Styrelsen vill emellertid beröra ytterligare ett par punkter. Såsom redan påpekats är järnvägsstyrelsen hänvisad till endast ett placeringssätt, deposition i riksgäldskontoret, och har följaktligen aldrig haft anledning närmare studera övriga möjligheter. — Om man tänker rollerna omkastade, finner man ju också, att järnvägsstyrelsen *icke* skulle ha ägt möjlighet att, även om styrelsen så önskat, begagna sig av ett sådant erbjudande som det omskrivna. Järnvägsstyrelsen hade nu ingen anledning antaga, att statens järnvägar i förevarande hänseende skulle stå i en särställning, allra helst som järnvägsstyrelsens deposition i riksgäldskontoret är en bland många.

Detta vad angår frågans formella sida. Vad det sakliga beträffar, hade styrelsen ingen tanke på att placeringar, vilka styrelsen fann för statens järnvägar otillfredsställande, skulle, som riksdagens revisorer nu gjort gällande, likväl vara begärliga för andra *statliga* myndigheter.

Järnvägsstyrelsen vill ingalunda bestrida, att en överflyttning mellan tvenne statliga myndigheter av placeringsobjekt stundom kan vara fördelaktig från samlad statssynpunkt. För att en sådan skall kunna komma till stånd på lämpligt sätt, kräves emellertid tydligen i första hand, att föreskrifter och anvisningar finnas utfärdade, huru i förekommande fall skall förfaras och vidare att en fast organisation skapas för ändamålet. Från järnvägsstyrelsens sida är icke något att erinra mot att en sådan organiserad samverkan åvägbringas, men styrelsen har å andra sidan härvidlag intet yrkande att framföra, då hittillsvarande ordning icke för statens järnvägars del medfört några olägenheter. Den närmast till hands liggande lösningen synes vara, att en myndighet med central ställning inom den statliga penningförvaltningen, alltså riksgäldskontoret eller möjligen statskontoret, därvid får träda in som rådgivare och förmedlare och att övriga statliga myndigheter alltså ha att dit göra anmälan såväl angående för placering tillgängliga medel som beträffande de placeringsobjekt, som en myndighet eventuellt kan önska avyttra.

I behandlingen av detta ärende har jämväl deltagit ombudsmannen Nordmark.

Stockholm den 8 januari 1938.

Underdånigst

G. DAHLBECK.

ERIK MALMKVIST.

Vattenfallsstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 173, §§ 60
och 61.

Till Konungen.

I anledning av Eders Kungl. Maj:ts remiss den 20 december 1937 av statsrevisorernas i deras protokoll, §§ 60 och 61, gjorda anmärkningar får vattenfallsstyrelsen härmed avgiva följande yttranden:

1) § 60. *Vattenfallsstyrelsens inköp av begagnade automobiler.*

Det har givetvis varit vattenfallsstyrelsens avsikt att för bilen icke betala mer, än som var skäligt med hänsyn till den reduktion av priset, som be-
tingats av ålder och kör längd. Styrelsen betvivlar, att man för begagnade
bilar kan fastställa ett enhetligt pris, ty detta bör naturligtvis även vara be-
roende av den kondition, i vilken bilen befinner sig. Att ringarna behövt ut-
bytas relativt snart, får anses som normalt. På styrelsens bilar utbytas rin-
garna i allmänhet efter 3,500 å 4,000 mil.

I övrigt får styrelsen hänvisa till, vad som förut från styrelsens sida an-
förts.

2) § 61. *Användandet av statens tjänstebil i vägdistrikts tjänsteärenden.*

Då statsrevisorernas ifrågavarande anmärkning gav vid handen, att Dahl-
bäck gjort sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten, blev jämlikt gäl-
lande bestämmelser Dahlbäck inkallad till förhör inför chefen för styrelsens
administrativa byrå.

Vid detta förhör, som avhölls den 7 januari 1938, har Dahlbäck huvudsak-
ligen uppgivit,

att han ej — förrän helt nyligen — ägt kännedom såväl om vattenfalls-
styrelsens order nr 29 för 1930 som kungl. kungörelsen nr 339 för 1931, samt
att vattenfallsstyrelsens nämnda order, som utsänts till alla lokalavdelnin-
gar, måste komma till hans kontor å tid, då han ej var i tjänstgöring,

att han städe haft för avsikt att till vattenfallsstyrelsen inbetala ersätt-
ning för bilens nyttjande i vägstyrelsens ärenden, men att detta på grund av
ansträngande arbeten i tjänsten och långvarig ohälsa blivit uppskjutet,

att han i november och december 1937 inbetalat nämnda ersättning efter
grunder, som kontorsskrivaren vid driftkontoret för honom uppgivit,

samt att han vore beredd att omedelbart till vattenfallsstyrelsen inbetala
det belopp, som vattenfallsstyrelsen ansåge böra utgå med hänsyn tagen till,
att vinst icke borde uppkomma för Dahlbäck genom tjänstebilens användan-
de utom tjänsten.

Efter tagen del av protokollet förklarade Dahlbäck genom påteckning
därå, att han godkände detsamma och åberopade sitt yttrande såsom för-
klaring i ärendet.

Det antecknades jämväl såsom för vattenfallsstyrelsen känt, att Dahlbäcks
hälsotillstånd under åren 1935 och 1936 varit dåligt, och att han slutligen i
oktober månad 1936 undergått operation för en elakartad blindtarmsinflam-
mation, varefter han en längre tid fått hålla såret öppet.

Ärendet har sedermera den 10 januari 1938 föredragits för vattenfallssty-
relsen, därvid anmäldes en promemoria av kraftverksdirektören O. Harder
av innehåll, att han efter företagen granskning funnit, att den ersättning,
Dahlbäck uppburit av väggkassan för bilresor, uppgått till 1,054 kronor 20

öre, att Dahlbäck den 7 januari 1938 till vattenfallsstyrelsen inbetalat skillnaden mellan detta belopp och förut guldna tillhoppa 574 kronor 20 öre med ytterligare 480 kronor, samt att det sålunda inlevererade beloppet mer än väl täckte kraftverkets självkostnader för nyttjandet av bilen under resor för vägstyrelsens räkning.

Vattenfallsstyrelsen dömde därefter Dahlbäck för fel och försummelse i sin tjänsteutövning, jämlikt 60 § 1 mom. i gällande instruktion, till mistning av tjänsten under femton dagar.

Vattenfallsstyrelsen vill till sist tillägga, att Dahlbäck såsom platschef inlagt en förtroendeställning, vadan vattenfallsstyrelsen ansett sig sakna anledning att anordna särskild kontroll över användningen av den till hans förfogande ställda tjänstebilen. En kontroll, som svarar mot gagnet, över användningen av personliga tjänstebilar eller bilar, som begagnas av chefs-tjänstemän eller andra förtroendetjänstemän, är givetvis vanskelig att effektivt genomföra, men vattenfallsstyrelsen har under övervägande möjligheten av ytterligare kontrollåtgärder beträffande användningen av dylika bilar.

Stockholm den 10 januari 1938.

Underdånigst

C. MALM.

FR. MALM.

Domänstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 175—186,
§§ 62—67.

Till Konungen.

Genom remiss den 17 december 1937 har Kungl. Maj:t anmodat domänstyrelsen att avgiva utlåtande över §§ 62—67 i den av riksdagens revisorer år 1937 avgivna berättelsen.

I anledning härav får styrelsen, med remissaktens återställande, anföra följande.

§ 62.

Revisorerna ha under denna paragraf framhållit att de grunder, som eljest tillämpas för finansiering av statens affärsdrivande verksamhet icke, såsom inom domänverket äger rum, tillåta att driftsmedel användas för kapitalinvesteringar utan riksdagens medgivande.

Denna erinran gäller i första rummet, att utgifter för nybyggnader och nyanskaffning för sågverken påförts årsresultaten såsom omkostnad för respektive redogörelseår, vilket förfaringssätt icke vore ägnat att läggas till grund för en vinst- och förlustberäkning, som kan göra anspråk på att återspegla årets verkliga driftsresultat. Revisorerna anse att en ändring härutinnan bör komma till stånd, alldenstund bokföringen har en omedelbar betydelse för beräkning av det överskott, som varje år skall inlevereras från domänfonden till statsregleringen.

Till förklaring för det tillämpade förfaringssättet får styrelsen anföra följande.

Såsom av de av revisorerna anförda siffrorna framgår ha de väsentligaste utgifterna för nybyggnader och nyanskaffningar vid sågverken ägt rum efter år 1931 och ha till huvudsaklig del skett för återuppbyggnad och modernisering av de sågverk, som statsmakterna uppdragit åt domänverket att i och för arbetslöshetens bekämpande inköpa och driva eller i ett fall, Lövholmen, övertaga från statens järnvägar. Särskilda medel ha endast till mycket ringa del av statsmakterna anvisats för ändamålet. I anseende till förutsättningen för dessa anläggningars ekonomiska bedrivande har styrelsen ansett att kostnaderna för desammas verkliga upprustande omedelbart borde avskrivnas.

Vad beträffar sågverken i södra Sverige har styrelsen ansett att de för dessa gjorda avskrivningarna knappast kunna anses större än som är nödvändigt för underhåll och för tillgodoseende av ett berättigat krav att undan för undan följa utvecklingen. Då det här gäller icke mindre än ett 20-tal sågverk kommer alltid årligen större arbeten att behövas på en del sågar utan att kunna sägas vara annat än normalt förekommande.

Styrelsen får ytterligare anföras, att styrelsen, jämlikt av statsmakterna lämnat uppdrag, inom den närmaste tiden kommer att till Kungl. Maj:t ingiva utredning angående bildande av bolag för övertagande av domänverkets träförädlingsindustri ävensom i samband därmed förslag huru för denna trävaruindustri skall redovisas även om den kommer att, utan bolagsbildning, fortfarande drivas i domänstyrelsens regi.

Revisorerna ha vidare framhållit att vad de uttalat om utgifter för nybyggnader och nyanskaffning vid sågverken principiellt sett även torde gälla vissa mera avsevärda utgifter av motsvarande slag för jordbruksdomänerna.

Styrelsen vill häremot anföras, att, i likhet med vad som anförts beträffande sörländssågverken, avskrivningar erfordras motsvarande icke blott ett nödtoftigt underhåll utan jämväl den undan för undan fortgående höjningen i byggnadsstandard. Det stora antalet av byggnader på kronans många egendomar medför en utjämning i såväl byggnadsarbeten som avskrivningar så att skillnaderna bliva jämförelsevis obetydliga mellan olika år.

§ 63.

Beträffande bokföringen av domänfondens in- och utgående lager ha revisorerna påyrkat att, sedan under ett övergångsår för en viss tillräckligt knappt tillmätt del av dessa lager de nedskrivna lagervärdena bibehållits, samtliga lager därefter skola upptagas till självkostnadspris.

Styrelsen vill häremot framhålla att, om vissa kvantiteter, icke överstigande vad som beräknas alltid förefinnas som lager vid årsskifte, undan för undan upptagas till samma nedskrivna värden, och överskjutande kvantiteter till tillverkningsvärde, samma bokföringsresultat erhålles som om tillverkningsvärdet upptages för hela lagerkvantiteten.

Detta sistnämnda tillvägagångssätt medför emellertid två synnerligen stora olägenheter nämligen

dels att inleverering skall ske av medel för mycket stora kvantiteter ännu icke försålda varor

dels att ett till tillverkningsvärde bokfört stort lager vid fallande konjunktur kan på ett enda år medföra mycket stora förluster. En nedskrivning är under alla förhållanden nödvändig, då tillverkningsvärdet är högre än marknadsvärdet.

På grund av vad som sålunda anförts anser styrelsen, att stående lagerkvantiteter böra bokföras till nedskrivna värden under det att kvantiteter, som överskjuta minimilagren, böra bokföras till tillverkningsvärden.

Styrelsen får emellertid tillägga, att styrelsen för sin del icke har något

att erinra mot att självkostnadsvärdet lägges till grund för bokföringen av lagren, dock endast under den förutsättningen, att i domänverkets räkenskaper vid sidan av domänfonden får uppläggas en särskild regleringsfond för avskrivningar i enlighet med vad styrelsen ovan anfört.

§ 64.

Med anledning av vad revisorerna anfört angående förnyelsefonden för återväxtkostnader får styrelsen framhålla att de belopp, som på grund av s. k. överavverkning skola tillföras förnyelsefonden, i sin helhet erfordras för normala återväxtåtgärder, ehuru dessa icke på en gång kunna avskilda anledningar verkställas. En uppdelning av avsättningen på sätt revisorerna ifrågasatt anser styrelsen därför för närvarande icke nödvändig.

Revisorerna anföra vidare under denna paragraf, att de instämna i vad 1936 års utredning angående beredskapsarbeten anfört därom att förnyelsefonden bör tillgodogöras de belopp, som enligt antagna grunder bort ha avsatts, men icke blivit avsatta.

Med anledning av vad revisorerna sålunda anfört får styrelsen framhålla, att styrelsen i underdånig skrivelse den 11 december 1937 i ovanberörda syfte hemställt om bemyndigande att i 1937 års bokslut få tillgodoföra förnyelsefonden ett belopp av 5,810,167 kronor, dock endast i den mån domänverkets till statsverket inlevererade överskott för år 1937 uppgår till det i innevarande års riksstat beräknade beloppet, 15.5 miljoner kronor. Denna framställning har Kungl. Maj:t genom beslut den 23 december 1937 funnit för närvarande icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

§ 65.

Mot vad av revisorerna anförts angående bokföring av egendom, som överflyttas från domänstyrelsen till annan förvaltning, har styrelsen intet att erinra.

I detta sammanhang tillåter sig emellertid styrelsen anföra, att, när efter överförande av egendom från styrelsens till annan förvaltning, denna egendom helt eller delvis av den nya förvaltningen säljes, köpeskillingen bör tillföras domänverkets markinköpsfond och icke, såsom i vissa fall sker, inlevereras för att ingå i statsregleringen.

§ 66.

Revisorernas redogörelse angående försöksjordbruken föranleder icke till något domänstyrelsens yttrande.

§ 67.

Under denna paragraf ha revisorerna gjort vissa uttalanden rörande de av domänstyrelsen utarrenderade kronoegendomarna. Revisorerna ha icke kunnat undgå att finna det anmärkningsvärt att vissa i berättelsen närmare angivna, av revisorerna besökta arrendegårdar i Stockholms län icke befunne sig i tillfredsställande skick. En förbättring i förevarande avseende kunde visserligen för närvarande iakttagas, men betydande brister kvarstode dock ännu. Revisorerna ansåge det vara av vikt att byggnaderna å kronans arrendegårdar försattes och hölles i fullgott skick.

Med anledning härav får domänstyrelsen anföra följande.

De kronoegendomar, som utarrenderas genom styrelsens försorg, upplåtas i allmänhet på tjugu år. I regel tre år innan arrendetiden utgår hålles uppskattningsförrättning, därvid undersökning göres rörande alla egendomens förhållanden och förslag utarbetas till dispositionen för framtiden. Anses egendom böra alltjämt bibehållas under domänstyrelsen, upprättas plan till

den nybyggnad, som må befinnas erforderlig. I kontraktet om utarrenderingen lämnas sedermera föreskrifter angående byggnadsarbetena och tiden för deras färdigställande.

Det är emellertid givet, att under så långa tidsintervaller som tjugu år behov av nybyggnad kan uppkomma även dessemellan. Möjligheterna att genomföra nybyggnader under arrendeperioderna är åtminstone i viss utsträckning beroende på om överenskommelse härutinnan kan träffas med vederbörande arrendeinnehavare. Enligt föreskrift i den av statsrevisorerna åberopade arrendeförordningen har domänstyrelsen att under hänsynstagande till den nytta arrendatorn har av byggnaden bestämma den honom för byggnadsarbete tillkommande ersättning. Arrendatorn kan därför icke alltid påräkna full ersättning av kronan för arbetet. Arrendatorn kan föredraga att under återstoden av arrendeperioden draga sig fram med äldre och omoderna hus i stället för att vilja bidra till kostnaden för deras ersättande med nya. Det inträffar därför, att en egendom av sådan anledning i avvaktan på en förnyad utarrendering är försedd med mindre tillfredsställande åbyggnad.

I detta sammanhang må erinras om att enligt arrendekontrakten arrendatorerna äro tillförbundna att städs i fullgott stånd underhålla vid egendomen befintliga byggnader och dess övriga tillhörigheter. Denna arrendatorernas skyldighet kontrolleras vid de i allmänhet vart femte år återkommande besiktningarna. På grund av bestämmelse i förut berörda arrendeförordning kan domänstyrelsen numera i händelse av underlåtenhet från arrendatorns sida att bota föreskriven reparation själv ombesörja bristens avhjälpan på arrendatorns bekostnad. En dylik befogenhet för domänstyrelsen fanns icke intagen i de före år 1935 träffade arrendeavtalen, vilka ännu omfatta flertalet egendomar.

Här behöves icke framhållas, hurusom vid bestämmandet av nybyggnader hänsyn måste i görligaste mån tagas till vad egendomens jordbruk kan bära. På de egendomar, som på grund av belägenhet och godhet anses alltjämt böra bibehållas under domänstyrelsens förvaltning, läggas för närvarande ned stora kostnader för dessa egendomsars iordningställande enligt tidens krav. I fråga om de gårdar, som kunna ifrågasättas till styckning i mindre lotter, vare sig för försäljning eller för nybildning av arrendeegnahem, iakttages en viss återhållsamhet beträffande byggnadsverksamheten intill den tidpunkt, då lotterna på grund av arrendeavtalets utlöpande kunna göras disponibla för försäljning eller bebyggande till arrendeegnahem. Under sådana förhållanden kan det därför inträffa, att även om byggnaderna äro sämre, några åtgärder för deras ersättande med nya icke vidtagas under den tid, som må återstå till löpande arrendeperiods slut.

Vidare får styrelsen framhålla, att styrelsen avsiktligt hållit byggnadsverksamheten å kronoegendomarna något tillbaka under nu rådande högkonjunktur. Detta har kunnat ske beträffande vissa större ekonomibyggnader för lantbruket. Det har nämligen synts styrelsen önskligt att, där så kan ske, statens arbeten utnyttjas i konjunkturutjämnande syfte. Den snabba utvecklingen på det lantbrukstekniska området har även föranlett att man ställt sig något avvaktande i avbidan på en säkrare utformning av de nya metoder, som varit under prövning. Styrelsen har emellertid för avsikt att i görligaste mån tillse, att kronans arrendegårdar på sätt revisorerna uttalat, försättas och hållas i fullgott skick.

Vidkommande slutligen de av revisorerna besökta, i revisionsberättelsen närmare angivna egendomarna får styrelsen slutligen lämna några upplysningar rörande de arbeten, som under senare år vidtagits eller planerats beträffande dessa egendomar.

Eldgarn i Färentuna socken.

Egendomen är upplåten på arrende till den 14 mars 1944.

Under åren 1931—1932 uppfördes en ny ekonomibyggnad, inrymmande stall, ladugård, magasin, loge, redskapslider och diskrum.

I enlighet med föreskrift i arrendekontraktet om egendomen har en flygelbyggnad omarbetats och iordningställt till två arbetarbostäder.

Under åren 1933—1934 uppfördes en ny arbetarbostad.

Under år 1936 ha verkställts arbeten för ekonomibyggnadens förseende med elektriskt ljus och kraft, varjämte förut befintliga belysningsanläggningar renoverats och kompletterats.

Under år 1937 har uppförts ett uthus till arbetarbostad, varjämte påbörjats uppförande av ytterligare tvenne uthus ävensom en arbetarbostad.

Edeby i Lovö socken.

Egendomen är upplåten på arrende för tiden 1937 $\frac{14}{3}$ 1957.

Enligt föreskrifter i arrendekontraktet åligger det arrendatorn att före utgången av sätte arrendeåret ombygga mangårdsbyggnaden, trädgårdsmästarebostaden och ladugårdsbyggnaden, modernisera stora arbetarbostaden, uppföra en tvättstuga ävensom ett uthus, avsett för två arbetarbostäder, samt verkställa förstärkning av magasinsbyggnaden. En del av dessa arbeten äro redan utförda och återstående arbeten komma att utföras i enlighet med kontraktets bestämmelser. Därefter äro egendomens hus försatta i fullgott skick.

Norrby i Lovö socken.

Egendomen är upplåten på arrende till den $\frac{14}{3}$ 1938.

Under år 1937 har påbörjats uppförande av två nya arbetarbostäder, vilka beräknas bliva färdigställda den 1 mars 1938.

Nytt kontrakt för tiden efter den 14 mars 1938 har ännu icke kunnat träffas. Enligt det förslag, som upprättats vid uppskattningsförrättningen, kommer arrendatorn att åläggas att under den nya arrendeperiodens sex första år utföra följande arbeten, nämligen nybyggnad av ladugård, vagnbod, magasin och vedbod, iordningställande av en arbetarbostad samt uppförande av vissa uthusbyggnader. Därefter äro egendomens hus försatta i fullgott skick.

Skällnora i Fresta socken.

Egendomen är upplåten på arrende för tiden till den 14 mars 1943.

År 1933 anlades värmeledning i huvudbyggnaden och utfördes vissa iordningställningsarbeten beträffande denna byggnad.

År 1936 utfördes förstärkning och strävning av takstolskonstruktionen å huvudgårdens ladugård.

I oktober 1937 träffades avtal med vederbörande arrendator rörande verkställande före den 1 januari 1939 av följande arbeten, nämligen dels brädfodring av ladugården och stallet, dels ominredning av ladugården, omfattande bland annat anordnande av en mjölkkrumsavdelning, dels ock anläggande i ladugården av vattenledning med hydrofor, vattenkoppar m. m.

Vadaby i Vada socken.

Egendomen är upplåten på arrende till den 14 mars 1939.

Då egendomen varit ifrågasatt att uppstyckas i mindre lotter, hava några vidlyftigare iståndsättningsarbeten beträffande de nu befintliga husen icke utförts. Beslut har numera meddelats att egendomen skall den 14 mars 1939 överföras till statens jordnämnd för att utnyttjas till arrendeegnahem.

Vid detta ärendes behandling ha, förutom undertecknad, deltagit överdirektören Hedulff och byråchefen Wahlestedt, föredragande. Härjämte har försäljningschefen Norlin deltagit beträffande paragraferna 62—64 samt byråchefen Holmström beträffande paragraferna 65—67.

Stockholm den 10 januari 1938.

Underdånigst

G. KUYLENSTJERNA.

L. Carlquist.

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 208, § 70.

Till Konungen.

Genom remiss den 21 december 1937 har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att avgiva utlåtande över ett av riksdagens år 1937 församlade revisorer gjort uttalande i fråga om vissa för försvarsändamål disponerade fondtillgångar.

Statskontoret, som anser skäl tala för den uppfattning rörande föreliggande spörsmål, åt vilka revisorerna givit uttryck, har för sin del icke anledning att göra erinran mot att utredning i det av revisorerna angivna syftet kommer till stånd.

I handläggningen av detta ärende har, förutom undertecknade, deltagit t. f. statskommissarien Johnsson.

Stockholm den 10 januari 1938.

Underdånigst

C. FR. NISSEN.

NILS SPILHAMMAR.

Börje Kull.

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 221, § 71.

Till Konungen.

Genom remiss den 21 december 1937 har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att avgiva utlåtande över ett av riksdagens år 1937 församlade revisorer gjort uttalande ifråga om lantförsvarets fonderade arrendemedel.

Såsom revisorerna framhållit, skola enligt kungl. brev den 11 maj 1928 ifrågavarande medel disponeras för lån såväl till officers- och underofficers-

kårer vid arméns truppförband för uppförande av mässbyggnader, möblerings- och inredningsarbeten m. fl. dylika ändamål som ock för de enskilda lägerkassornas vid truppförbanden verksamhet.

Av fondens tillgångar är för närvarande ett belopp av 4,800 kronor bundet för ett på grund av dessa bestämmelser utlämnat lån till Karlsborgs artilleriregementes lägerkassa. Detta lån löper med 4 % ränta och skall enligt gällande amorteringsplan vara slutbetalt senast under år 1943. Någon skyldighet för statskontoret att i annan ordning göra fondmedlen räntebärande förefinnes icke.

Med hänsyn till föreliggande förhållanden och då revisorerna icke ifrågasatt annan disposition av medlen finner statskontoret knappast tillräcklig anledning vara för handen att nu upptaga till behandling spörsmålet om ändrad redovisning av den i revisorernas uttalande berörda pensionen.

I handläggningen av detta ärende hava, förutom undertecknade, deltagit statskommissarien Björn och t. f. statskommissarien Johnsson.

Stockholm den 17 januari 1938.

Underdånigst

C. FR. NISSEN.

NILS SPILHAMMAR.

Börje Kull.

Arméförvaltningens

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 223, § 72.

Underdånigt utlåtande.

Arméförvaltningens civila departement får, med överlämnande av från chefen för I. arméfördelningen inhämtat yttrande, i underdånighet anföra följande.

Såsom av revisorernas uttalanden framgår, har med ifrågavarande fond ursprungligen avsetts att åt barn av vissa armén tillhörande underofficerare och underbefäl bereda *dels* skolundervisning, *dels* ock visst underhåll. Sedermera har på grund av omständigheterna ändamålet begränsats därhän, att enligt numera gällande bestämmelser medlen skola användas för beredande av premier eller beklädnadshjälp.

Lika med arméfördelningschefen anser civila departementet, att avkastningen av fonden, i så nära anslutning som möjligt till de ursprungliga bestämmelserna, bör tillgodokomma dem, för vilka densamma enligt nämnda bestämmelser avsetts. Då numera något truppförband icke är förlagt till Landskrona, vill departementet för sin del förorda, att föreskrift meddelas av den innebörd, att upplupna räntemedel skola användas för beredande av premier eller beklädnadshjälp åt barn, vilkas fäder i egenskap av underofficerare eller fast anställt manskap tillhört eller tillhöra något av de till Kristianstads och Malmöhus län förlagda truppförbanden.

Vad beträffar fondens förvaltning lärer med hänsyn till denna användning av räntemedlen något sammanförande av densamma med fonder avsedda för undervisningsändamål icke böra äga rum. Lämpligast synes vara att gå

fram på samma väg, som beträffande vissa av arméns familjepensionskassa tidigare handhavda fonder och alltså, med bibehållande av statskontoret såsom förvaltare av fondmedlen, överlämna bestyret med räntemedlens fördelning åt den understödsnämnd, som jämlikt brevet den 22 oktober 1937 fått motsvarande uppgift sig anförtrodd beträffande avkastningen av nyssnämnda fonder.

Stockholm den 10 januari 1938.

Underdånigst

TH. WIJNBLOTH.

EDVIN STRÖM.

Algot Wenander.

Chefens för I. arméfördelningen

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 223, § 72.

Till Kungl. arméförvaltningens civila departement.

Enär fonden ursprungligen insamlats för att komma personal inom armén till godo, torde den allt framgent böra användas för samma ändamål. På grund av de numera ändrade militära förlägningsförhållandena synes emellertid bestämmelsen för fondens användning böra ändras därhän, att understöd må kunna tilldelas barn till underofficer eller fast anställt manskap inom I. arméfördelningen.

Skulle en sådan anordning icke anses lämplig, synes fonden böra införlivas med någon annan militär understödsfond.

Hälsingborg den 3 januari 1938.

TORSTEN WINBERG.

Tjfr. Arméfördelningschef.

H. Froste.

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 224, § 73.

Till Konungen.

Genom remiss den 21 december 1937 har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att avgiva utlåtande över ett av riksdagens år 1937 församlade revisorer gjort uttalande i fråga om Stockholms varvs byggnadsfond; och får statskontoret för sin del tillstyrka, att undersökning verkställas i det av revisorerna angivna syftet.

I handläggningen av detta ärende har, förutom undertecknade, deltagit t. f. statskommissarien Johnsson.

Stockholm den 7 januari 1938.

Underdånigst

C. FR. NISSEN.

NILS SPILHAMMAR.

Börje Kull.

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 226, § 74.

Till Konungen.

Genom remiss den 20 december 1937 har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att avgiva utlåtande över ett av riksdagens år 1937 församlade revisorer gjort uttalande i fråga om statens kostnader för lappväsendet.

Med beaktande av de synpunkter rörande föreliggande spörsmål, åt vilka revisorerna givit uttryck, anser statskontoret i likhet med dessa, att en undersökning bör komma till stånd. Ett övervägande av denna fråga synes lämpligen kunna äga rum i samband med behandlingen av det av 1930 års lapputredning den 29 december 1935 avgivna betänkande angående åtgärder för avhjälpande av de inom vissa delar av Norrbottens läns lappmark yppade missförhållanden samt rörande de kostnader, som därav kunde föranledas m. m.

I handläggningen av detta ärende har, förutom undertecknade, deltagit t. f. statskommissarien Johnsson.

Stockholm den 10 januari 1938.

Underdånigst

C. FR. NISSEN.

NILS SPILHAMMAR.

Börje Kull.

Länsstyrelsens i Jämtlands län

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 226, § 74.

Till Konungen.

Jämlikt nådig remiss den 20 december 1937 anbefalld avgiva utlåtande i anledning av riksdagens revisorers yttrande rörande statens kostnader för lappväsendet (§ 74) får länsstyrelsen i underdånighet anföra följande.

Riksdagens revisorer, som anse bibehållandet av de nuvarande s. k. lapp-

fonderna icke vara motiverat, föreslå undersökning, avseende samtliga utgifter för lappväsendet bestridande av särskilda å riksstaten anvisade anslag.

Såsom länsstyrelsen vid flera tillfällen haft anledning att för Eders Kungl. Maj:t framhålla föreligga stora svårigheter för lapparna i Jämtlands län vid bedrivandet av deras näring, enär de områden, som få av dem helt disponeras för rensköteln, äro relativt små och hårt trängda av bebyggelsen. Redan 1892 fann Eders Kungl. Maj:t (nådigt brev den 6 juli 1892) det vara nödvändigt att ett större antal fastigheter förvärvades för utökning av renbeteslanden. En del av dessa fastigheter har nu genom köp övergått i kronans ägo, men de allra flesta, som alltjämt äro nödvändiga för rensköteln och det i än högre grad än förut på grund av det växande renantalet och den fortskridande odlingen, äro dock kvar i enskild ägo. Taxeringsvärdet å dessa sistnämnda fastigheter, vilkas förvärvande bör ske så snart som möjligt, uppgår till cirka 1,500,000 kronor. Det synes vidare vara önskvärt och nödvändigt att ytterligare fastigheter med ett taxeringsvärde av cirka 1,000,000 kronor förvärfvas för att bereda ett bättre utrymme för rensköteln. Dessutom böra uppföras vissa renstängsel, huvudsakligen vid gränsen mot Norge, till förhindrande av att dryga skadestånd och renbetesavgifter måste utgivas för dit inträngande renar samt vägar och broar m. m. anläggas för en kostnad, som preliminärt kan beräknas uppgå till över 700,000 kronor. Vidare erfordras inom den närmaste tiden medel till kostnaderna för nytt mejeri och ny såg å Ljusnedals bruksegendom, varom utredning för närvarande pågår.

De jämtländska lappfondernas tillgångar den 30 juni 1937 uppgingo till i runt tal 2,300,000 kronor. Av det anförda framgår att dessa fonders behållning icke är tillräcklig för att tillgodose ovan angivna behov för länets lappväsende. Mera exakta uppgifter rörande beloppet av härför erforderliga medel torde emellertid icke kunna lämnas förrän den av Eders Kungl. Maj:t anbefallda utredningen angående de åtgärder, som för överskådlig tid böra vidtagas till renskötels ändamålsenliga bedrivande i länet, blivit verkställd.

Det är uppenbart att de åtgärder, som i det föregående framhållits såsom nödvändiga för ett behörigt tillgodoseende av länets lappar och deras näring, icke lämpligen kunna i sin helhet bringas till utförande på en gång eller ens under en relativt kort tidrymd. Förvärvandet av de markområden, som äro erforderliga för rensköteln, böra sålunda ske successivt när prisen å områdena ställa sig förhållandevis billiga och alltså köp kan äga rum på rimliga villkor. Det är detta som har gjort att alla de fastigheter, som enligt Eders Kungl. Maj:ts beslut böra inköpas för utvidgande av renbeteslanden, ännu icke blivit förvärvade, ehuru väl länsstyrelsen under de senare åren med uppmärksamhet följt möjligheten till dylika förvärv och även i några fall inlett underhandlingar, som dock strandat på att säljarnas anspråk enligt länsstyrelsens uppfattning varit alltför höga. Ett forcerande av inköpen skulle helt naturligt komma prisen att springa i höjden på ett oskäligt sätt. Under det långa loppet synes det däremot finnas utsikter till att erforderliga fastigheter skola kunna förvärfvas. För erhållande av antagligt anbud är det då av vikt om affären utan dröjsmål kan bringas i hamn efter inhämtande av Eders Kungl. Maj:ts medgivande till inköpet. Den omgång, som skulle föranledas av tvånget att inhämta riksdagens godkännande av köpet, skulle sannolikt icke oväsentligt försvåra utsikterna till förmånliga förvärv.

Enligt länsstyrelsens uppfattning böra de jämtländska renbetesfonderna i första hand användas till främjande av det jämtländska lappväsendet. Vid framträdande krav på tillgodoseende av länets egna behov böra sålunda lappfondernas medel vara disponibla. I allt fall bör genom en grundlig utredning närmare klarläggas i vad mån medel erfordras för länets renskötelse innan sådan åtgärd vidtages att de jämtländska lappfondernas medel komma att

tjänä jämväl andra ändamål, vartill den av riksdagens revisorer ifrågasatta åtgärden synes leda.

På grund av vad länsstyrelsen sålunda anfört och då för övrigt utredning angående frågan om lappfondernas framtida användning för närvarande lär pågå inom socialdepartementet synes med den av riksdagens revisorer föreslagna särskilda undersökningen böra tills vidare anstå.

Östersund i landskontoret den 31 december 1937.

Underdånigst

M. MUNCK af ROSENSCHÖLD.

GUNNAR LEKANDER.

Länsstyrelsens i Västerbottens län

yttrande i anledning av riksdagens revisorers uttalande del I, sid. 226, § 74.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 20 december 1937 har länsstyrelsen anbefallts att avgiva utlåtande i anledning av riksdagens revisorers uttalande rörande statens kostnader för lappväsendet.

Till åtlydnad härav får länsstyrelsen med överlämnande av från lappfogden i länet infordrat yttrande för egen del i underdånighet anföra följande.

Genom nådigt beslut den 30 maj 1930 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt utredning angående de åtgärder, som för överskådlig tid behöva vidtagas till renskötselns ändamålsenliga bedrivande i de tre nordligaste länen. Vid denna utredning skulle jämväl frågan om dispositionen av lappfonderna upptagas. Då resultaten av de inom de olika länen verkställda utredningarna inom kort torde föreläggas riksdagen, synes den nu ifrågasatta undersökningen kunna utföras i samband med förenämnda utredning.

Från länsstyrelsens sida är icke något att erinra mot densamma.

Umeå i landskansliet den 7 januari 1938.

Underdånigst

G. ROSÉN.

ELIS ALMGREN.

Lappfogdens i Västerbottens län

yttrande i anledning av riksdagens revisorers uttalande del I, sid. 226, § 74.

Till länsstyrelsen i Västerbottens län.

Såsom infordrat yttrande i anledning av vad riksdagens revisorer anfört beträffande statens kostnader för lappväsendet får jag vördsamt anföra följande.

Revisorerna framhålla, hurusom det nuvarande systemet medför svårigheter att erhålla nödig överblick över statens sammanlagda kostnader på hithörande område, varjämte prövningen av utgifter för lappväsendet i avsevärd utsträckning undandrages riksdagens medverkan. Det befaras att bidragstilldelningen till lappväsendet inom de olika länen i viss mån kan bli beroende av avkastningen å vederbörande fonder. Revisorernas uttalande utmynnar i krav på en undersökning i syfte att indraga de nuvarande lappfonderna till statsverket, varefter samtliga utgifter för lappväsendet skulle bestridas av särskilda å riksstaten anvisade anslag.

Utan att inlåta mig på spörsmålet, huruvida revisorernas uppfattning att lappfonderna och de fastigheter, ur vilka fonderna väsentligen emanera, äro att betrakta som statsegendom i vanlig mening, får jag inledningsvis anmärka, att samma synpunkter, som här framställts, med lika berättigande kunna läggas exempelvis på vissa ecklesiastika skogar och kyrkofonden. Jag tänker då närmast på sådana skogar, boställen m. m. som utlagts exempelvis vid avvittningarna och bortser från de till kyrkan donerade egendomarna. Skulle den föreslagna utredningen komma till stånd, synes denna följaktligen icke allenast böra omfatta lappfonderna utan alla institutioner, vars utgifter delvis bestridas av statsmedel och delvis av fonder av olika slag.

Huruvida något fog finnes för revisorernas uttalande om bristande enhetlighet i fråga om medelstilldelningen undandraget sig mitt bedömande, men det förefaller som redan den omständigheten att beslutanderätten i fråga om anslag från lappfonderna tillkommer Kungl. Maj:t och att handläggningen av dylika frågor sker å ett och samma departement skulle utgöra en nöjaktig garanti för en någorlunda enhetlig medelstilldelning.

Det kan även ifrågasättas, huruvida den föreslagna åtgärden skulle komma att medföra enbart goda verkningar. Inom ingen annan näringsgren torde förhållandena vara så föga enhetliga som i fråga om lappväsendet. En följd härav är att medelsbehoven växla högst väsentligt mellan olika län och under olika tidsskeden. Det uppstår ofta medelsbehov, som ej kunna i förväg beräknas och dessa behov kunna understundom vara av sådan art att en genom medelsbrist förorsakad försening av erforderliga åtgärder kan vålla obotliga skador.

Lappväsendets natur tarvar därför en smidighet i fråga om medelstilldelningen, som det nuvarande systemet med dess brister dock i viss mån kan sägas besitta, men som kan befaras gå förlorad, därest revisorernas förslag förverkligas.

Då för närvarande pågår en utredning rörande omfattningen av medelsbehovet inom de län, som beröras av renskötseln, och om lappfondernas framtida användning förefaller det lämpligt att avvakta resultatet härav innan en ny utredning sättes i gång.

Det är ingalunda otänkbart att inom ramen för det nuvarande systemet — eventuellt reformerat genom en sammanslagning av de olika lappfonderna — åvägbringa den av riksdagens revisorer eftersträfvade enhetligheten och överskådligheten i fråga om lappväsendets utgifter.

Umeå i lappfogdekontoret den 30 december 1937.

HILDING JOHANSSON.

Länsstyrelsens i Norrbottens län

yttrande i anledning av riksdagens revisorers uttalande del I, sid. 226, § 74.

Till Kungl. socialdepartementet.

I anledning av nådig remiss på framställning av riksdagens revisorer i fråga om statens kostnader för lappväsendet får länsstyrelsen överlämna bifogade yttrande från lappfogdarna i länet och för egen del värdsamt anföra följande.

Riksdagens revisorer hava påtalat svårigheten att erhålla nödig överblick över statens utgifter för lappväsendet med det nuvarande sättet för dessa kostnaders utgörande, nämligen dels från riksstatsanslag och dels från de olika fonderna. En sådan anmärkning kan icke fränkännas sitt berättigande. Men ett avhjälpande av detta missförhållande synes kunna ske med mindre radikal omläggning än revisorerne föreslå, eller samtliga lapputgifters bestridande ur särskilda å riksstaten anvisade anslag. Av skäl som lappfogdarna utvecklat torde det vara fara värt att en dylik anordning i det hela icke komme att bliva till fördel för lappväsendet. Det ligger exempelvis i renskötselnäringens natur att ingripanden och sådana av brådsående art kunna förekomma, som icke låta sig på förhand beräkna, och bundenhet vid anvisade anslag kunde för dylika fall verka hämmande.

Den av statsrevisorerna önskade enhetligheten och översikten synes emellertid kunna nås genom accepterade av 1930 års lapputrednings antydan om samtliga länslappfonders sammanförande till en lappfond för hela rikets lappväsen, och länsstyrelsen tillåter sig föreslå en undersökning av denna möjlighet.

Luleå i landskansliet den 15 januari 1938.

På länsstyrelsens vägnar:

R. SUNDBERG.

K. HOLM.

Lappfogdarnas i Norrbottens län

yttrande i anledning av riksdagens revisorers uttalande del I, sid. 226, § 74.

Till länsstyrelsen i Norrbottens län.

Anmodade inkomma med yttrande över vad riksdagens revisorer anfört under § 74 i sin berättelse år 1937, angående statens kostnader för lappväsendet, få undertecknade lappfogdar med remisshandlingens återställande värdsamt uttala följande.

Lappfonderna tillföras vissa i särskilda författningar angivna inkomster. Sådana inkomster äro dels arrendemedel enligt 56 § och vissa viten enligt 62 § i 1928 års lapplag, dels betesavgifter enligt 179 § och vissa renförsäljningsmedel enligt 177 § i 1919 års renbeteskonvention med Norge. Alla dessa intäkter skola jämlikt bestämmelser i sagda lagrum användas till förmån för lapparna. Det lär fördenskull vara nödvändigt att medlen ifråga

alltjämt särskiljas från övriga statsinkomster för att de må kunna komma de ändamål till godo, för vilka de äro avsedda.

Att samtliga utgifter för lappväsendet skulle bestridas av särskilda å riksstaten anvisade anslag, kunde ock försvåra lappadministrationens fortlöpande arbete. Renskötselnäringen är av sådan natur, att det i olika avseenden för den kan påkallas ingripanden från myndigheternas sida, vilka ej alltid låta sig i förväg beräkna. Skulle administrationen i fråga om kostnaderna för sådana ingripanden vara helt bunden vid de å riksstaten uppförda anslagen finge den måhända se sig urståndsatt att med tillräcklig snabbhet vidtaga de åtgärder, som i varje särskilt fall kunde vara erforderliga.

Revisorernas förslag i vad detsamma avser lappfondernas indragande och lapputgifternas bestridande i sin helhet av särskilda å riksstaten anvisade anslag synes oss sålunda icke komma att bliva till fördel för lappväsendet.

Vi önska däremot ansluta oss till revisorernas uttalande om att lappväsendets utgifter borde behandlas enhetligt. Vi förmena emellertid, att en sådan enhetlighet kunde ernås utan den genomgripande ändring av sättet för lapputgifternas bestridande, som riksdagens revisorer ifrågasätta. Enhetligheten borde kunna vinnas genom att samtliga lappfonder sammanfördes till en för hela lappväsendet gemensam fond. En dylik utväg har ock anvisats av 1930 års lapputredning. Genom en sådan sammanslagning borde ju också den av revisorerna påtalade svårigheten att erhålla nödig överblick över statens sammanlagda kostnader på hithörande område kunna bliva avlägsnad.

Luleå den 4 januari 1938.

ERIK HEDBÄCK.

ERIK MALMSTRÖM.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens

yttrande i anledning av riksdagens revisorers uttalande del I, sid. 230, § 75.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 20 december 1937 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anbefallts att, efter inhämtande av yttranden från länsstyrelserna i Stockholms och Uppsala län, avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagens år 1937 församlade revisorer under § 75 av sin berättelse anfört angående vissa fonderade broavgifter.

Till åttlydnad härav får väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, med remissaktens återställande och med bifogande av från nämnda länsstyrelser infortrade yttranden, i underdånighet anföra, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för sin del ej har något att erinra mot revisorernas i ämnet gjorda uttalande.

I detta ärendes slutliga handläggning har, förutom undertecknade, deltagit byråchefen Kolm.

Stockholm den 11 januari 1938.

Underdånigst

NILS BOLINDER.

ERNST BRAUNE.

Länsstyrelsens i Stockholms län

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 230, § 75.

Till Kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

På grund av Kungl. styrelsens inneliggande remiss med begäran om yttrande i anledning av vad riksdagens år 1937 församlade revisorer anfört beträffande Drottningholms broars arrendemedels fond och Almare Stäkets bro arrendemedels fond får länsstyrelsen anföra.

Emot det av statsrevisorerna framställda förslaget att en utredning borde vidtagas angående lämplig användning av ifrågavarande fonderade medel, har länsstyrelsen givetvis intet att erinra. Länsstyrelsen anser sig dock böra framhålla: Beträffande s. k. Drottningholms broar utgöras dessa av Tranebergs bro, Nockeby bro och bron vid Drottningholm — mellan Kersö och Lovö. Innan inkorporeringen av Bromma socken med Stockholms stad ägde rum den 1 januari 1916, gick gränsen mellan Stockholms stad och länet mitt i vattnet mellan Kristineberg och Traneberg. Efter inkorporeringen har gränsen mellan Stockholms stad och länet kommit att ligga mitt i vattnet mellan Nockeby och Kersö. De broavgifter, som tidigare upptagits, utgjorde en lättnad för dåvarande väghållningsdistrikt i fråga om samtliga tre här omförmälda broars underhåll. Nuvarande Stockholms läns västra vägdistrikt, inom vars område halva Nockebybron och bron vid Drottningholm äro belägna, har endast att underhålla denna brodel och bro. De fonderade medlen hava till sin huvudsakligaste del tillkommit under tid, då största delen av tungan för broarnas underhåll åvilade det gamla väghållningsdistriktet. Enär sagda brodel och bro numera underhållas av Stockholms läns västra vägdistrikt anser länsstyrelsen, att ifrågavarande medel i fortsättningen böra användas till underhåll av nämnda brodel och bro.

Beträffande härefter Almare Stäkets bro arrendemedels fond har länsstyrelsen i skrivelse den 22 juli 1937 till Kungl. styrelsen med anledning av Kungl. lotsstyrelsens utlåtande angående utfärdande av viss föreskrift för manövrering av landsvägsbron vid Almarestäket anfört, dels att länsstyrelsen icke haft något att invända mot lotsstyrelsens förslag om vidtagande av vissa åtgärder beträffande sagda bro, och dels att kostnaderna för åtgärdernas vidtagande — utförande av arbete med förlängning av östra ledverket — torde kunna erhållas från Almare Stäkets bro arrendemedels fond. Genom resolution den 15 juli 1926 hava länsstyrelserna i Stockholms och Uppsala län ålagt de väghållningsskyldige i Sollentuna härads och Bro härads väghållningsdistrikt att intaga bron till allmänt underhåll, varvid förutsattes, att vid eventuell ombyggnad eller större reparation av bron kostnaden skulle komma att väsentligen bestridas av medel, vilka icke utdebiterades å de väghållningsskyldiga. Sollentuna härads väghållningsdistrikt har uppgått i nuvarande Stockholms läns västra vägdistrikt. Ovannämnda utbyggnad av ledverket, varför kostnaderna beräknats till 51,300 kronor, varav 26,700 kronor skulle belöpa å vägdistriktet, hänför sig icke till någon brokostnad i egentlig mening utan har föreslagits för underlättande av sjöfarten. Sedan denna kostnad, vilken enligt länsstyrelsens uttalade mening bör belasta fonden, utgått, återstår av de fonderade medlen cirka 3,600 kronor. Detta belopp bör enligt länsstyrelsens åsikt alltjämt inestå för ända-

mål, som angivas i kungl. breven den 17 december 1926 och den 27 januari 1933.

Stockholm å landskansliet den 8 januari 1938.

NILS EDÉN.

BERTIL H:SON RABE.

Länsstyrelsens i Uppsala län

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 230, § 75.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 20 december 1937 har Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande anbefallts avgiva utlåtande i anledning av vad riksdagens år 1937 församlade revisorer anfört angående Almare-Stäkets bros arrendemedels fond.

Befallningshavanden har i ärendet inhämtat yttranden från vägstyrelsen i länets södra vägdistrikt samt från vägingenjören i länet, vilka yttranden här bifogas.

Av handlingarna framgår, att de till bron hörande ledverken befinna sig i ett sådant skick, att en ombyggnad och reparation av desamma inom den närmaste tiden är nödvändig. Förslag härtill har också blivit upprättat, och befallningshavanden anser rättvist att de båda vägdistrikt, som hava att svara för bronns underhåll, erhålla bidrag till detta arbete från den ifrågasvarande fonden, därvid befallningshavanden emellertid vill erinra om att, enligt vad befallningshavanden inhämtat, Stockholm—Västerås—Bergslagens Nya Järnvägsaktiebolag torde hava skyldighet att sörja för underhållet av viss del av ledverket.

Befallningshavanden får alltså i underdånighet tillstyrka den av revisorerna föreslagna utredningen angående fondens användning.

Uppsala slott i landskansliet den 5 januari 1938.

Underdånigst

S. LINNÉR.

ELIAS STENIUS.

Vägingenjörrens i Uppsala län

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 230, § 75.

Till länsstyrelsen i Uppsala.

Med anledning av remiss beträffande av statsrevisorerna ifrågasatt användning av Almare-Stäkets bros arrendemedelsfond får undertecknad vördsamt anföra följande.

Emedan till bron hörande ledverk, dels befinna sig i utomordentligt dåligt tillstånd, dels med hänsyn till rådande strömförhållanden m. m., ej äro tillfredsställande anordnade och därför svårigheter för båttrafiken gjort sig gällande, är det nu mera oundgängligen nödvändigt att ombygga ledverken, varvid det av ingenjörsfirman Kjessler & Mannerstråle upprättade förslaget alt. II för en beräknad kostnad av kronor 26,700:— bör komma till utförande. Undertecknad får vördsamt tillstyrka att vägdistriktet må komma i åtnjutande av bidrag härför ur ovannämnda arrendemedelsfond.

Remisshandlingarna återgå härjämte.

Uppsala den 3 januari 1938.

KNUT KRIST. ADLER.

Styrelsens för Uppsala läns södra vägdistrikt

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 230, § 75.

Till Kungl. Maj:ts befallningshavande i Uppsala län.

Beträffande av statsrevisorerna ifrågasatt användning av Almare-Stäkets bros arrendemedelsfond får vägstyrelsen i Uppsala läns södra vägdistrikt härmed vördsamt avgiva följande yttrande.

Emedan till bron hörande ledverk, sedan upprepade svårigheter för den genomgående båttrafiken gjort sig gällande, tarva ombyggnad, och förslag med kostnadsberäkning därför upprättats utvisande en kostnad för Stockholms läns västra och Uppsala läns södra vägdistrikt gemensamt på 26,700 kronor anser vägstyrelsen, att vägdistriktet enligt bestämmelserna i brev av den 17 december 1926 beträffande fondens användning må komma i åtnjutande av bidrag till ovannämnda ombyggnadsarbeten.

Esplunda, Orresta den 29 december 1937.

På vägstyrelsens vägnar:

EJNAR ROBSON.

Statskontorets

yttrande i anledning av riksdagens
revisorers uttalande del I, sid. 244, § 79.

Till Konungen.

Genom remiss den 17 december 1937 har Kungl. Maj:t anbefallt statskontoret att avgiva utlåtande över ett av riksdagens år 1937 församlade revisorer gjort uttalande i fråga om avskrivningar av fonderade medel. I anledning härav får statskontoret anföra följande.

Den 29 juni 1928 har Kungl. Maj:t bland annat anbefallt statskontoret att årligen före den 1 november till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse

i enlighet med vissa riktlinjer över sådana förluster å statens utlåningsfonder, låneunderstöd och andra lånemedelsplaceringar, vilka bokförts i statskontorets räkenskaper för närmast förflutet räkenskapsår. Sedermera har Kungl. Maj:t den 30 juni 1936 — med upphävande av förenämnda beslut, såvitt anginge i statskontorets räkenskaper bokförda förluster — anbefallt statskontoret att årligen före den 15 september till fullmäktige i riksgäldskontoret meddela uppgift rörande sådana förluster å statens utlåningsfonder och andra fonder, däri lånemedel investerats, vilka bokförts i statskontorets räkenskaper för närmast förflutet budgetår.

Därest det kan anses önskvärt att till Kungl. Maj:t lämnas sådan uppgift, som avses i revisorernas uttalande, har statskontoret givetvis icke något att däremot erinra.

I handläggningen av detta ärende har jämväl deltagit statskommissarien Spilhammar.

Stockholm den 17 januari 1938.

Underdånigst

C. FR. NISSEN.

ADIL WIFVESSON.

Börje Kull.
